

પ્રસ્તાવના.

વિધાનો પ્રચાર દિન પ્રતિદિન વધતો જઈતો હોવાથી અનેક નવિન વાર્તાઓ, કાદંબુરીઓ, નોવેલો, નાટકો, અને આખ્યાનો લખાય છે; નવિન નવિન ઉત્સાહી લેખકો તરફથી નવિન નવિન રચનાથી રચાયેલાં પુસ્તકો બહાર પડે છે, જન સમાજ તેને યોગ્યતાનું સાર આદર સત્કાર આપે છે, તેમજ રહસ્યાનુસાર તેમને મદદ મળે છે.

આ “ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ” નામનું પુસ્તક નોવેલ, વાર્તા, અને કાળા માયાનો માનવી દ્વિર્ધ વિચારપૂર્વક ક્યાંસુધી દૃષ્ટી પોહોચ્યાડી કાર્ય કરે છે, તેનો આગેદુખ ચિતાર છે. તેમજ છુપી પોલીસના અમલદારો સરકારની સત્ય નિષ્ઠાથી નોકરી બજાવતાં, સત્ય, દયા, અને નિતિને અનુસરી કેવાં અદ્ભૂત કાર્યો કરતાં યશ સંપાદન કરે છે, તેનું આગેદુખ દર્શાવે છે.

ખરેખર તેવાં કાર્યો કરનારા સત્યવ્રતધારી સરકારના નોકરો પોતાના માલિકની નેક નિષ્ઠાથી નોકરી બજાવતાં પ્રજા પ્રત્યે ન્યાય, સત્ય અને દયા દૃષ્ટીથી નિહાળી કામ લેતો ઓછું પ્રશંસનિય થઈ પડે નહિ, એ આ “ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ”ની વાર્તા વાંચવાથી મહજ સમજાઈ આવશે. હતિ.

અમદાવાદ.

વસંતપંચમી સંવત ૧૯૩૭

લેખક.

પ્રસ્તાવના.

વિધાનો પ્રચાર દિન પ્રતિદિન વધતો જુઓ છોવાથી અનેક નવિન વાર્તાઓ, કાદંબરીઓ, નોવેલો, નાટકો, અને આખ્યાનો લખાય છે; નવિન નવિન હિસાબી લેખકો તરફથી નવિન નવિન રચનાથી રચાયેલાં પુસ્તકો બહાર પડે છે, જન સમાજ તેને યોગ્યતાનું સાર આદર સત્કાર આપે છે, તેમજ રહસ્યાનુંસાર તેમને મદદ મળે છે.

આ “ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ” નામનું પુસ્તક નોવેલ, વાર્તા, અને કાળા માથાનો માનવી દ્વિધ વિચારપૂર્વક ક્યાંસુધી દૃષ્ટી પોહોચાડી કાર્ય કરે છે, તેનો આબેહુબ ચિતાર છે. તેમજ છુપી પોલીસના અમલદારો સરકારની સત્ય નિષ્ઠાથી નોકરી બજાવતાં, સત્ય, દયા, અને નિતિને અતુસરી કેવાં અદ્ભુત કાર્યો કરતાં યશ સંપાદન કરે છે, તેનું આબેહુબ દર્શાવે છે.

ખરેખર તેવાં કાર્યો કરનારા સત્યવ્રતધારી સરકારના નોકરો પોતાના માલિકની નેક નિષ્ઠાથી નોકરી બજાવતાં પ્રજા પ્રત્યે ન્યાય, સત્ય અને દયા દૃષ્ટીથી નિહાળી કામ લેતો ઓછું પ્રશંસનિય થઈ પડે નહિ, એ આ - “ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ”ની વાર્તા વાંચવાથી સહજ સમજાઈ આવશે. ઇતિ.

અમદાવાદ.

વસંતપંચમી સંવત ૧૯૩૭

લેખક.

રોગીપણું એ રીખાવનારું હમેશનું મૃત્યુ છે.
રોગીથી દુર રહેવું એ સુખની સીમા છે.

ૐ અમૃતવૃદ્ધ્ય. ૐ

આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

શરીરમાંથી અશક્તિનાં તમામ કારણોને દુર કરી રોગોને મટાડે છે તથા તંદુરસ્તીને ટકાવે છે. તે અખુદ અખંડ શક્તિનો લંહાર છે. કિંમત ઘણીજ ઓછી એટલે ચાર અઠવાડીયા માટે માત્ર બેજ ડબ્બી, અને એક ડબ્બીનો માત્ર એક જ રૂપિયો.

આજસુ કરી દિવસો કહાડવાથી અશક્તિ અને રોગનું બળવધે છે, સાટે આજે જ એ ગોળીઓ મંગાવો અને પુરત બળવાન તથા પુષ્ટ બનો.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી,

ભામનગર—કાઠીયાવાડ

લાખો જીવાનોની ખરબાદ થતી છંદગીને સુધારી
સુખી કરનાર

કામશાસ્ત્ર.

જીવાનીમાં થતી લયંકર જીલોનાં માઠાં પરિણામોનો આ બેહુબ ચિતાર આપી આરોગ્ય અને ભિન્નતિનો પુરો રસ્તો બતાવનાર આ પુસ્તકની જીદી જીદી દશ લાખાઓમાં મળી આજ સુધી લગભગ સાત લાખ નકલો વહેંચવામાં આવી છે.

જો તે તમારા વાંચવામાં ન આવેલ હોય તો નીચે જ. જીવેલ સરનામે આજે જ પત્ર લખી તે મંગાવી લ્યો. જેમ તેની કિંમત લેવામાં નથી આવતી તેમ તેનું પોસ્ટેજ પણ લેવામાં નથી આવતું.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

ભામનગર—કાઠીયાવાડ.

જીવન.

આ જીવનની અદર વપરાતા પદાર્થો દેશી, પવીત્ર, અને સ્વાદીષ્ટ છે. રોગી અને નિરોગી, તમામ મનુષ્યોએ વાપરવા યોગ્ય છે કોઈ પણ જાતની કરી પાળવાની નથી. જીવન ખાવાથી શક્તિ વધે છે, પાચન શક્તિ સુધરે છે, વીર્ય અને લોહા સુધરે તથા વધે છે. મગજને પુષ્ટી મળે છે છુદ્દી અને ચાદ્દાસ્તી વધે છે, ક્ષય, શ્વાસ, કઠરોગ, હૃદય રોગ, જીર્ણીભવર; હર્ષ, દસ્તની કબજાયાત સર્વ પ્રકારનો દાહ મટે છે, લાંબા વખતના સેવનથી ઘડપણમાં જીવાની જેવું કૌવત સાંપડે છે. દર ત્રીસ તોલા જીવનથી ભરેલ ડ્યાના રૂપીઓ એક, પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

નયનામૃત.

આ લાલ સુરમો રોગી અને નિરોગીએ વાપરવા લાયક છે. તેથી આંખના તેજની વૃદ્ધી થાય છે, લખવા વાંચવાથી યા ઘડપણથી નળળી પડતી આંખોમાં થએલ દરદ નાબુદ થઈ આંખમાં ઠંડક થાય છે, તેજ શક્તિ વધે છે, ને નળળાઈ દુર થાય છે ચશ્માની જરૂર રહેતી નથી. આંખે થતાં ટુલાં, ડોળ, વેલ, મોતીઆ, સુવા, આંજણીઓ, પરવાળાં, ઝામરવા, તાપોડીઆં, ખીલ, છારી અને ઝાંખ મટી જાય છે. આંખમાંથી પાણીનું નીકળવું ચીપીઆનું વળવું લોહી અને ગરમીનું ચઢવું બંધ થાય છે; દુઃખ-વા આવેલી આંખો મટી જાય છે, સવા તોલાની શીશીનો રૂપીઓ એક પેકીંગ પોષ્ટેજ મંગાવનારને શીર.

કેશ કલપ.

આ કેશ કલપ લગાડવાથી વાળ અસલ જેવા કાળા થાય છે. ચામડીને કાળો લાઘ પડતો નથી ચામડી ખરાબ થતી નથી વાળ ખરી જતા નથી પચીશ તોલા કલપથી ભરેલ એક ડ્યાના બાર આના પેકીંગ વિગેરે મંગાવનારને શીર છે.

અમારા કારખાનામાં ધાતુપુટીની સંજીવનની ગોળીઓ ઉધરસની ગોળીઓ, કંઠ સુધારવાની ગોળીઓ; તાવની ગોળીઓ, ખરોલની ગોળીઓ, ખસનો મલમ. દાંતનું મંજન, સફેદ સુરમો, પીળો સુરમો, બ્લ્યુબ્લેક શાહિનાં પીકાં અને કપડા ઉપર લખવાની શાહિ વિગેરે બને છે. તથા વેચાય છે, વળી સાચુ જરમન સીલવરનાં ઘરેણાં ચોપડીઓ સુડીઓ જે જોઈએ તે મંગાવનારને કીશાયતથી મોકલાવીશુ મોટાં શહેરોમાં ફેરી કરીને વેચનાર હુશીયાર માણસોની જરૂર છે. માટે રૂબરૂ મળવું

તમામ દર્દીઓને સલાહ મફત આપવામાં આવે છે, અમારી સાથેના પત્ર વ્યવહાર પ્રસંગે અર્ધા આનાની ટીકીટ મોકલાવવી એજંટો જોઈએ છીએ.

ખનાવનાર તથા વેચનાર

શાહુ નારાયણજી અમરશી વઢવાણ શહેર-કાઠિયાવાડ.

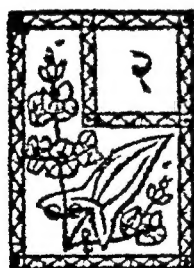
ડીટેક્ટીવ અમરસીંહ

યાને

ભૂતનો ભાઈબંધ.

પ્રકરણ ૧ છું.

ખુનીનો ખુલ્લો પત્ર.

ક્ષા કરો ! રક્ષા કરો ! ખુન ! ખુન !

એક તેર વર્ષની બાલીકા એ પ્રમાણે સભય હૃદયે પોકાર પાડતી, ભયથી થરથર કંપતી પોતાના કાકા સુર્યરામના પલંગ આગળ આવી પડી સુર્યરામ એ સમયે પોતાના પલંગપર સ્વસ્થ નિંદ્રામાં સુતેલો હતો.

તે ભયભુજક સ્વરથી એકાએક બગી ઉઠ્યો.

રાત્રીના અગીયાર વાગવાનો સમય થવા આવ્યો હતો, એકાએક પોતાની બ્રાતૃપુત્રી કમળાલક્ષ્મીને એ પ્રમાણે ભયગ્રસ્ત તથા કંપતી પોતાની બાબુમાં પડેલી બેઠને અતિશય વિસ્મય પામ્યો.

કેટલોક સમય એવી વિસ્મીતતા વ્યતીત થઈ, આખરે સુર્યરામે ભય-ગ્રસ્ત સ્વરે પુછ્યું. કમળા ! કમળા ! શું છે ? શું છે ? કાનાથી રક્ષણ કરે ?

ભયસુચક તીરછી નજરે પોતાની પાછળ નિહાળતાં એને કમળાલ-
ક્ષ્મીએ કહ્યું, એનાથી ! એનાથી ! આ રહ્યું ! ! હવે કોઈ દેખાતું નથી ! ! !
સુર્યરામનું મસ્તક એ સાંભળી ભયથી થરથર કંપવા લાગ્યું, તેણે મોટેથી
ખુમ પાડી કહ્યું, શું છે ? ક્યાં છે ? અહીં કેમ કોઈ દેખાતું નથી ! શું
બન્યું છે તે ખુલ્લે ખુલ્લું કહે.

કાકા ! શું તે બેનનું ખુન થયું છે ? ખુન થયું છે ? અને તે ભુત-
પીશાચને હાથે થયું છે. પણ તે દેખાતું નથી ! કમળાએ કંપીત સ્વરે કહ્યું.

ખુન ! મારી બહાલી પુત્રી નંદીનીનું ખુન ! પીશાચે કર્યું ? ભુતે !
સુર્યરામ એવી રીતે બોલતાં બોલતાં ભયનો માર્ગો પૃથ્વીપર પડી ગયો,
અને કમળા પણ ભયથી ચીસ પાડી પલંગપરથી નીચે કુદી પડી.

કમળા ઉર્ધ્વશ્વાસે ત્યાંથી ચાલી નીકળી. તે અતિશય ભયભિત બને-
લી જણાતી હતી, તે જે તરફ નંદીનીનું શયનગૃહ હતું તેજ તરફ ચાલી,
તેના પલંગ તરફ જોતાંજ તેણે ભયસુચક કારમી બરાડ પાડી અને એક-
દમ ચૈતન્ય શુન્ય બની ગઈ, ભાન વગરની એ બાળાથી મુખથી કાંઈ
નહિ બોલી શકાવાથી નિષ્પલક નેત્રે આમતેમ દોડવા લાગી, કેટલીકવારે
તેને ચેતન આવ્યું, તેણે પોતાની પાછળ ફરી જોયું તો પોતાના કાકા સુ-
ર્યરામને પોતાની પાછળ અશ્રુમીશ્રવદને ઉભેલો જોયો.

સુર્યરામે કેટલીકવારે પોતાનાં નેત્ર લોહાં, પરંતુ આ અત્યંત ભયંકર
હૃદયભેદક અને ખુની દેખાવ જોઈ તેનું હૃદય અત્યંત પ્રજળતું રહ્યું.

તે રોષમય નેત્રે પલંગ સમીપ પહોંચ્યો, અને મૃતપુત્રીના સ્નેહમય
મુખકમળ પ્રતિ ધારી ધારીને જોવા લાગ્યો. જોતાં જોતાં વારંવાર ચમકવા
લાગ્યો, અને એકાએક બોલી ઉઠ્યો. આ શું ! આ શું ! ! કેવી તવાઈ !!!
માથાવિનાતું ધડ ! ! ! હત્યા કરનાર ઘાતકીઓ શું મસ્તકને પણ ઉપાડી
ગયા છે ? કેટલીકવારે વિચારી વિચારી તે બોલ્યો. “ નીશ્ચય ! નીશ્ચય ! સુ-
ર્યરામ શોક ઉદ્દીપ્તરોષથી અત્યંત પીગળ્યો, પરંતુ તેણે પોતાના અસહ્ય
ક્રોધાનળને તરતજ હૃદયની અંદર સમાવી દીધો; અને શું કરવું તેના સં-
પ્રધર્મો વીચાર કરવા લાગ્યો; ચીંતા કરતાં કરતાં તેણે તે મસ્તક વીનાના

ધડ તરફ એકવાર ફરીથી પોતાની ઢાળી ફેરવી, તત્કાલ તેણે નંદીનીના મસ્તક વીનાના ઘડપર પેહેરેલા વસ્ત્રને છેડે કાંઈક અધિકુ જોયું, તે તપાસવા માટે ઉઠકટ ધસ્યો થયો, તેણે તે છોડી જોયું, તો પોતાના શરીરના માતો ખીડીને લખેલો એક પત્ર તેની નજરે પડ્યો; એક ક્ષણ પણ વીચાર્યા નહી કરતાં તેણે તે પત્ર ખોલ્યો, અને વાંચવા માંડ્યો !

નંદીનીના વિરહથી દુઃખ થતા સુર્ય સુર્યરામ !

તારૂ આયુષ્ય હવે આજથી અઢાર દીવસ પર્યંતનું છે, તારી પ્રીય પુત્રીનો શોક તું વીસરી નહીં જાય તેટલામાંજ તારી પ્રાણપ્રીય પત્નીનો શોક કરવાને તારે સમય આવશે. મેં ધાર્યું હોત તો આજેજ તારો પ્રાણ લઈ શકત ! પરંતુ એક શુદ્ધ અને ઉત્તમ બાહાદુરીનો પરીચય મેળવવાની ખાતર મેં તેમ ક્યું નથી. મારા જાણવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન સમયમાં પ્રખ્યાતી પામેલો ડીટેક્ટીવ અમરસીંહ તારો પરમ મિત્ર છે; અને તેણેજ આ તારાપર વીપત્તીપર વીપત્તી આણી છે. હું જોઈશું કે તે પોતાના મિત્રની પુત્રીના ખુન કરનારને કેવી રીતે ગીરફતાર કરી શકે છે ? હું માનું છું કે ખરેખર તે આ કાર્યમાં નીપજળ નીવડશે. આજથી અઢારમા દીવસની રાત્રે તારૂ મસ્તક તારા ઘડપરથી જુદું કરી લઈ જઈશ ! અને તારા મિત્ર સુડામણી અમરસીંહને એ પ્રીતીના ઉપહાર તરીકે અર્પણ કરીશ ! હવે અઢાર દીવસનુંજ માત્ર તારૂં આયુષ્ય છે ! માટે સાવધાન રહેજે !! ઇતિ. સંવત ૧૭૦૭ ના ચૈત્ર વદી ૫ ને રવીવારની રાત્રે સાડા દસ વાગતાં.

તારી પુત્રીનું ખુન કરનાર

શ્રીયુક્ત જાલમસીંહ ઝાલા.

દેવ અનર્થપુર.

ખુનીની સતેજ કલમથી લખાયેલા પત્રને વાંચતાં વાંચતાં અને ભવિષ્યમાં આવનારા ભયનું સ્મરણ થતાં સુર્યરામનું મસ્તક થરથર કંપવા લાગ્યું, તેણે નીસ્તેજ વદને પોતાની પાદાંગુલી પ્રતી કેટલીક ક્ષણ સુધી નીહાળ્યા ક્યું; અને એક વખત માત્ર ઉર્ધ્વ શ્વાસ ખેંચી તેનો શ્વાસ ક્યો.

અને કમળાને કહ્યું. કમળા ! કમળા ? ચમકીશ નહીં ! ખીહીશ નહીં ! આ કાર્ય નિતિની વિરુદ્ધ અનેકું છે. હવે શોક કરવો વૃથા છે. ”

કાકા ! નંદીનીનું ખુન કરનાર ખુની પકડાશે નહીં ?

બહેન ? ખનતો પ્રયાસ કરીશું. પરંતુ હાલતો તું તારી કાકીમા પાસે જા, અને હું પણ જાઉં છું. શોકાનલ ત્યાગ કરતાં શાંત સ્વરે સુર્યરામે કહ્યું.

કમળા એ સાંભળી ખનતી ત્વરાએ ચાલી ગઇ એને સુર્યરામ પણ તાળુ વાસી પોતાની બેઠક તરફ ગયો.

સુર્યરામનો ભાઇ રમાકાન્ત તે વખત દીવાનખાનામાં નિંદ્રાગ્રસ્ત હતો. જેથી સુર્યરામે બેઠકખાનાના દરવાજા જોરથી ધકેલી તેને ભરનિંદ્રામાંથી જાગાડ્યો.

રમાકાન્ત આંખો ચોળતો ચોળતો ઉઠી બેઠો થયો, પોતાના સમીપ પોતાના મોટા ભાઇને આવેલા જોઇને વિસ્મીત થયો; અને ભયગ્રસ્ત સ્વરે જણાવ્યા પુર્વક પુછવા લાગ્યો. શું છે ? મુરખા ! આટલી મોડી રાત્રે એકલા કેમ આવવું થયું ?

સુર્યરામે રમાકાન્તને અનેલી સર્વ હકીકત કહી ખતાવી, રમાકાન્ત વીરમયતા પામ્યો, અને ભયથી ભડકી ઉઠ્યો.

“ શાંત રહે ! ગરબડ કરીશ નહીં ! ! તને ખુદીમાન અને વીચિક્ષણ સમજીને એક ગુપ્ત કામનો ભાર તારાપર મુકે છું ” સુર્યરામે રમાકાન્તને કંપીત સ્વરે કહ્યું.

“ મારે શું કામ કરવાનું છે ? ” આશ્ચર્યમુદ્રીત રમાકાન્તે પુછ્યું.

“ અત્યારેને અત્યારે તમારે એક સ્થળે બહાર જવાનું છે. ” સુર્યરામે કહ્યું.

“ ક્યાં ?

“ અમરસીંહજી હીટકટીવને ત્યાં ” સુર્યરામે રમાકાન્તના કાનમાં ધીરેથી સુચવ્યું.

“ જઈશ ” । અત્યંત હિસુકતાથી રમાકાન્તે કહ્યું.

“ હું તને પત્ર લખી આપત, પરંતુ પત્ર લખવાની મારામાં બીલકુલ શક્તી નથી, બનેલો બતાવ નજર સમક્ષ તરતો હોવાથી મારૂં ચીત્ત ચગડોળ ચડ્યું છે, માટે તું તેમને બહુ કરી મારા નમસ્કાર કહેજે, અને મારા પર આવેલા દુઃખના દાવાનલની વાર્તાથી તેમને સર્વ રીતે વાકેફ કરજે ” સુર્યરામે સુચવ્યું.

“ શું તેઓ અત્યારે રાત્રેજ અહીં આવશે ? ” રમાકાન્તે પોતાના મોઢા ભાઈના તરફ એકાગ્ર દષ્ટી રાખી પુછ્યું.

“ કેમ કહી શકાય ? પરંતુ તેને જેમ હીક લાગશે તેમ કરશે, પણ તું તેને અહીં આવવા માટે અત્યાગ્રહ કરીશ નહીં ”

“ અન્ય કાંઈ આજ્ઞા ? ” રમાકાન્તે નમ્રતા પુર્વક પુછ્યું “ કાંઈ નહીં જાઓ ”

રમાકાન્ત જવા માટે તૈયાર થયો, સુર્યરામે તેને જતાં જતાં કહ્યું.

“ ભાઈ ઘણીજ સંભાળ પુર્વક જાજે. ” રમાકાન્ત કાંઈ પણ નહીં બોલતાં પોતાના મુરખ્ખીને નમન કરી ચાલ્યો ગયો.

પ્રકરણ ૨ જી.

હીરકરીવ કે બહુકપી ?

માકાન્તના ગયા પછી સુર્યરામ ધીરે ધીરે પોતાના પુ-
ખોવાનની પાછળ થઈને અંદરના ગૃહ તરફ ચાલવા લા-
ગ્યો, છેલ્લેક દુર ગયો. એટલામાં પોતાની પાછળની બા-
બુએ એક અમાનુસીક કાર્ય થતું તેણે અવલોક્યું, કોઈકે
અતિશય જોરથી તાળી વગાડી અટકાસ્ય ક્યું, જેના ગ-
ર્જનથી બાબુબાબુ પ્રકમ્પીત થવા લાગી.

સુર્યરામે વિસ્મીત નેત્રે પાછળની બાબુએ નજર કરી, કાંઈ પણ
જોવામાં આવ્યું નહીં; તેથી મનમાં અતિશય સંપંચ ઉત્પન્ન થયો, અનેલી
ઘટનાનો હૃદયમાં વિચાર વધુ-વાર નહીં કરતાં તે સામે મોઢે ભયભીત
હૃદયે પોતાના માર્ગ તરફ ઉતાવળે પગલે ફરીવાર જવા લાગ્યો, આશરે
દસેક પગલાં ભરી એટલામાં તો “આ બાબુએ, આ બાબુએ.” એ
શબ્દોની સાથે ફરીથી તાળી વાગી, અને પાછું ત્યાં પુર્વવત્ હાસ્ય થતું.
સંભળાયું, સુર્યરામ ભયનો માર્યો તદ્દન ભાન ભુલી ગયો, તે પૃથ્વીપર
પડતાં પડતાં સહભાગ્યે ખચી ગયો ! તેનું સર્વાંગ કંપી ઉઠ્યું ! અતિશય
અધકારમય આકાશ તરફ તેણે એકવાર પોતાનાં ચક્ષુ ફેરવ્યાં, પરંતુ ચારે
તરફ અધકાર શિવાય કાંઈપણ અવલોક્યું નહીં. મનમાં એકાએક વીચાર
ઉત્પન્ન થયો, આવેલા વીચારનો વીચાર કરે એટલામાંતો ભયાનક વીચીત્ર
વેપધારી મુર્તિ ધીમેધીમે પગલે તેની સમીપ આવતી તેના જોવામાં આવી.
અતિશય ભયના માર્યા પોતાનાં જાને નેત્રો બંધ કરી દીધાં, અચેતનતાથી
બંધ ચક્ષુએ ઘડીથી વધુ વખત સુધી તેણે દોડ્યા ક્યું; કાંઈક ભય ઝાઝો
થયો. હવે ભય નથી એમ લાગ્યું; આંખો ઉઘાડવાની હીંમત આવી, સાહ-
સ ધારણ કરી, તેણે પાછળ જોયું તો અત્યંત ભયંકર મુરતી તેની સામે

આવતી જણાઈ; તેના બન્ને હસ્તો અત્યંત મોઢોટા હતા, એ ભયાનક મુર્તિએ પોતાના હાથમાં કૃપાળુ ધારણ કરેલા હતી, એક વખતતો તેને બેતાંજ સુર્યરામનાં નેત્રો સિધીલ થઈ ગયાં, છતાં તે સતેજ થયો. ભયંકર કાળના મુખમાં આવી પડેલો જાણી તેણે સાહસ ખેડવાનો દૃઢ સંકલ્પ અને ધૈર્ય ધારણ કર્યું, સામે આવતી ભયંકર મુર્તિને કહ્યું “શા મારે તું મારા સામે દોડી આવે છે? જ તારા માર્ગે ગતી કર્યું, નહિ તો હમણાંજ તારો કાળ લાવીશ.

શું તું મને કાળના મુખમાં મુકશે? આ શબ્દો તારેજ મોઢે સાંભળું છું” ભયંકર વેપધારી મુર્તિએ કંઠોર સ્વરે પૂછ્યું.

“હુષ્ક્રી! જે હુષ્ક્ર અભિપ્રાયે તું આ સ્થળે આવ્યો છે તે તે શું સિદ્ધિએ જશે એમ સમજે છે?” સુર્યરામે કહ્યું.

“હા! હા! તારાથી અને તે કરી લે”

“હું તારો નાશ કરીશ!”

“મારો! મારો? મુર્ખ? વીચાર કરીને બોલ.”

એ પ્રમાણે વાત ચાલતી હતી, તેવામાં એક “ગુરૂ” કરતો પી-સ્તોત્રનો અવાજ થયો, જેથી સુર્યરામ એકદમ પૃથ્વીપર બેભાન થઈને પડ્યો. કેટલેકે દુર ઉભેલો સુર્યરામનો ભાઈ રમાકાન્ત એકાએક પાસે દોડી આવ્યો, અને ગભરાયલા વદનેકહેવા લાગ્યો “ભાઈ? આ શું કર્યું? ભાઈની હલ્લા?”

રમાકાન્તને પ્રત્યુત્તરમાં ખડખડાટ હસવા સિવાયનો શબ્દ મળ્યો નહિ, રમાકાન્ત ઉતાવળે પગે પોતાના ભાઈ સુર્યરામ પાસે આવ્યો અને તેના મુખ કમળ તરફ નીહાળવા લાગ્યો. કેટલીકવારે તેને જણાયું કે પોતાના ભાઈની ધાત થઈ નથી, જેથી તેને જ્યત કરવાના કપાય રમાકાન્ત યોજવા લાગ્યો; સુર્યરામમાં ચૈતન્ય આવવા લાગ્યું, તેણે પોતાની આંખો ઉઘાડી જોયું, તો પોતાનો નાનો ભાઈ પોતાની સમીપમાં ખેડેલો કોકો તેણે પૂછ્યું “કાણુ રમાકાન્ત?”

“હા ? રમાકાન્તે અત્યંત નમ્રતાપુર્વક જવાબ આપ્યો.

સુર્યરામ ઉઠી બેઠો થયો, પરંતુ પુર્વવત તેણે તે ભયંકર મુર્તિને પોતાની સામે ઉભેલી જોધ; જેથી ગદગદીત અને ભય મિશ્રિત સ્વરે તેણે રમાકાન્તને પુછ્યું “ રમાકાન્ત આ ભયંકર કૃષ્ણ મુરતી કોણ છે ? ”

રમાકાન્તે કાંઈ પણ ઉત્તર આપ્યો નહિ, તે શાંતપણે સુપ થઈ બેસી રહ્યો. સુર્યરામને તેથી અત્યંત ક્રોધ ઉત્પન્ન થયો, તેણે ક્રોધીત સ્વરે રમાકાન્તને કહ્યું. “ રમાકાન્ત ? શું તારી ખુદ્ધિ પણ ભ્રષ્ટ થઈ છે ? કે તું શત્રુ પક્ષમાં ભેળાયો છે ?

સામે ઉભેલી ભયંકર મુરતીએ હસતાં હસતાં પ્રત્યુત્તર આપ્યો, “ નક્કી ? સુર્યરામ હું તમારો પરમ શત્રુ છું, અને એ મારા પક્ષમાં છે ! અમો તમારા કેવા શત્રુ છીએ તે એક વખત આંખો ઉઘાડી જુઓ.

તરતજ તે ભયંકર મુરતિ અદસ્ય થઈ ગઈ, ભયંકર મુર્તિને બદલે એક કલ્યાણમયી વેષધારી યુવકની મુરતિ સમીપમાં દેખાઈ, તેણે હસતાં હસતાં સુર્યરામને કહ્યું “ માહાશય ? આપ આપના પરમ શત્રુને ઓળખો છો ? ”

સુર્યરામના મુખમાંથી એક પાંજર શબ્દ નિકળી શક્યો નહિ, તે કેટલીકવાર પર્યાંત તે યુવકના મુખ સામે દૃષ્ટીપાત કરી રહ્યો, અને બોલ્યો. “ આપને ધન્ય છે ! આપેજ એ સ્વાંગ ધારણ કર્યો હતો શું ? આપને એ વેષમાં હું સહજ પણ ઓળખી શક્યો નહોતો ”.

મિત્રવર્ચ ! એક વખત આપ આપના મિત્ર અમરને એ અવિનયી કાર્ય માટે ક્ષમાદાન આપો ”.

“અમરસિંહ ? આપેજ અમને ક્ષમા કરવાની છે, અમારે માટે આપને આ મહા ધોર રાત્રીના સમયે અત્રે આવવાનો શ્રમ ઉઠાવવો પડ્યો છે.”

“ એમાં કાંઈ વિશેષ ક્યું નથી ! હું આપનાજ કાર્યે અત્રે આવ્યો છું, એમ કાંઈ નથી, પણ મારું કર્તવ્ય કર્મ બજાવવાનું છે, તે કરવા આવ્યો છું. આપણે હવે વ્યર્થ સમય વ્યતીત કરવો ઉચ્ચીત નથી, માટે ચાલો; મને ખુતની જગા બતાવો.

સુર્યરામનાં બન્ને નેત્રોમાં એ શબ્દો સાંભળી પ્રજ્વળ અશ્રુ પ્રવાહ વહેવા લાગ્યો, અને તે ચોધારે ભુમીપર પડવા લાગ્યાં.

અમરસિંહ સુર્યરામને થતો શોચ અને પડતા અશ્રુ પ્રવાહને લીધે દુઃખીત થયો. 'હીટેકડીવેનું' હૃદય પાપાણુવત્ કડીણુ હોવાથી તેનાં અંતરમાં વધુવાર તે 'દયા અક્ષર કરી શકી નહીં', તોપણુ પોતાના બધું સમાન મીત્ર સંબંધને લીધે કીચીત્ શોક અને દયાની લાગણી છવાઈ. તેણે સુર્યરામને કહ્યું.

“ સુર્યરામ ? ગત વિષયનો શોચ કરવો, અને વારંવાર તેનું સ્મરણ કરી દુઃખી થવું, એ તમારા જેવાને યોગ્ય નથી. ખુની તેના ખુની કર્તવ્યની શીક્ષા જલદી પામે તેવા આંપતા ઉપાયો લઈશું, હાલ તો ચાલો. ” એ પ્રમાણે કહી ત્રણે જણા આગળ રમાકાન્ત, મધ્યે સુર્યરામ અને સહુથી પાછળ અમરસિંહ હીટેકડીવ એમ ત્રણેયે ચાલવા માંડ્યું.

અમરસિંહે ચાલતાં ચાલતાં આગળ પાછળ અને ચારે તરફ, તથા ઊંચે અને ભુમી પ્રત્યે જેવાની પોતાની તપાસ શરૂ કરી. આશરે પ્રંદર મીની-ટની અંદર ત્રણે જણા અંદરના દીવાનખાનાના નજીક આવી પહોંચ્યા, દ્વાર ઉઘાડી અંદર ગયા. નજીકજ નલીનીતા શયનગૃહનો ઓરડો હતો. આપણે જેને ખુનની જગો (હત્યા ગૃહ) કહીએ છીએ, તે તેજ સ્થળ હતું. સુર્યરામ પાસે તે ઓરડાની ચાવી હતી, તેથી તરતજ તેણે ખાણનાં ઉઘાડ્યાં. ઓરડામાં ચારે તરફ અધકાર છવાઈ ગયેલું હતું. પહેલાં જે વખતે સુર્યરામે કમળા કુમારી તરફથી એ ભયસુચક સમાચાર સાંભળ્યાં હતા, તે સમયે તે અંદર આવ્યો હતો. તે વખતે દીવાનું પુરતું અજવાળું હતું. હાલ તે દીવો શાંત થયેલો હતો, સુર્યરામ પ્રકાશ કરવા માટે આમતેમ કાંકાં મારવા લાગ્યો, અને આખરે રમાકાન્તનેજ દીવો લઈ આવવા તેણે સુચવ્યું.

એકાએક ચારે તરફ અજવાળું થઈ ગયું ! સુર્યરામ અને રમાકાન્ત વિસ્મય થઈ ગયા. હીટેકડીવ અમરસિંહે તેમને ભયથી વિસ્મીત બોધ હસતાં હસતાં કહ્યું. “ સુર્યરામ ગંભીરજો છો કેમ ! આંપને આવશ્યકીય દરેક બીજાં હું અહીં પુરી પાડી શકું તેમ છું. ”

“સત્ય છે : સુર્યરામે કહ્યું.

તરતજ અમરસીંહે પોતાનું ગુપ્ત (ચોર) જ્ઞાનસં સંતેજ કયું, અને આંદરની બાજુએ પ્રવેશ કર્યો. સુર્યરામ અને રમાકાંત પણ તેની પાછળ પાછળ આંદર ગયા. અમરસિંહ પ્રથમતો ચોરકાની ચારે તરફની દીવાલો અને ખુણાખોજરાઓને અતીશય કળણપુર્વક જોવા લાગ્યો, જે પલંગ ઉપર માથા વિનાનું ઘડ પડેલું હતું, તે તરફ નજર કરતાંવારજ શોકાન્વીત કંઠે અમરસિંહને સુર્યરામ કહેવા લાગ્યો. માહાશય ! આપ એ દીવાલો તરફ શું જુઓ છો ! સાં શું જોવાનું છે ? અમરસિંહે તેના તે બોલવા-પર કાંઈપણ લક્ષ આપ્યું નહીં, પરંતુ અલંત તીક્ષ્ણ દષ્ટિએ અને એકાગ્ર ચીત્તે ફરી ફરી તે દીવાલોના તરફ તથા ખુણાઓમાં ગોઠવેલાં ટેબલો તરફ નજર કરવા લાગ્યો. આ પ્રમાણે અમરસિંહને બહુવાર સુધી વિચાર કરતો અને તીક્ષ્ણ દષ્ટિએ વારંવાર વીલોકતો નીહાળી સુર્યરામને ક્રોધ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો, તેણે આવેશમાં આવી કહ્યું. માહાશય ! આપ એ શું કરો છો ! તમે અમારી વાત સાંભળો અને લાશને તપાસી તેની પરીક્ષા કરો, લાશના વસ્ત્રના છેડે આ એક ચીઠ્ઠી બાંધેલી છે તે તપાસી તથા તે વાંચી ખુનીની તપાસ કરો. દીવાલો કે ખુણાઓમાં પડેલાં ટેબલપર તપાસવાથી શું લાભ થવાનો છે, કે પત્તો મળવાનો છે ?

એ શબ્દો સાંભળી અમરસીંહ સુર્યરામની ઉપર ચીકાઈ ગયો તેણે ક્રોધ મીશ્રીત સ્વરે કહ્યું “હાલ તમે કાંઈ બોલશો નહીં હું જે કંઈ છું તે શાંત ચીત્તે જોયા કરો.”

સુર્યરામ ચુપ થઈ ગયો, કેટલાક સમય પછી અમરસીંહે એકાગ્ર દષ્ટિએ મૃત દેહની પરીક્ષા કરવાનું પોતાના મનપર લીધું, તે ઘડીવાર પર્યંત મૃતદેહ તરફ જોઈ રહ્યો. તરતજ પોતાના બીરસામાંથી એક આપું બહાર કાઢ્યું અને લાસની એક બાજુપર ચીરો પાડ્યો. ચીરામાંથી લોહી બહાર નીકળવા લાગ્યું, જેમાંથી પોતાની પાસેના રૂમાલપર એક ખીદુ માત્ર રક્ત લીધું. તેની પરીક્ષા કરી તો જણાયું કે દસકલાક ઉપરાંત ખુન થયેલું છે. કેટલોક સમય વિચાર કર્યા બાદ તેણે સુર્યરામને પુછ્યું. સુર્યરામ ! કેટલા વાગ્યે ખુન થયું તે કહેશો ?

મને મારા ભાઇની દીકરીએ જે સમયે આવીને ખજાર આપી, તે સમયે આશરે રાત્રીના અગીયાર વાગ્યાનો સમય હતો.

અમરસીંહે તેનો કાંઈપણ પ્રત્યુત્તર નહીં આપતાં પોતાના ખીસ્સામાંથી ઘડીઆળ કાઢી જોયું તો રાત્રીના બે વાગ્યા હતા. ઘડીઆળ ખીસ્સામાં પાછું નાંખી અમરસીંહે મહાસ્વ વદને કહ્યું “ સુર્યરામ ? તમારી પુત્રી જીવતી છે. મારાપર વિશ્વાસ રાખો, જલદીથી તમારી પુત્રીને તમારી પાસે હું લાવી આપીશ !

શું ખરું કહો છો ? મારી નલીની જીવતી છે ? સુર્યરામે અતિશય આનંદ પુર્વક અધીરતાથી પુછ્યું.

“ હા જીવે છે ! ”

“ નલીની જીવતી છે; એમ શા આધારે આપ કહી શકો છો ? ”

ખુન થયાને ઘણા વખત વ્યતીત થયો છે, એવું મહાન પ્રમાણ છે ! તમે કહો છો કે આજ રાત્રે અગીયાર વાગ્યાના સુમારે ખુન થયેલું છે, આ મૃત દેહની તપાસ કરતાં મને ચોક્કસ સમજાયું છે કે, મૃતદેહનું ખુન રાત્રે અગીયાર વાગે થયેલું નથી, પરંતુ ગાઢ કાંસે દીવસના બાર વાગ્યાના સુમારે થયેલું છે.

“ સારે આપ એમ કહી શકો છો કે ખુનીએ અન્ય કોઈ બાલીકાનું ખુન કરી આ લાસ અહીં લાવી મુકી છે ? ”

“ નક્કી ! આપ બારીકથી તપાસ કરશો તો, તમને તુરતજ સમજાશે કે આ મૃત દેહવાળી બાળીકા કોઈ રીતે તમારી પુત્રી નથી ! ડીટેક્ટીવની ધારણામાં ધુળ નાંખવા માટે અને તેને ખોટે રસ્તે દોરવવા માટેજ કેવળ એ ચતુર ખુનીએ આ પ્રકારની બહાદુરી ભરી કારીગીરી કરી છે ! મેં ઉત્તમ પ્રકારે તેની રક્ત પરિક્ષા કરી છે, તેથી ખુસ્સું માલુમ પડ્યું છે કે દશ ક્લક ઉપરાંત આ બાલીકાનું ખુન થયેલું છે. ”

“ ત્યારે શું કરી મારી નલીને જોવા માટે ભાગ્યશાળી બનીશ ? ” પુત્રી પ્રેમમાં પ્રવર્ત થયેલા સુર્યરામે આનંદાશ્રુપુરીત ચક્ષુએ પુછ્યું.

“જે જગદીશ્વરની સહાયતા હશે, તે અવસ્થ અલ્પ સમયમાં આપની પ્રીય પુત્રીને જેવા પામશે. પરંતુ હમણાંજ મારે એકાંતમાં કાંઈ તમારી સાથે વાત કરવાની છે અને પુછવાનું છે, જે સ્વસ્થચીત્તે પુછવામાં આવે તેનો ઉત્તર મળશે તે જલદીથી આપના સર્વશ્વ ધન શોધ કરી લાવીશ ”

“ બહુ સારું ત્યારે. વીલંબ કરવાનું કાંઈ પ્રયોજન નથી. ચાલો, આપણે એકાંત ઓરડામાં જઈએ ”

“ ચાલો ત્યારે ”

બંને જણા ખુણાવાળા ઓરડા ત્યાગ કરી ખીજા એકાંત ઓરડા તરફ ગયા, રમાકાન્ત પણ ખુન થયેલ છે તે ઓરડાનાં દ્વાર બંધ કરી પોતાના સ્થાન તરફ વીદાય થયો.

પ્રકરણ ૩ જી.

આશ્ચર્યજનક અનુમાન.

“કેટલા દીવસ થયાં આપની પ્રથમ સ્ત્રીનું મૃત્યુ થયું છે ?”

“સાત વરસ.”

“નહીની તે સમયે કેટલા વરસની ઉમ્મરની હતી ?”

“છ વરસની.”

“ત્યારે નહીનીની ઉમ્મર આજે ઓગણીસ વરસની થઈ હશે ખરી?”

“હા.”

“તમોએ ખીણ સ્ત્રીને કેટલા દીવસથી ઘેર આણી છે ?”

“ત્રણ વરસથી.”

“તમે તમારી ખીણ સ્ત્રીનું પાણી ગ્રહણ કર્યું, ત્યારે તેની ઉમ્મર કેટલા વરસની હતી ?”

“તેર.”

“અત્યારે તમારી સ્ત્રીની ઉમ્મર સોળ વરસની થઈ ખરી !”

“હા.”

“આપની કન્યાના વીવાહ પછી આપના જમાત્ર પોતાની મેળેજ તમારે ત્યાં વારંવાર આવજાવ કરે છે, કે તમો વારંવાર તેમને આગ્રહ કરીને ખેલાવો છો ?

“અમેજ તેમને વારંવાર આગ્રહપૂર્વક ખેલાવીએ છીએ.”

“તમારા જમાઈનું નામ શું ? તેમની ઉમ્મર કેટલી છે ? તેમનો સ્વભાવ તથા ચરિત્ર કેવું છે ?”

“તેમનું નામ શૈલેન્દ્રરાય છે, ચરીત્ર નિર્મળ છે.

“તમારી ભત્રીજી સૌભાગ્યવતી છે કે રાંડેલી ?”

“ભીત્ર ! એ કથા ઘણીજ દુઃખદાયક છે, કહી શકાય તેમ નથી, એ હતભાગી બાળા નાની ઉમ્મરમાંજ વીધવા થયેલી છે” સુર્યરામે દીર્ઘ નિઃશ્વાસ મુકતાં કહ્યું.

“તમે તેનું પાલન કરો છો ?”

“હા !”

“આપની સ્ત્રી સાથે આપની ભત્રીજીને કેમ ચાલે છે ?”

“કોઈપણ પ્રકારનો વીજવાદ બન્નેમાં નથી, પરંતુ બંનેમાં ઘણી પ્રીતિ છે.”

“આપની ભત્રીજી અને આપની સ્ત્રી બંને સરખી ઉમ્મરનાં છે ?”

“હા. મારી સ્ત્રીની અને મારી ભત્રીજીની ઉમ્મર સરખી છે.”

અમરસીંહે ઉડો નિશ્વાસ મૂક્યો.

સુર્યરામ ! આ વખતે તમને એક હું નહિ મનાય તેવી વાત કહેવા માગુ છું, તે ખરી માનવી કે નહિ તે તમારી મરજી ઉપર છે, ક્રોધ કરશે નહિ. હું જે વાત કહેવા માગુ છું તે મનાય તેવી નથીજ. પરંતુ તમે મારા બંધુ સમાન છો તેથી કહું છું”

“આંખ નિઃસંશય રૂપે મને ગમે તે કહો.”

“બહુ સાર. વાર આપની સ્ત્રીનો સ્વભાવ કેવો છે ?”

“તે ઘણીજ પવિત્ર છે, મારી પ્રથમ સ્ત્રી કરતાં પણ તે પતિભક્તિમાં દશ ગણી વધારે પ્રવૃત્ત રહે છે”

“તારે આપને તે પ્રાણ કરતાં અત્યંત પ્રીય લાગતી હશે કેમ ?

“હા !”

“આપની પ્રથમ સ્ત્રીની પુત્રી નલીનીને તે પોતાની પુત્રી સમાન

માને છે, કે તેના તરફ શોકની પુત્રી સમાન અવલોકે છે ?”

“તેના મનમાં તેણું કંઈ દેખાતું નથી, મારી નલીની તેને પ્રાણ સમાન વહાલી લાગે છે. આ દુઃખદાયક ખગર તેને મળતાં તેના હૃદયમાં દુઃખ અને શોકનો સાગર ઉભરાયો છે.

“વાસ્તવીક છે ? તમારા જમાત્ર હમણાંના આપને સાં આવ્યા છે ?

“ના નથી આવ્યા, પરંતુ આવવાની વાત ચાલે છે, તેમણે કાગળ લખી જણાવ્યું છે કે, હું સાત આઠ દિવસમાં આવીશ.

“ત્યારે હજી કેમ આવ્યા નથી ? કંઈ કારણ જાણવામાં છે ?

“જાણવામાં છે ? તેમને તેડવા માણસ મોકલ્યું હતું, તે માણસ ગમ કાસે પાછું આવ્યું છે. જમાત્રની તખીયત નરમ છે, માટે આવી શકે તેમ નથી.

“હીકા હવે કંઈ પુછવું નથી. એમ કહી અમરસિંહે મૈન ધારણ કર્યું. અમરસિંહને મૈન ધારણ કરેલું જોઈને સુર્યરામે પુછ્યું. શું વિચાર કરે છે ? જે હકીકત આપે પુછી તેમાં એક પણ આ કામમાં ઉપયોગી થઈ પડે તેવી જણાય છે ? કેમ કંઈ જોલતા નથી. આ સર્વ વાતો થઈ તેમાંથી આપે કીયો મુદ્દો હાથ ધરી કામ કરવાની અભીલાષા ધારણ કરી છે ?

અમરસિંહે હાસ્ય વદને કહ્યું. સુર્યરામ ! મારા કાર્યમાં મને આમાંથી એક પ્રકારની સહાયતા મળી છે તેનોજ વિચાર કરું છું. આપની પુત્રીને અન્ય સ્થળે ઉપાડી લઈ જઈ અને તેના પલંગમાં તેવાજ રૂપની એક મસ્તક વીનાની લાંચ મુટી નલીનીના મૃત્યુનો વિશ્વાસ ખેસાડવા આ એટલું કરવામાં આવી છે. એ પ્રમાણેની ઠગાઈ કરવાનું શું પ્રયોજન હશે ? કીયા મહાન લાભની સિદ્ધિના અર્થે આ ભયંકર કર્મ કરવામાં ખુની લોક પ્રવૃત્ત થયાં હશે ? તે કલ્પના પ્રદેશનો સાર હું જોઉં છું ! પરંતુ તે તમને કહી શકતો નથી, કારણ કે કહેવાથી મારી તમારી વચ્ચેની ઘાઠ મૈત્રી તૂટી જશે. મને શત્રુ સમાન સમજશે પણ એટલુંજ માત્ર આપને જણાવું છું, કે આજથી તમે બહુ સાવચેત રહેજો, તમારું ખુન કરવા માટે કેટલાક

ભયાનક લોકો તમારી પાછળ પાછળ ફરે છે.

શું ? ખુનીઓ મારી પાછળ પાછળ ફરે છે ?

આપ તેમને જોઈ શકો છો ?

હા ! ઘણુંખરું જોઈ શકું છું !

ત્યારે તેમને કેદ કરતા કેમ નથી ?

હાલ તેમ કરી શકવાનો સમય નથી ?

શું કોઈ અંતરાય કરી શકે તેમ છે ?

હા ! આપ પોતેજ અંતરાય રૂપ છો ?

હું અંતરાય કરીશ ? આપ શું જોલો છો તે હું કંઈ સમજતો નથી.

હા તેમજ અંતરાય રૂપ છો ?

કોઈ દિવસ પણ નહિ !

હીક ત્યારે તમારા ભાઈની પુત્રી કમલાકુમારીને મારે તાબે સોંપાછો ?

એવું ભયાનક કાર્ય કેવી રીતે કરી શકું ?

ત્યારે હાલ આપ શાંતિ ધારણ કરો. બે સાર દિવસમાંજ નહિ માનવા યોગ્ય આશ્ચર્ય યુક્ત રચના બતાવીશ. હાલ તો હું બહુ ધું. લાસને આપ એક પેટીમાં બંધ કરી તેની બહુ સંભાળ રાખજો !

તમે ક્યારે આવશો ?

નક્કી કહી શકાય નહિ.

અમરસિંહ ઉતાવળે પગલે એકદમ ચાલ્યો ગયો. અને સુર્યરામે પણ અંદરના ઝોરડા તરફ પ્રયાણ કર્યું.

અમરસિંહ સુર્યરામનું ઘર ત્યાગ કરી સામેનાજ રસ્તાપર ચાલ્યો, કેટલાક દુર સુધી તેજ રસ્તે ચાલ્યો ગયો, ત્યાર બાદ એક સાંકડી ગલી તરફ તે ચાલ્યો.

આ સમયે પૃથ્વીપર પુર્ણ અંધકાર છવાઈ રહ્યો હતો. ગલીના રસ્તામાં કુટુંબેક દુર તેણે એક સાધારણ પ્રકાશ જોયો, પણ તે તરતજ અંધ થઈ

ગયો. અમરસિંહ એક બાજુ એક દીવાલ તરફ દોડી ગયો. પાંચેક મિનિટ બાદ ફરીથી પુર્વ તરફ મંદમંદ પ્રકાશ પ્રગટ થવા લાગ્યો, એકજ ક્ષણની અંદર “ધમધમ” કરતો એક પીસ્તોલનો અવાજ છુટ્યો. અમરસિંહે ધ-શ્વરને ધન્યવાદ આપ્યો. પોતાને પુનરુત્થવન પ્રાપ્ત થયું છે એમ માનવા લાગ્યો. શત્રુ સમુદાય પોતાની પાછળ પડ્યો છે, એમ તેણે અનુમાન કર્યું.

અમરસિંહે મૃત્યુ ન્યાળનારના જેવો ભય મીશ્રીત પોઠાર કેટલીકવાર મુઠ્ઠી પાડ્યો, અને બનતી ત્વરાએ એક બાજુએ થઈ પલાયન કરી ગયો, તે એક વૃક્ષની પાછળ સંતાઈ ગયો, કેટલીકવાર પછી જોયું તો પોતાની તે ચીસને અનુસરી સપાટાબદ્ધ દોડતા એ માણસો આવતા તેણે જોયા, અમરસિંહ તેમને જોઈને મનમાં હસવા લાગ્યો, અને મનમાંને મનમાંજ કહેવા લાગ્યો કે હુકમ શુદ્ધિ ધારણ કરનારા ફરીજનો મારી આતુર્યતાનો ભેદ પામી શક્યા નથી. તે બંને માણસો પોતાના ઝાળખીતા હતા, પ્રતીસ્પરધી મતીવાળા અમરસિંહે તરતજ મોટેથી સાંકેતિક સીટી મારી, તે સાંભળ્યા બંને માણસો તાત્કાળીક ત્યાંથી મુકરર જગોાર ચાલ્યા ગયા.

“આ એજ શબ્દ !” એ બંને માણસોએ દૃઢ નિશ્ચય કર્યો. આ પ્રકારનો સાંકેતીક શબ્દ કોઈપક્ષી માણસનો નહિ, પરંતુ સ્વપક્ષીજ છે ! માથા ઉપર કાંઈપણ વિપત્તિ આવી પડી છે, એમ તે અમોને જણાવે છે.

• હવે અહિંથી જલદીથી ચાલ્યું જવું એમ નિશ્ચય કરી એક માણસ ખીબ્બને કહેવા લાગ્યો “કેમ ભાઈ ! સમજાયું કે? હીક પાછળ લાગ્યા છીએ. હવે આપણે જલદી નાશી જવું જોઈએ.” તરતજ તેઓ બંને જણા ઉતાવળે પગે ચાલવા લાગ્યા, રસ્તાની જે બાજુએ વૃક્ષના અંધારામાં અમરસિંહ દોડ્યો હતો તે બાજુએ એક માણસ ઉતાવળે તેની પાછળ પાછળ જતો હતો, અમરસિંહે પાછળ ફરી જલંગ મારી તેના કંઈ પ્રદેશને બંને હસ્તવડે જોરથી ઢગાઓ; અતિશય ઢગાવાથી તે બેભાન થઇ પૃથ્વી-પર પડ્યો.

અમરસિંહે તેને છોડી ઘણે હાથે તેનો જમણો હાથ મર્જાયુત રીતે પકડ્યો.

તે હતભાગ્ય મનુષ્ય એકદમ ધંત્રની માફક બરાબ પાડી ઉઠ્યો. ચૂપ !

બોલ્ય નહિ, નહિ તો અમરસિંહે તેને ક્રોધ મીઠીત સ્વરે કહ્યુ યુવ ? બુમ
તો પાડીશ તો થપાટ મારી દેહથી પ્રાણુ જુદા કરીશ.

મારું રક્ષણ કરો ! તમારે શરણે છું. હાથ જોડી નીચે પડેલા મનુ-
સ્યે કહ્યું.

સત્ય વાત કહીશ તોજ તાર રક્ષણ કરીશ !

સત્ય બોલીશ જુદું બોલીશ નહિ.

ત્યારે બોલ તેં આટલી રાત્રે કોનાપર પીસ્તોલ છોડી હતી ?

એક માણસને મારવા માટે.

કીયા માણસને મારવા માટે ?

તેનું નામ જાણુતો નથી.

હીક ! નામ આપે છે કે નહિ ? અમરસિંહે તેના માથા તરફ પોતાની
પીસ્તોલ ધરી.

નામ બતાવું છું, બતાવું છું મને મારશો નહિ. અતિશય ભય યુક્ત
વદને તેણે બરાંડ પાડી.

બોલ્ય ત્યારે કોનાપર ગોળી તારી હતી ?

સત્ય બોલું તો આપ મહાશય મને જીવતદાન આપી છોડી દેશો ?

છોડી કદશ.

તેનું નામ અમરસિંહજી છે, તે એક મહાન પાકો ડીટેક્ટીવ છે; તેને
મારવા માટેજ ગોળી છોડવામાં આવી હતી.

હીક ! ગોળાથી અમરસિંહ મરી ગયો છે ?

તે જાણાયું નથી. મરી ગયો કે બચ્યો છે તેનો તપાસ કરવાનો હતો
એટલામાં એક સાંકેતિક ભયસુચક શબ્દ સાંભળવામાં આવતાં અમે તારી
જતા હતા, તેવામાં આપના હસ્તે આ વિપત્તિમાં આવી પડ્યો છું.

હીક ! તેની હત્યા કરવાનું શું કારણ હતું ?

અન્ય કાંઈ નહિ ? મહાશય પૈસા મેળવવાની લાલચેજ.

પૈસાના લોભેજ માણસની હત્યા કરવા તૈયાર થયો છું ? તને કોણ તેમ કરવાનું કહ્યું હતું ?

માફ કરો ? ઉગારો. તે નામ મારા પ્રાણુ જતાં મુઠ્ઠી આપી શકીશ નહિ.

નહિ આપે ? હો ત્યારે તારા પ્રાણુદાતાને મંભાર્ય. અમરસિંહે પોતાના હાથમાંની પીરતોલ તેના માથા તરફ ધરી.

જીવવાની ઇચ્છા કોઈથી ત્યાગ કરી શકતી નથી, તેથી તેણે અત્યંત વ્યાકુલ સ્વરે કહ્યું. બોલું છું બોલું છું, મહારાજ બોલું છું.

બોલ ત્યારે ? વાર કરીશ કે બોટું બોલીશ તો હમણાં પ્રાણુ જશે.

સરવે સત્ય વાતો કહુ છું ! સાંભળો ! હું અમરસિંહની હત્યા કરવા આવ્યો નથી, પરંતુ મારીજ હત્યા કરવા આવ્યો છું ! એક સ્ત્રીએ મને મોકલ્યો છે, તે સ્ત્રીનું નામ મોહીની છે.

તને કોણ હત્યા કરવાનો ઉપદેશ કર્યો છે ?

મુર્ખરામની ભત્રીજી કમળાકુમારીએ.

કમળાકુમારીની સાથે મોહીનીને કેવો સંબંધ છે ?

તે હું જાણતો નથી. જે જાણતો હતો તે આપને કહ્યું, હવે દયા કરીને જીવતો મુકો.

જીવતો મુકીશ, પરંતુ ખરી વાત કહે કે મોહીની ક્યાં રહે છે ?

ગામની બહાર ઉત્તર દીશાએ એક પુર્ણકુટીમાં.

આજે તે બ્રાહ્મણને આ આવવાની છે ?

હા આવનાર છે,

હવે કાંઈ તને પુછવું નથી.

“ ત્યારે આપ હાથ છોડી દો કે ચાલ્યો જાઉં ”

“ એમ છોડીશ નહીં ! કાંઈક નીશાનીનું ચિન્હ કરી તને છોડીશ ! તારો એક હાથ તથા એક પગ ભાગી તને જવા દઈશ ”

અત્યંત ભયથી કંપીત સ્વરે તેણે કહ્યું. હેં ! આપ આ શું બોલો છો ?

આપને અત્યંત સારા માણસ સમજી વિશ્વાસ રાખ્યો, સર્વે નિવેદન કર્યું છતાં આપ કહો છો કે હાથ કેપગ ભાગી જવા દઈશ, એ શું સારા માણસનો આચાર વિચાર છે ? ”

અમરસિંહે શાંત ચીતે કહ્યું “ મુખ્ય ! શું અમે સારા માણસો ? ને અમે સારા માણસો હોઈએ તો તારા જેવા દુષ્ટપાણને પકડીએ કેમ ? અગર રાત્રે ગલીએ ગલીએ ભટકીએ કેમ ? અમે લુચ્ચા, ચોર, અને ગુપ્ત બદમાસ માણસ છીએ.”

ત્યારે શુ તમો મને જખમી કરશો ?

નિશ્ચય ! આ છરી વડે તારા કપાળમાં એક ઈંચ ઉંડો ધા કરીશ, કેમકે એકાદ બે દિવસમાં મારે તારી જરૂર પડવાની છે નહિ તો જરૂર પડતાં કેવી રીતે તું મળે ? આજ કપાળમાં ચીરો ખાડવા દે, કે બ્યારે હું આહુ ત્યારે તને ઓળખી શકું.

આપ મને માર મુખ નોંધ ઓળખી શકશો નહિ ?

દુષ્ટ પાણ ? તારો આ કૃત્રિમ વેશ છે; તારા મોઢાપર મુખવટો તથા મેંશ ચોપડેલી હોવાથી તારો અસલ ચહેરો બદલાઈ ગયો છે. અમરસિંહે પોતાના ખીરસામાં રહેલું ગુપ્ત જ્ઞાનસંબહાર કાઢી પ્રકાશ કર્યો, ને તેના મુખપર ધર્યું. ખરેખરજ તેણે કપડી વેશ ધારણ કરેલો હતો. વધુ વાર નહિ કરતાં એક ધારવાળા છરી બહાર કાઢી તેના લલાટમાં ખોરી દીધી, તરતજ લોહીની ધારા છુટવા માંડી. અમરસિંહે તેને છોરી દીધો અને ઉતાવળે પાંચે ચાલ્યો.

એ માણસ પણ છરીના ઝખમથી કેટલોક સમય સુધી બેશુદ્ધ પડી રહ્યો, અને ભાન આવતાં બનતી સ્વરાએ ચાલ્યો ગયો.

અમરસિંહ ત્યાંથી વીદાય થયો, તે સમયે રાત્રી વ્યતીત થઈ જવાનો સમય થયો હતો, પ્રભાતની પ્રભાતા પડ્યા સંભળાતા હતા, કુકડા આદિ પ્રાતઃકાળ સુચીત શબ્દો ઉચ્ચારી રહ્યા હતા, એટલે ઉતાવળે પગલે તે ગ્રહ તરફ ચાલવા લાગ્યો, ને અડધા કલાકમાં પોતાના મકાનપર આવી પહોંચ્યો.

પોતે ધારણ કરેલાં વસ્ત્રો ઉતારી નવાં વસ્ત્રો પરિધાન કર્યાં. હસ્તપાદ પ્રક્ષાલન કરી પાસે પડેલા કોચ ઉપર બનેલા બનાવ વિષે તર્ક વીતર્ક કરતો પડ્યો. એકાએક મહાન સંદેહ ઉત્પન્ન થયો, ને વિચારવા લાગ્યો કે—કમળાકુમારીએ સ્વા માટે મોહિનીને મારૂં ખુન કરવાનો ઉપદેશ કર્યો હશે? મોહિનીનું મેં શું અનીચ્છ કર્યું? અવશ્ય આમાં કાંઈક ગુપ્ત ભેદ છે, અથવા એ માણસને મેં પકડેલો હોવાથી વખતે મને ખોટી વાતો સમજાવી કેમ ના હોય? ગમે તે હો, અથવા ખરું હો કે ખોટું; પણ સત્ય શું છે તે શોધી કહાડવું એ પ્રથમ કર્તવ્ય છે! જોઉં છું! કાંઈ પણ ઉપાય શોધી કાઢું છું! એમ વિચાર કરતો કરતો અત્યંત દીર્ઘ વિચારમાં અને ચિંતામાં ચક્રચુર બનવા લાગ્યો, કેટલોક સમય એવી રીતે વીચાર કર્યા બાદ, એકાએક તે હાસ્યમય મુદ્રાએ અને પોતાના મનથી સંતોજ કંઠે ખોલી ઉઠ્યો કીક? કીક! જે ધારણા નક્કી કરી તેજ ઉત્તમ છે! જે તેમ ના હોય તો કમળાકુમારી સાથે મોહિનીનો આ પ્રમાણેનો સંબંધ બંધાવાનું કાંઈ પણ અન્ય કારણ હોય નહિ; આજેના મારે મોહિનીને મળવું જોઈએ.

એ પ્રમાણે દૃઢ નિશ્ચય કરી અમરસિંહ પ્રભાતના શીતળ પવનની લહેરોની અનુકુળતાને અવલંબી નીંદ્રીત થઈ ગયો.

પ્રકરણ ૪ થું.

બલભસિંહની જોરાવરી.

આખી રાત્રીનો ઉબગરો હોવાથી તેને ગાઢ નીંદ્રા આવી ગઈ. બે કલાક પર્યાંત તેણે પોતાની આંખ ઉઘાડી નહીં. આશરે આઠેક વાગ્યાનો સમય થયો હતો, તે સમયે તેણે પોતાની આંખ ઉઘાડી. જોયું તો તેના સામેજ એક સારા અને દેખાવડા વેષવાળા મનુષ્યને પોતાની પાસે ઉભેલો તેણે જોયો. તેને સભ્યતા પુર્વક પુછ્યું. “ મહાશય ! આપનો નિવાસ ? ”

“ મારો નિવાસ ગણે દુર છે, મારે ગાડીએ જવું છે, પરંતુ કેટલાક કારણને લીધે હું રોકાઈ ગયો છું. અત્રે કોઈપણ આશ્રમ સ્થાન નહીં મળવાથી આપ મહાશયના મકાનપર બે કલાકથી આવેલો છું; દ્રેનનો સમય થતાં હું જવાનો છું.” વેષધારી મનુષ્યે જવાબ આપ્યો.

તેણે પોતાના ઘડીયાળ સામું જોયું તો આઠ વાગી ગયા હતા તેથી આવેલા માણસને ઉદ્દેશીને કહ્યું “ આપને કીથી દ્રેનમાં જવું છે ? ”

દસ ને દસ મીનીટે.

બે કલાક પર્યાંત આપનો અહીં વાસ કરવાનો વિચાર છે ?

“ હા ! વિચાર છે.

આપ એકલા છો કે આપની સાથે કોઈ માણસો છે ?

એકલોજ છું !

એ પ્રમાણે પુછી પોતાના પલંગપરથી તે ઉઠ્યો, અને આમ તેમ દ્રવા લાગ્યો.

આવેલા નવીન વેષધારી યુવકે પાસે પડેલી ખુરસી ખેંચી બેઠક લીધી. મહાશય ! આપનું નામ શું ? અમરસિંહે પુછ્યું.

મારૂં નામ ? એ પ્રમાણે નવીન વેપધારી મનુષ્યે કહ્યું.

મહાશય ! આપ કેમ હસો છો ?

કેમ હસવું ન આવે ? આપ મને ઝોળખી શકતા નથી તેથી હસું છું. નવીન યુવકે ઉત્તર આપ્યો.

અમરસિંહ તેથી ઘણાજ વિસ્મય પામ્યો વારંવારે યુવકની સુખસુગ્ર-પર પોતાની તીક્ષ્ણ દૃષ્ટી ફેરવી ઝોળખવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો.

અમરસિંહને એ પ્રમાણે વારંવાર તીક્ષ્ણ દૃષ્ટી નિહાળીને વેપધારી યુવક પોતાનું હસવું વીશેષ સમય રોકી શક્યો નહિ, તે મોટેથી હસી પડ્યો.

અમરસિંહને તેથી ઘણાજ ક્રોધ ચઢ્યો, તેણે ક્રોધ પુર્ણ સ્વરે કહ્યું, આપ શામાટે આ પ્રમાણે મુર્ખતા દરશાવો છો ?

ક્ષમા કરો ! હું મુર્ખતા દર્શાવતો નથી, પરંતુ થોડાજ સમય બાદ આપ મને ભુલી ગયા છો એ જોઈ મને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થાય છે યુવકે મહાશય વદને-પ્રત્યુત્તર આપ્યો.

આપની સાથે મારે ક્યારે અને ક્યાં મુલાકાત થયું છે ? અમરસિંહે ગર્વીત સ્વરે કહ્યું.

શું બોલો છો ? ક્યાં અને ક્યારે પરિચય થયો છે ? સો વખત અને સો સ્થળે આપની સાથે પરિચય થયો છે. મસ્કરી કરતાં વેપધારી યુવકે કહ્યું.

હું તમોને ક્રોધ રીતે ઝોળખી શકતો નથી, માટે કેવી રીતે આપણું મળવું થયેલું તેનું દૃષ્ટાંત આપો.

પરીચય રૂપે પરીચય લેવો હોય તો જલદી શસ્ત્ર ધારણ કરી આ-ત્મરક્ષણ કરવા માટે તૈયાર થય જા હું તારો પરમ શત્રુ છું.

વેપધારી યુવકે એકદમ ફલંગ મારી એક ટીરીય પોતાના હાથમાં લીધી, અમરસિંહ ગાબરો ગતી ગયો; આત્મરક્ષણ કરવા દંઢ નિશ્ચય

થયા. યુવકે વૃક્ષરથળનું નિશાન તાકી બગ પુર્વક પોતાની કીરીચ ફેંકી, પોતાનાપર આવતા કીરીચના ઘાથી ઘણીજ સાવચેતીથી રક્ષણ અમરસિંહે કર્યું. કીરીચ દીવાલના એક ખુણાપર અથડાઈ ખણુણુ શબ્દ કરતી જમીનપર પડી.

અમરે ઉતાવળે પગે અને યુક્તી પુર્વક તે કીરીચ ઉપાડી લીધી જોયું તો તે વિષ પાયેલી જણાઈ; પોતાનાપર આવેલી આશંકથી તેનું મસ્તક થરથર કંપવા લાગ્યું, તેણે ઘણાજ ઉતાવળા અને ગંભીર સ્વરે વેપધારી યુવકને કહ્યું, દુષ્ટ આદિ રાખ તને કેદ કરીશ.

વેપધારી યુવકે હસીને કહ્યું! એ ઘણુંજ દુર્ઘટ કાર્ય છે; સમજ્યો? સાવધાન થા. પકડતાં પહેલાં મોતના મોંમાં ના મુકાય? એ પ્રમાણે બોલતાં વિદ્યુતવેગે ફરીથી એક બીજી કીરીચ અમરસિંહની ગરદનપર તેણે છોડી.

યુવકની નાંખેલી આ બીજી કીરીચ પણ પહેલાંની માફકજ ફરીથી દીવાલના ખુણામાં અથડાઈ ખણુણુ કરતી પૃથ્વીપર પડી. આ વખતે પણ અમરસિંહને મારવાનો કીરીચને અવકાશ મળ્યો નહિ. જ્યો વેપધારી યુવકે કઠોર શબ્દોનો પ્રહાર કરતાં કહ્યું “ મુઓ ! મુઓ ! આત્મરક્ષા કર ! આત્મરક્ષા કર !

અમરસિંહે ક્રોધ યુક્ત સ્વરે કહ્યું “ આત્મરક્ષા કરવાનો ઉપાય થતો નથી શું ? જોઈ છું કે તારી પાસે કેટલીક વિપત્તી વેષ્ટન કરેલી કીરીચો છે ? ”

કાંઈ પણ બોધ્યાયાદ્યા શિવાય વેપધારી યુવકે ફરીથી બગપુર્વક અમરસિંહના પદાગ્ર લાગમાં નિશાન તાકી પોતાની કીરીચ ફેંકી અમરસિંહે પોતાપર આવતા ઘાથી બચી જવા માટે એકદમ ઉચે છલંગ મારી તેથી કીરીચ એક બાણુ પડેલા કોચને અથડાઈ નીચે પડી. તેના ક્રોધની સીમા રહી નહીં, તેણે અતી ક્રોધથી અને અગ્રીવત રોષમળથી પ્રજ્વળતા હૃદયે એક ઘાળ મારી, વેપધારી યુવકનો કંઈ પ્રદેશ ગ્રહણ કર્યો.

યુવકે પણ અમરસિંહની ગરદન દબાવીને પકડી, કેટલાક સમય સુધી એક ભયાનક મલયુદ્ધ ચાલ્યું આખરે અમરસિંહે વેપધારી યુવકનું ગળું

એટલા જોરથી દબાવ્યું કે તે પૃથ્વીપર પડી ગયો, પૃથ્વીપર પડેલા વેપધારી ની છાતીપર ચઢી ખેસી અતીશય ક્રોધવડે ગર્જના કરતાં અમરસિંહ કહ્યું.
“ જો આજ પરિચયનો સમય છે.”

“ ખરો વાત ! આજ સમય, પરિચયને માટે ઉપયુક્ત છે. જો સાંભળ્ય મેં મારા હાથે હજાર આદ્યો ખુન કર્યાં છે. માફ નામ—“ જલમસીંહ કાલા ” છે. સુર્યરામના પત્રપર જે નામની સદી તેં જોય છે, એ માફ પ્રાપ્ત્યીક નામ છે, મારા નાખામાં પાંચમો અનીષ્ટ કારક લોકો વાસ કરે છે, તમે અનેક સમયે મને ખંધન કરવાને ચત્નો કર્યાં છે, પરંતુ એક પણ સમયે ક્ષેત્ર મેળવી નથી, તેથી હમેશાં તારા મનમાં ક્ષેત્ર થાય છે, માટેજ હું ખંધન થાઉં છું.”

ખંધીખાનામાં વાસ કરવા યોગ્ય કર્તવ્યોજન તેં આદરેલાં છે, આજે સ્વધમ્મજાએ આવીને ખંધીવાન થાય, તેને નહીં ગણુગારતાં કહું છું કે જો કેવી રીતે થોડાજ સમયમાં તારો પરાભવ કંઈ છું.

ખોલશે નહિ ! મીઠ્યા વાત ખોલશે નહિ ! એ વાત મારાથી સહન થતી નથી, જલમસિંહનો પરાભવ કરી શકે એવો કોઈ પણ માણુસ અધાપી પર્યાંત જનમ્યો છે કે નહીં એજ સંદેહ છે, આ જલમસીંહ કાલાપુરઃ સરજ તારી સમીપ ખંધન થવાની ઇચ્છાએ આવેલ છે.

તારી એ સઘળા સાર વિનાની વાત મારે સાંભળવી નથી, તને ખંધીવાન કરવાને કોઈ જનમ્યોજ નથી, તો પછી પ્રાણ સંકટે અહીં યુદ્ધ કરવાતું શું પ્રયોજન છે ?

ત્યારે જોઈ લે ? અમરસીંહ જોઈ લે ? ઉદ્ધીગર્જનવત અતિશય કડોર સ્વરે જલમે કહ્યું,

અમરસીંહ તેથી સહજ પણ ભીતી પામ્યો નહિ, પણ જોતે તેની ઉપેક્ષા અને હાંસી કરી કહ્યું. તારામાં જેટલી શક્તિ હોય તેટલી પ્રકટ કર્યાં હું તારાથી બીછીતો નથી.

આ જો ત્યારે ? એ પ્રમાણે જુસ્સાથી ખોલતા જલમે કુદકો મારી

હઠી દોડવા માંડ્યું. અને તે અમરસીંહના સાથળની અંદર પેસી ગયો. અમરસીંહ પૃથ્વીપર પડ્યો; જલમ પડેલા અમરસીંહની છાતીપર ચઢી બેઠો; અને હાસ્ય પુર્વક કહેવા લાગ્યો.—

જોયું ? સમજ્યો ?

પોતાનાપર બેઠેલા જલમને દુર કરવા માટે અમરસીંહ યત્ન કરવા લાગ્યો પણ કોઈ રીતે શક્યો નહી, તેના હૃદયમાં અતીશય પીડા થવા લાગી તો પણ તે બળ પુર્વક બોલવાનો પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો કોઈ પણ રીતે કાઢી શક્યો નહી. ફરીથી તેના હૃદયમાં અતીશય પીડા થવા લાગી બોલવાનો યત્ન કરવા લાગ્યો. એ પ્રમાણેની અમરસીંહની મનોભાવના જાણી, જલમે તેની મરકરી કરતાં કહ્યું.

અમર એમ સમજતો નહી. કે તારા બરાબરીયો કોઈ નથી. આ વખતે તને જે કહું તે સાંભળ આત્માભીમાની ડીટેક્ટીવ ! હું તારા મકાન-પર અતીથી સ્વરૂપે આવેલો છું, પછી તું ગમે તો સસ્ય પ્રકૃતિનો માણસ હોય તેની હરકત નહિ, તો પણ તારી સાથે મારો વીવાદ ઘટતો નથી. તું વિનાશ પામી મારે શરણે પડેલો છું, તેથી તારૂં મારૂં યુદ્ધ સમાપ્ત થયેલું છે. હવે જે થનાર હશે તે થશે. પરંતુ આ વખતે તો જે કામ માટે સાધુને વેધે તારી સમીપ આવેલ છું તે કહું તે સાંભળ્ય. સુર્યરામનો પ્રતીપક્ષ કેટલાક કારણસરમે ગૃહણ કર્યો છે. મેં એક માણસ સમક્ષ પ્રતીજ્ઞા કરી કહ્યું છે કે તારૂં રક્તમય મસ્તક અને તારા પ્રીય મિત્ર સુર્યરામની પુત્રીનું રક્તમય મસ્તક તને ભેટ કરવાનું છે ! મારી આશા રાખી બેઠેલા તેને દાન આપી સંતુષ્ટ કરીશ ! મેં તેની વાત માન્ય કરી છે, માટે એ કાર્ય મારે કરવું જોઈએ તે તું જાણે છે; મેં સુર્યરામની પુત્રીનું ખુન કર્યું છે, તેમ તારૂં ખુન કરવાનો આજે સંકલ્પ કરીને આવ્યો છું ! માટે તારૂં પણ ખુન કરીશ ! પછીથી સુર્યરામનું ખુન કરવું સહેલું છે. બ્યારે ઇચ્છીશ ત્યારે તેનું તો તુરતજ ખુન કરી શકીશ ! તો પણ તને એટલુંજ કહું છું કે, તારા સમક્ષ મેં મારો પરાભવ સ્વીકાર કર્યો છે, એ વાત શુદ્ધ રાખીશ નહીં ! રહસ્ય માત્ર એટલુંજ છે કે, તું જો સુર્યરામને તેની પત્ની ત્યાગ કરવાનો ઉપદેશ આપે, ને તેની પાસે તેનો ત્યાગ કરાવે; તો આ સર્વ

શિરપર આવેલી માહાનિપતિ એક બાળુ ખસી જાય ! સુર્યરામનો પ્રાણ તેની પત્નીની સાથે બંધાયેલો છે, અને તેની સ્ત્રીનો બીજાની સાથે છે સુર્ય-રામની પ્રથમ પત્નીની પુત્રીને મારી નાંખવામાં આવેલી છે, તે તું જાણે છે. હવે તે પત્નીનો સાગ દરે એટલે બસ. તેથી તારે પણ હમારી પાછળ રખડું પડે નહિ ! હું જાણું છું કે, પત્ની પત્ની બન્નેમાંથી એકથી પણ વિ-રહ સહન કરી શકાય તેમ નથી, તોપણ તેમ કરવુંજ પડશે ! તે કામ તારી મારશતજ સીધું થશે એવી મને ખાત્રી છે !

જે સમયે જલમસીંહ આ પ્રમાણે વાત કરતો હતો, તે સમયે તેની નીચે પડેલો અને ભારથી દબાયેલો અમરસીંહ અત્યંત પીડા ભોગવતો હતો. તેણે જલમસીંહના કહેવાનો કંઈપણ જવાબ નહીં આપતાં ફક્ત નેત્ર દ્વારાજ તિરસ્કાર બતાવ્યો. જે જોઈ જલમસિંહે અમરસિંહને કહ્યું;—

“ અમર ! તારું કહેવું હું જરાબર સમજ્યો છું; કહેવાનો અનાદર કરવાની તારી ઇચ્છા છે; હજી પણ મારું કહેવું માન્ય. ! ”

“ તારું કહેવું કેવી રીતે મનાય ? ”

“ સારે મરવાને તૈયાર થઈ જા ! ”

“ એવા દુષ્ટ કર્મમાં અનુમોદન આપવું તે કરતાં મરવામાં હજારે ઘણું માન સમજું છું. ”

“ હજી પણ સમજ ! નહિતર આ વિષ પાયેલી કીરીચ તારો પ્રાણ લેશે. ” એમ કહી જલમસીંહ અમરસિંહનો પ્રાણ લેવાની ઇચ્છાએ પાછળ પડેલી કીરીચ લેવા વળ્યો, તેણે ફરીથી અમરસિંહને આગ્રહ પુરવડે કહ્યું. જે હજી પણ સંમત છે, માટે માનીજા. પ્રાણ રૂપી અમુલ્ય ધન હાથથી ગુમાવવામાં આવે નથી. માટે સમજ !

“ દુષ્ટ ! દેહની રક્ષા કરી તારા જેવા દુષ્ટના ક્રૂરીય કાર્યમાં સન્મત થવું તેના કરતાં પ્રાણ આપવો એ પરમ કલ્યાણકારક છે. ”

“ કીડ ! ત્યારે, તૈયાર થા. તારા જેવા મુર્ખને માટે પ્રાણનો સજ્જ એજ પરમ શ્રેષ્ઠ છે. ” એમ કહી જલમસિંહે પોતાના હાથમાંની વિષપા-

ચેલી કીરીચ અમરસિંહની ગરદનપર બેસાડી દેવાનો યત્ન આરંભ્યો. એટલામાં અકસ્માત એક તિક્ષણ ધારવાળો તીર જલમસિંહના કીરીચવાળા જમણા હાથને વીંધી આરપાર નીકળી ગયો; જલમસિંહ તિક્ષણ તિરના ધાથી અતિશય પીડીત થઈ પૃથ્વીપર ઉચલી પડ્યો. અમરસિંહ એ સમયનો લાભ લઈ એકદમ ઉઠી ઉભો થયો.

જલમસિંહને પૃથ્વીપર પડેલો જોઈ એક કદરૂપા દેખાવનો માણસ તેની પાસે આવી પહોંચ્યો, અને કહેવા લાગ્યો.

“ મુરખી ! મહારા હાથથીજ આ અવગ્રીત કાર્ય થયું છે, સરતચુકથીજ આમ બન્યું છે ! મારા સમજવામાં એમ આવ્યું હતું કે ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ આપની ગરદનપર કીરીચ બેસાડવા તૈયાર થયો છે, તેથી તેનો પ્રાણ લેવાને ઈશિદે મેંજ તીર ફેંક્યો હતો.

“ બહુજ અનર્થ કર્યો, આજે દૈવસાનુંકળ નથી માટે આલ્યા જવું એજ ઉત્તમ છે જલમસિંહે રોપમય સ્વરે કહ્યું.

તરત બન્ને જણા ત્યાંથી વીણત વેગે આલ્યા ગયા, અમરસિંહ પણ બનેલા બનાવનો વિચાર કરતો કેટલાક સમય સુધી ત્યાંજ બેસી રહ્યો.

પ્રકરણ ૫ મું.

—૦૨૦૬૦—

સ્મશાનમાં પિશાચ પિશાચીની.

—◆—

ધ્યાકાગનો સમય થવા આવ્યો હતો, ભગવાન ભાસ્કર અસ્તાચળપર જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા હતા, પશુ પક્ષીઓ પોતાનું દિન ચર્યાનું કામ આટોપી માળાઓ તરફ મગ્ન થતાં વિદાય થતાં હતાં, તે સમયે એક વૃદ્ધ કૃત્રિમ વેપ ધારણ કરેલો મનુષ્ય ધીરે ધીરે ચાલતો અને વચ્ચે વચ્ચે શ્વાસ લેતો, દમના વ્યાધીથી પીગતાની માફક ઉધરસ ખાતો ખાતો ગામની બાહરની બાજુપર આવ્યો, અને જંગલ તરફના રસ્તે ગમત્ર કરવા લાગ્યો.

“અરે પ્રભુ ! હજી કેટલુંકે દુર હશે ! એમ નિઃશ્વાસ નાંખતો તે આગળ વધ્યો.

સુર્યનાં કીરણોનો કીંચીત પ્રકાશ પણ નહીં થઈ ગયો. આખી પૃથ્વી પર અંધકાર છવાઈ ગયો, વૃદ્ધ અંધકારમાં અતિપથ મંદ પગલે ચાલતો વન ભુમિમાં આગળ ચાલવા લાગ્યો. વચ્ચે વચ્ચે અમથી કંઠાળેલા મનુષ્યની માફક વિશ્રામ લેવા લાગ્યો, વનનો માર્ગ વીકટ હતો, જેથી વૃદ્ધને અતિશય ક્લેશ થવા લાગ્યો, તોપણ તેણે પોતાનું ચાલવાનું શરૂ રાખ્યું. કેટલાકે દુર નિકળ્યા પછી એક અરણ્ય તેની નજરે પડ્યું, તેણે નિઃસંકતાથી તેમાં આગળ વધવા માંડ્યું. ભયાનક જંગલની તેના મનમાં ખીલકુલ ભીતિ ભરાઈ નહીં. કેટલેક દુર આગળ ચાલ્યા બાદ તેણે અંધકારમાં ગમન કરતાં કરતાં એક ભાંગી તૂટી ઝુંપડી જોઈ

કેટલાક સમય સુધી એ ઝુંપડીની સમીપ એક વૃક્ષના થડ આગળ આમ તેમ ફરતો અને વિચાર કરતો. ચીંતાગૃસ્ત બન્યો, ધીરજ ધારણ

કરી ઝુંપડીની બાજુમાં થઈ તે ઝુંપડીના દાર સમીપ ગયો. ઝુંપડીનું તે ખંડ દાર નોહોતું, પરંતુ ઝુંપડીનો કેટલોક ભાગ ભાગી જવાને લીધે તે દારની માફક બની ગયું હતું; તે દવારેથી વૃદ્ધે તે ઝોરડાની અંદર પ્રવેશ કર્યો, ઝુંપડીનો કેટલોક ભાગ તેજ વખતે એકાએક ભાગી પડ્યો, તેના તુટી પડવાનો શબ્દ વૃદ્ધના કર્ણમાં અથડાયો, હૃદયમાં રજમાન ભીતિ લાગ્યા વિના વૃદ્ધ તે મહાન અધિકારની અંદર હીમ્મત ધરીને મન તરંગપર ચાલતો અંદરના બીજા મકાન તરફ વળ્યો.

અર્ધાક કલાક આગળ ચાલ્યો, પરંતુ કોઇપણ મનુષ્યનો સંચાર તેને કર્ણે પડ્યો નહીં. મનમાં સંપય ઉત્પન્ન થયો, કે ક્યાં જાઉં છું તે બખર પડતી નથી. કેટલાક સમયથી આ એકજ માર્ગે ગમન કર્યા કરે છું છતાં પણ ઝોરડાનો અંત આવતો નથી. એ પ્રમાણે વ્યથિતી વીચાર કરતો હતો. એટલામાં તેજ વખતે કોઇનાં પગલાંના પડ્યા તેના કર્ણે અથડાયા, જેના શબ્દે વૃદ્ધનું હૃદય કંપવા લાગ્યું, વૃદ્ધે પગલાંના અવાજનું લક્ષ્ય સાધી તે શબ્દ પ્રમાણે વલન વાળ્યું.

આગળ ચાલતાં પદ શબ્દ સંચાર સંભળાતો બંધ થયો, તે માણસો આગળ દોડ્યા છે એમ સમજાયું. વૃદ્ધ પણ તેમની પાછળ પાછળ જવા લાગ્યો, પાછળ કોઇપણ આવે છે, એમ આગળ ચાલનાર લોકોના મનમાં શંકા ઉત્પન્ન થઈ છે એમ વૃદ્ધને લાગ્યું; ઉદાવેલો અથાગ શ્રમ નિષ્ફળ નિવડશે એમ તેને સમજાયું; રજપણ વિલંબ નહીં કરતાં આગળ જનાર માણસને ઉતાવળે પગલે ચાલી પડડી ચાલ્યો; પોતાના બન્ને બાહુ વડે આગળ ચાલનાર મનુષ્યનો કંઈ પ્રદેશ તેણે એવો તો દેખાવ્યો, કે તેની વાડ શકતી એકદમ રૂંધન થઈ ગઈ, તે ચૈતન્ય સુન્ય બની એકદમ પૃથ્વીપર પડ્યો, તરતજ નીચે પડેલા મનુષ્યના ગળાપર વિટેલા વસ્ત્રને ઉતારી તેણે મજાબુત રીતે તેના હાથ પગ બાંધ્યા. પોતાના ખીસ્સામાંની એક શીશી બાહાર કાઢી, તેમાંના કેશી પદાર્થનાં કેટલાંક ટીપાં તેના મુખની અંદર તેણે પાડ્યાં.

પંદર મીનીટ બાદ ભુમીપર ચૈતન્ય વીહીન થઈ પડેલા મનુષ્યને ચૈતન્ય આવ્યું, તે બંધન થયેલા હાથ પગ છોડવા માટે પ્રયત્ન કરવા લાગ્યો.

મજ્જુન રીતે બાંધેલું હોવાથી તેનો તે પ્રયાસ નિષ્ફળ નીવડ્યો. આખરે વૃદ્ધે તેને છત્રાસા પુર્વક ધીમેથી પુછ્યું. ‘ તારું નામ શું ’! તે બીલકુલ બોલ્યા સિવાય ચુપ રહ્યો, વૃદ્ધે તેને ફરીથી પુછ્યું. “ તારું નામ શું ! અહીં કેમ આવી સ્થિતિમાં એકલો આવી પડ્યો છું ” પડેલા મનુષ્યે કંઈ? પણ પ્રત્યુત્તર આપ્યો નહોતો.

વૃદ્ધ પોતાનું ઈચ્છીત થયેલું સમજી આગળ ચાલ્યો, એ ચાર પગલાં ભર્યાં નહોં હોય એટલામાં અકસ્માત એક દીવો બળતો તેના જોવામાં આવ્યો. વિસ્મીત મને એક વખત દીવાના પ્રકાશ પ્રત્યે પોતાની નજર ફેરવી એક નવચાવના સ્ત્રી પોતાના હાથમાં દીવો લઇને આવતી તેની નજરે પડી; તે રમણી હાથમાં દીવો લઈ એક દારની અંદરથી બહાર આવી; આવી તેવીજ બીજી બાબુની દીવાલના દારમાં તેણે પ્રવેશ કર્યો.

વૃદ્ધના મનમાં આશાનાં કીરણો ઉત્પન્ન થયાં; તે પણ તે દારની અંદર પ્રવેશ કરવા તૈયાર થયો. જોયું તો દાર અંદરથી અંધ હતું; અંદરના દીવાનો પ્રકાશ તેના જોવામાં આવ્યો નહોં; વૃદ્ધ તેથી ચીંતામાં પડ્યો, અંદરની રચના તેના જોવામાં ના આવી જેથી પોતાનો હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે બારીક દૃષ્ટે અવગોઠવા લાગ્યો. સદ્ભાગ્યે વૃદ્ધને દારની પાસે એક ખુણામાં એક નાનું બાખું જોવામાં આવ્યું; નજીક જઈ વૃદ્ધે જોયું તો, અંદરની બાબુના એક ખુણામાં મંદમંદ ગતિએ ઝાંખો બળતો એક દીવો તેને જણાયો. અંદરની બાબુમાં ત્રણ માણસો અસ્પષ્ટ પણે જોવામાં આવ્યાં; તે ત્રણમાંથી એક માણસને તે ઝાળખી શક્યો, એ માણસો અપરિચીત હોવાથી ઝાળખી શક્યો નહોં. તે એ માણસોમાં એક સ્ત્રી હોય એમ તેને સમજાયું.

ઝાળખીતો માણસ એક બાબુપર પડેલા ખાટલાપર એકેલો હતો, સ્ત્રી તથા પુરૂષ બન્ને જુદી પાટપર એકેલાં હતાં, તેમની વચ્ચે શું વાતચીત થાય છે તે મંદ લક્ષ્ય પૂર્વક સાંભળવા લાગ્યો.

પ્રથમ સ્ત્રીનો શબ્દ નિકળતો વૃદ્ધને કાને પડ્યો, સ્ત્રીએ ખાટલાપર એકેલા પુરૂષને ઉદેસી કહ્યું, “ આપના મને ચાલતાં અને આપના શરણે આવ્યા છતાં પણ જે અમારી ચનેચ્છાઓ સિદ્ધ ના થાય, તો પછી અમારે

કોને કહેવું ?

“ તમારૂં ઇચ્છિત કાર્ય સિદ્ધ નથી થયું એવું કીયું કાર્ય તમે જોયું ?

“ આટલો બધો વખત વહી ગયો છતાં નથી થયું ત્યારે નિરાશા કેમ ના ઉત્પન્ન થાય ? ” સ્ત્રીએ સ્મિતહાસ્ય કરતાં ટાણો માર્યો.

“ નિરાશ ન થાઓ, તમારૂં કાર્ય સિદ્ધ કરીશ । ત્યારે તંરફ નજર રાખી કાર્ય કરવાનું છે, તું જાણે છે કે-પ્રખ્યાત બાહાદુર ડીટેક્ટીવ અમરસિંહ ભારી પાછળ લાગેલો છે ?

હા ! પણ તેને આપણા આ ગુપ્તવાસનો પત્તો મળવો મુશ્કેલ છે. બીજા માણસે કહ્યું.

“ આજે પ્રાતઃકાળેજ તેના ઘર આગળ તેનો આજુઓ હોત; પરંતુ હાથમાંથી બચી ગયો છે. સિંહના મુખથી શિયાળ છટકી ગયું છે ” ।

“ શું કહ્યો છો ? કેવી રીતે બચી જવા પામ્યો તે તો કહ્યો ? ” બીજા માણસે ઉત્સુકતાથી પૂછ્યું.

“ ભારી સાથેના માણસે મને નહીં જોળખતાં એને સમજી મારા જમણા હાથના કાંડામાં તીરનો પ્રહાર કર્યો, અને તેથી તે બચી ગયો. ”

“ આહ ! અમેને સુખી કરવા માટે કેટલું બધું કષ્ટ સહન ! બીજા વ્યક્તીએ દીલગીરી પ્રદર્શિત કરતાં કહ્યું.

“ શું કહ્યું ? સ્વાર્થ સાધવા ગમે તે કષ્ટ સહન કરવું પડે તો શું થયું ? તમેજે દશ હજાર રૂપીઆ આપવાનું કહેતાં દીલ ચોર્યું નથી, તો પછી કહ્યો એટલા માણસોનાં ખુન કરવામાં કેમ ખામી આવવા દઉં ? હવે રાત્રી અધીક વ્યતીત થઈ ગઈ છે માટે જાઓ. ચાલુ અઠવાડીઆમાં તમારાં સંઘર્ષનાં કાર્યોની સમાપ્તિ થશે. અમરસિંહને આજની રાત્રી નિશ્ચિત નિર્ગમન કરી લેવા ઘો કાલ રાત્રીના બાર વાગતા પેહેલાં તો તે આ સંસારમાંથી હતો નહોતો થશે !

“ પણ આ વાત કહી આવ્યો છે તેનું શું ? સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ તેનું મરણ થતાં સર્વ પિજ્જણ પતિ જશે ।

ત્યારે અમો બન્ને એકલાંજ જઈએ ? પુરૂષે પુછ્યું.

તરતજ બધે કરેલી બારણાની સાંકળ ઉઘડી, તેઓ બન્ને બહાર આવ્યા; સરસર કરતા કોઈ દૂર આંધ્યા જતા માણસના પગના ભણકારા તેમના કાને અથડાયા. આંધો જનાર ગુપ્ત વાત સાંભળનાર વદ્ધ હતો.

સ્ત્રી અને તેની પાસેનો યુવક પદ સંચારથી એકદમ ચમક્યાં, કેટલોક વખત વિચાર કરી મંદમંદ પગલાં ભરતાં તેઓ ઘરની બાહર આવ્યાં પાસેના વ્રક્ષ આગળ આવી તેમણે પોતાની પાસેનું કપડાંનું પોટલું બહાર કાઢ્યું; પોટલાની અંદર બન્નેનો વેષ બદલવાનો પોપાક હતો, તે બહાર કાઢી બન્નેએ વસ્ત્રો પરિધાન કર્યાં.

ગુપ્ત વસ્ત્રો ધારણ કરી બન્ને જણે અપરિચીત રસ્તે ચાલવા માંડ્યું. કેટલેક દૂર ગયા પછી તેમણે સ્મશાન ભૂમી તરફ જવાનો રસ્તો ગ્રહણ કર્યો, રસ્તો સ્મશાન ભુમીની નજીક દશ હાથ દુર થઈને જતો હતો, તે તરફ તેઓ વળ્યાં.

તેઓ સ્મશાન ભૂમી નજીક આવી પહોંચ્યાં, તે વખતે સ્મશાન ભુમીમાં રહેલા વડના વ્રક્ષની શાખા ઉપરથી નાકવડે ગુણુ ગુણુ ગુણુ બોલતી એક મનુષ્ય મુર્તિ પૃથ્વીપર કુદકો મારી નીચે પડી.

અદ્ભૂત ભયાનક પ્રકાર જેઈ પુરૂષનું હૃદય બીકના માર્યા કંપીત થયું, છતાં સ્ત્રીનું હૃદય મહેજ પણ કંપ્યું નહીં. સ્ત્રીએ અસંપતિત સ્વરે તેને કહ્યું, બીહીશ નહીં, ભૂત રૂપે કોઈપણ વસ્તુ હયાતી ધરાવતી નથી ।

સ્ત્રીનાં મરુદ્ધાનગી ભરેલાં વાક્યો સાંભળી પુરૂષને લજ્યા ઉત્પન્ન થઈ, તેની સાથે સાથે તે આગળ ચાલવા લાગ્યો; આશરે દશેક પગલાં આગળ નહીં ભર્યા હોય એટલામાં તો વિકાળ સ્વરે બરાડ પાડતી ભયાનક મનુષ્ય મુર્તિ તે સ્ત્રી તથા તેની સાથેના યુવકની તરફ આવતી દેખાઈ.

પુરૂષ સમય હૃદયે કંપીત થતા લાગ્યો, પરંતુ સ્ત્રીએ પ્રથમ કરતાં અધીક હીમ્મત અને ઉત્સાહથી એક તીક્ષ્ણ કીરીચ પોતાના હાથમાં ધારણ કરી.

કીરીય ત્યાગ કર, નહીં તો હમણાંજ પ્રાણુ જશે! આવનાર ભયં-
કર મનુષ્ય મુર્તિએ હસતાં હસતાં ઉત્સાહ પૂર્વક તે સ્ત્રીને કહ્યું.”

“ વીચારીને બોલ્ય, આવી રીતે ડરાવતાં ઉઘટો યમને હાથ પોહો-
ચીસ માટે ચાલ્ય જા, અગર દૂર ખસી જા. સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ તું કોણું છે; તે બંરાંબર બતાવ્ય એટલે રસ્તો છોડી ચાલ્યો જ-
ઘશ! ” આવેલી ભયંકર પુરૂષ મુર્તિએ વજ્રસ્વરે કહ્યું.

“ નહીં ? તો નહીં જવા દે! ” સ્ત્રીએ હાસ્યમય વદને પૂછ્યું.

“ નહીંજ! ”

વિચીત્ર વેષધારી ડાકીની સ્ત્રીએ નિરમય પણે હાથમાં કીરીય ધા-
રણ કરી સાથેના પુરૂષને લઈ ચાલવા માંડ્યું, નવીન આવનાર પુરૂષ મુર્તિ
એ એકદમ તે સ્ત્રીના આગળ ધસી આવી સતેજસ્વરે કહ્યું. “ ખબરદાર !
એક પગલું પણ આગળ ભરીશ નહીં, નહીં તો આ ગોળી વડે માથાની
ખોપરીજ ઉરાડી દઇશ ! ”

સ્ત્રી વજ્રમય બની ન સાંભળતી હોય તેમ આગળ ચાલી, તેને અ-
નુસરી તેની સાથેના યુવક પણ ભયભીત હૃદયે પ્રાણ બચાવવાની લાલચે
તેની પાછળ ચાલ્યો. તેણે કહ્યું. “ સત્યાનાશ ! મોતના સમાચાર ! કપનો
ધડો ભરાઇ ચુક્યો ! ”

“ ખીઓ નહીં. હીમ્મત રાખો. ” ખીશાય સ્વરૂપીણી તે સ્ત્રીએ પો-
તાની સાથેના પુરૂષને કહ્યું. યુવાને ધણાજ ભયગ્રસ્ત અવાજે કહ્યું “ બચ-
વાનો ઉપાય નથી. ”

“ ધીક્કાર છે તને ! તારૂં આટલું બધું ખીકણ હૃદય છે? ” એ પ્રમાણે
અતિશય ક્રોધીત પણે તે ભયંકર ખીશાયણી સ્ત્રીએ કહ્યું, જેથી તે યુવક
ખીચારો અધોવદને તે સાંભળી ચુપ રહ્યો.

યુવતિને ઉદ્દેશી નવીન ખીશાયરૂપ ભયંકર મુર્તિએ કહ્યું, “ પાપણી ?
આત્મ સમર્પણ કર્યા શિવાય તારો છુટકો થવાનો નથી ! ”

“પ્રાણ આપીશ તથાપી શરણુ ગ્રહણુ કરીશ નહીં !” હાસ્યમય મુદ્રાએ તે પીશાયની સ્ત્રીએ કહ્યું.

“સારે મરવાને તૈયાર થા. હું પીસ્તોલ વડે તારૂં મસ્તક ઉરાલી મુકું છું, બોલ ! શું કહે છે ! નહીં તો મરીશ !”

“માહાશય ! આટલી વખત રક્ષણુ કરો, પ્રાણુદાન આપો.” અતિ-શય કરુણામય સ્વરે તે પીશાયની સ્ત્રી સાથેના યુવકે આગ્રહ કરી.

જ્યાં સુધી તારી સાથેની સ્ત્રી મારી પાસે પ્રાણુની ભીક્ષા માગશે નહિ ત્યાં સુધી તારી વાત માન્ય થશે નહીં ! જે તે પ્રાણુદાનની યાચના કરશે તોજ દયા લાવી મૂકત કરવામાં આવશે ! નવીન આવનાર ભયંકર મુર્તિએ સુચવ્યું.

“શું હું પ્રાણુ ભીક્ષા કરું ! હું ! હું ! અને તે પણ અન્યની પાસે ! કદી ખનશે નહીં ! રોપાત્મક સ્વરે સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ઉન્માદીની ! એ સિવાય તારો કોઇ પણ અન્ય ઉપાય નથી” નવીન યુવકે કહ્યું.

“શું કહે છે મારો કોઇ ઉપાય નથી ? ઉપાય છે કે નહીં તે જો.” એમ કહી વસ્ત્રની અંદર છુપાવી રાખેલી એક લાંસળા બહાર કાઢી, અને તેથી જોરથી નાદ કરવા માંડ્યો. પરંતુ દુર્ભાગ્યે તે બરાબર વાગી નહિ. જેથી બીજી વખત તે સ્ત્રીએ તેને ઘણા જોરથી વગાડવા માટે પ્રયત્ન કર્યો; પરંતુ તે બીજી વખતનો તેનો પ્રયાસ પણ નિષ્ફળ ગયો. પીસ્તોલની એકજ ગોળી મારતાં તેના દુકડે દુકડા થઈ ગયા, જેથી તે પીશાયનીરૂપ સ્ત્રીએ દીર્ઘ નિશ્વાસ મુક્યો. તરતજ તે ભયંકરીના ઉત્સાહ પુર્ણ મુખપર કાળા શેરડા પડી ગયા.

તરતજ તે વેષધારી ભયંકર યુવકે કહ્યું, “રાક્ષસી ! આ વખતે તને ખબર છે કે તારી સૂર્વ આશાઓ માહાસાગરમાં ડુબી ગઈ છે”

“ખરું છે. હવે મારો ઉપાય નથી, મને અને મારી સાથેના યુવકને એક વખત માટે છોડી દ્યો, હું શુદ્ધિના દોરમાં આજ તમારી આગળ અ-

તિથય લજ્જત થઇ છું, અને હાર પામી છું સ્ત્રીએ મ્હાન વદને કહ્યું.

“ સુકી દ્વંદ્વશ, પરંતુ તારી સાથેના સુવાનની અને તારી બરાબર ઓળખી શકાય તેવી ઓળખાણ આપી મારા કર્ણને શીતળ કર્યા. ” નવીન યુવકે હસીને કહ્યું,

“ હવે શા માટે જીભે પાપ કરાવો છો ! તમે અમોને ઓળખ્યાં છે અમે તમને ઓળખ્યા છે, દયા કરો દયા કરો, અમે આદ્યા જામએ ” અત્યંત કરુણાળુ સ્વરે સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ તને તો તારા અવાજથીજ ઓળખી શક્યો છું, પરંતુ તારી સાથેના જીવાનને ઓળખતો નથી, માટે એ કોણ છે તે જણાવ્ય ? ”

“ શરમાવો નહીં, શરમાવો નહીં. આજે અમારું રક્ષણ કરો હાથ નેડીને પાર્થના કરીયે છીયે કે આટલી વખત એ સંબંધે ક્ષમા કરો. ” ઘણી નમ્રતા પુર્વક સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ એ સઘળી વાત જવા દઉં છું, પરંતુ તમને મારે એક પુછવું છે, તેનો તમો સત્ય ઉત્તર આપો ” નવીન યુવકે કહ્યું.

“ બોલો. ”

“ નક્કીની મરી ગઈ છે કે જીવીત છે ? ”

“ એ વાત શામાટે પુછો છો ? તમે એક પ્રખ્યાત ડોક્ટરીવ છે, તો પછી તમારે બીજાની પાસેથી વાત જાણી લેવાની શું જરૂર છે. ”

“ ખરું શું છે તે પ્રથમથીજ મેં જાણી લીધું છે. ”

“ નક્કીની સંબંધે શું જાણ્યું છે ? ”

“ તે જીવે છે ! ”

“ નક્કી તે જીવે છે. ”

“ તમારી પાસે બીજી પણ મારી એક માગણી છે. ”

“ માગો. ”

“ તારા હાથમાં પહેરેલી અંગુડી મને આપ. ”

“ ભલે ” તે સ્ત્રીએ પોતાના હાથે પહેરેલી અંગુડી કાઢી અમરસી-હને આપી.

અમરસિંહે પોતાના હાથમાં લઈ પોતાના ગુપ્ત લેખ વડે તેને તપાસી તો અંગુડી એ સ્ત્રીની નહી, પરંતુ તેની સાથે લગ્ન કરનારની આંગળીની હતી. તેણે તે સ્ત્રીને પરણતી વખતે પોતાની પ્રીતી દાખલ ભેટ આપેલી હતી. અમરસિંહે ફરીથી જોયું તો એ સ્ત્રી ઘણીજ ચતુર જણાઈ, એ અંગુડી આપતાં તેના મનમાં કાંઈપણ ચીંતા થતી નહોતી, પરંતુ તેણે તે ઘણાજ આનંદથી આપી હતી. અમરસિંહ પણ ચતુરોનો સરદાર હતો. તેણે ફરીથી કહ્યું “તમારી સાથેના યુવાનના હાથની અંગુડી પણ મને આપો”

સ્ત્રી ભેદ સમજી નહી. તેથી પોતાની સાથેના યુવકની આંગળીએથી પણ અંગુડી કઢાવી તે અમરસિંહને આપી.

અમરસિંહે અંગુડી લઈને ગુપ્ત દીપવડે તેને જરાબર તપાસી, જેથી રમણીએ હસતાં હસતાં કહ્યું “એમાં શું જોવાનું હતું? મારો મનોબિલાપ પુર્યું થયો છે મારે હવે તમે જાઓ, અને અમને પણ જવાની રજા આપો.

આજે તો ગમે તેવી રીતે છુટવા પામેલાં છે, પરંતુ ફરીવાર છુટવાની આશા રાખશો નહી. અમરસિંહે કહ્યું.

“તે વખતની વાત તે સમયે જોઈ લેવાશે” સ્ત્રીએ હસતાં હસતાં કહ્યું. અમરસિંહ પોતાના ગૃહ તરફ ફર્યો, અને રમણી અને તેની સાથેના યુવક પણ પોતાને સ્થાને ચાલ્યાં ગયાં.

પ્રકરણ ૬ હું.

(મોહીની દેવી.)

મરસિંહ બ્યારે પોતાના રહેવાના ઘર તરફ ફર્યો, તે વખતે રાત્રીનો એક વાગી ગયો હતો. સરીયામ રસ્તો ગૃહણ નહીં કરતાં તે ગલીઓના આડા અવળા રસ્તાપર ચાલવા લાગ્યો. કેટલાક દુર નીકળી ગયા આદ તેને મોહીની દેવીની વાત યાદ આવી, જેથી તે પોતાના ગૃહ તરફ નહીં જતાં મોહીની દેવીની પુર્ણકુટી તરફ તરતજ વળ્યો.

અર્ધા કલાકમાં તે ગામની ઉત્તર તરફના રસ્તાપર આવી પોહોચ્યો, તેણે પોતાની નજદીકમાંજ એક પુર્ણકુટી જોઈ. તેણે તેને મોહીની દેવીના વાસ તરીકે ઓળખી કાઢી.

અમરસિંહે પુર્ણકુટીની સમીપમાં જઈને એક સીટી મારી જે સાંભળાને મોહીની દેવી પુર્ણકુટીમાંથી એકદમ બાહાર આવી. તે સમયે આદાશમાં અંધકાર વ્યાપી ગયેલો હોવાથી અને રાત્રીનો સમય હોવાથી કોઈ કોઈને ઓળખી કે જોઈ શકે તેમ હતું નહીં.

મોહીનીએ પુર્ણ કુટીની બાહાર આવી જોયું તો પોતાની પુર્ણકુટીથી કેટલાક અંતરે એક અંધકારમય મુર્તિને ઘેર અંધારી રાત્રે આમતેમ ફરતી અવલોકી. મોહનીના આલ્હાદની સીમા રહી નહી, તેણે પોતાના મનમાં બીચાર કર્યો કે પોતાનો મોકલેલો માણસ આવી પોહોચ્યો છે. તેણે તેની પાસે જઈને પૂછ્યું “ કાલાયાંદ ! અત્યાર સુધી ક્યાં હતો ? ”

મોહની અત્યંત આનંદમાં હતી, તેણે પરીચીત શબ્દ છે કે કેમ તેનો કાંઈપણ વિચાર કર્યો નહી. તેણે સ્વચ્છન્દ મને કહ્યું. “ તને કેમ અ-

દ્રતાં અજવાળામાં આવવાની ઇચ્છા થઇ નહીં ?”

“ સમ્પુર્ણ ! નહીં તો રાધાની ઇચ્છાએ ચોર વેધે શામાટે ચાલ્યો આવું ?” અમરસિંહે કહ્યું.

“ ત્યારે સ્ત્રી પાસે જાઓ. ”

“ હું એકલો જવાનો ભરસો કરું નહીં. ”

“ હું એકલી લઇને જઇ શકું નહીં મેં સાંભળ્યું છે કે હતભાગીની કમળાને માટે મારો નાશ કરવા કાલ રાત્રે એક માણસને રાખવામાં આવ્યો છે, કાલ જો મારે જવું પડશે તો હું શામાટે બાકી રાખીશ. ” જરા ગુસ્સામાં આવીને મોહીનીએ કહ્યું.

“ ના, ના ! તમારો પ્રેમ લક્ષ્મી વડે લુપ્ત થઇ જશે ” હસતાં હસતાં તેણે કહ્યું.

“ એમ ! સાર સાર ખાવાને માટે કોણ સ્ત્રી છોડી દે ? સાંભળ્યું ! પ્રાણુ જતાં પર્યાંત તને મેળવી દઇશ ! કમળા કુમારીને મારા ઉપર બહુ ઝેર છે. માટે ગમે તેમ કર. મેં તો તેનો સર્વ નાશ કર્યો છે. તે મોટા માણસની ભત્રીજી છે, તેને કોઇ પણ પ્રકારનો ભાવ નથી. માટે જેટલો વધારે ભાવ હોય તે ભાવને પુર્ણ કરવો તે તું સમજે છે પોતાના પ્રગમાં પોતેજ કુહાડો મારે છે. એ વીધવાને ગર્ભ છે તે તું જાણે છે, છતાં તું તે તરફ લક્ષ નહીં રાખતાં બીજાની સાથે નવો પ્રેમ બાધવા ઇચ્છા રાખે છે; એટલા માટે હું પણ બધને લીધે જાતે કોઇપણ કાર્યમાં જતી નથી ! તું જાણે છે કે તેનો તારાપર કેટલો ભાવ અને રાગ છે ? ” મોહીનીએ કહ્યું.

“ મોહીની ! ” એ બધી વાત એક બાજુપર મુક્ય. અને કહે કે આવે છે કે કેમ ? એક વખત દયા કર અને મને એકવાને એક વખત લઇ જા.

“ ન જવા માટે તો કહ્યું છે. હવે નકકી શું કહેવું છે ? ” હસીને મોહીનીએ કહ્યું.

“ ત્યારે શું ! ચંદનીમાં ચક્ર ચક્રતા સાંઢવું મુખ જોવા તેડી જવા રાજી નથી, કેમ જોમ ખરું ને ? મોહીનીના મોઢે વાત કાઢી લઇ અમર-

સિદ્ધે કહ્યું. હસતી હસતી મોહની આનંદથી અમરસિંહની બગલામાં આવીને પેઠી.

અમરસિંહ તે પહેલાં એક બાજુ પર પડી ગયો, મોહીનીનું પ્રેમાર્પણ અમરથી સહન થઈ શક્યું નહીં.

“હવે રસ્તે પડો” મોહનીએ હાથ ઝાલીને કહ્યું.

“કાર્ય સમાપ્ત થતાં રસ્તે પડીશું.”

“તો ઠીક ચાલો ત્યારે લઈ જાઉં.”

મોહીની આગળ ચાલી, અમરસિંહ તેની પાછળ પાછળ ચાલ્યો. આશરે અર્ધા કલાકની અંદર તેઓ તે સ્થળે જઈ પહોંચ્યાં, ગંધ રાત્રે અમરસિંહે જે ઠેકાણે તે લોકોની મુલાકાત લીધી હતી તેજ ઠેકાણું આ ! એમ તેણે જાણી લીધું. અમરસિંહ એક બાજુએ દોડી ગયો, મોહીનીએ તેને પોતાની પાસે બોલાવ્યો, તેણે રસ્તાની બાજુ પરનું બારણું ઉઘાડવા માટે એક સંકેત સુચક શબ્દ ઉચાર્યો. કેટલોક સમય વ્યતિત થતાં સવિતા સાવધાનીથી બારણું ઉઘાડી બહાર આવી.

સવિતાએ અને મોહીનીએ કેટલીક સંકેત સુચક વાર્તાઓ કરી, મોહીની સવિતાને લખને અમરસિંહની સમીપ આવી, તે વખતે અમર અધો મુખે કાંઈક ચિંતન કરતો હતો, તેને મોહીનીએ હાથ કરતાં કહ્યું કેમ આજ તમારી ચંદ્રમુખી ચતુરા કે ! હવે મને રજા આપો, કે હું ચાલી જાઉં. તેણે કાંઈપણ નહીં બોલતાં પોતાના ખીસ્સામાંથી એક બેવડીઓ પૈસો રૂપિયાને બદલે મોહીનીના હાથમાં મુક્યો; મોહીનીએ આનંદ પૂર્વક તે બ્રહ્મણ લીધો, રૂપિઓ મળવાના આનંદમાં તેણે બેવડીઓ પૈસો છે કે રૂપિયો તે કાંઈ તપાસ્યું નહીં. એણે તો એમજ ધારી લીધું કે રૂપિયો મળ્યો છે. પોતાને રૂપિયો મળ્યો માની તે ખુશી થતી થતી પોતાના સ્થાન તરફ વીધાય થઈ ગઈ તેને ગયેલી જોઈ સવિતાએ અમરસિંહને ઉદ્દેશી કહેવા માંડ્યું.

“નગરોળ ! કાલ કેમ ન આવ્યા ? પાપણ હૃદયી ! મેં તમારે માટે આખી રાત્રીનો ઉજગરો કર્યો, તમારા મનમાં તો તેનું કાંઈ નહીં. શું કાંઈ બીજુંને લખને વનમાં વિહાર કરવાને ગયા તો નહોતા ?

અમરસિંહે કાંધપણ ઉત્તર આપ્યો નહી, પણ ગમે તે કારણને લીધે તેનું સઘળું શરીર કંપવા લાગ્યું. તેને નીચ્છર નીહાળી સવિતાએ અભિમાન પુર્વક અને દુઃખ જણાવી કહ્યું “હીક ! બાણ્યું ! મારી સાથે પ્રાણુય કરવાની તમારો ઇચ્છા નથી કેમ ? નગુણા ! મેં તમારો શું અપરાધ કર્યો છે ? તમારા ચરણ કમગમાં રહેવા ઇચ્છનારી અળગાના સર્વસ્વનો નાશ કરી હવે તરછોડો છો ? એમ બોલતાં અમરના પદકમળ ગ્રહણ કરવા તૈયાર થઈ.

અમરે એ હાથ વડે તેના બન્ને હાથ ગ્રહણ કરી રાખ્યા, પરંતુ કાંધપણ બોલી શક્યો નહી.

સવિતાએ ફરીથી ઘણાજ રોપયુક્ત સ્વરે કહ્યું. “ નગેન્દ્ર ! કેમ કાંઈ બોલતા નથી. ” અમરસિંહ હજી પણ નિરૂત્તરજ રહ્યો.

આ વખતે સવિતાએ દુઃખી થયેલી સર્પણી સમાન ક્રોધીત થઈ વ્યાકુલ સ્વરે કહ્યું. “ નગેન્દ્ર ! વિશ્વાસ ધાતક નગેન્દ્ર ! મારા સર્વસ્વનો શામાટે નાશ કરે છે ? તું એકવાર મીઠી નજરે મારા સામું જો. તેં યુક્તી પ્રયુક્તી થી મારા શીયળનો નાશ કર્યો છે; હું બ્રાહ્મણ કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલી વિધવા છું, અઘાપી પર્યંત જીવના જોખમે મારા સ્વધર્મની મેં રક્ષા કરી છે. તેના સાક્ષી નારાયણ છે. તે સઘળું જાણે છે. કપડી, લમ્પટ ! સ્ત્રી દ્વેષે આવી નારાયણના સ્નાનનું પોદાદક સમજાવી મદીરાનું પાન કરાવીને નરકની પ્રેતીની રૂપે પરીણીત કરાવી ? અરે ! હું કેવી ! મને શું થયું છે ? નર પીશાય ! હવે હું પસંદ નથી ? જે રીતે મારા સર્વસ્વનો નાશ કર્યો છે, દાવાનગની જવાળા મારા પાછળ મૂકી છે, તે પ્રમાણેની ના, ન, તેથી પણ અધીકાધીક જવાળા તમારા હૃદયમાં ઉત્પન્ન કરીશ ! અહીંયાં પણ નારાયણ છે. સર્વત્ર સર્વેશ્વરના નિયમોનું સામ્રાજ્ય છે. જાઓ, આલ્યા જાઓ. આટલેથીજ તમારો મારો સંબંધ અટકે છે ! ફરીથી મને મોહું બતાવશો નહિ.

તે વીજળીના અમકારા માફક ચાલી ગઈ, અને ઠારની અંદરની સાંકળ બંધ કરી. અમરસિંહ ફેટલાક વખત સુધી નિરૂપીત થયેલાની માફક ત્યાંને ત્યાંજ ઉભો થઈ રહ્યો. તે પોતાના મક્કન તરફ વળ્યો. જ્યારે તે ઘેર પોહ્યા તો વખતે રાત્રીનો સમય વ્યતીત થઈ પ્રાતઃકાળનો સમય થવા

આવ્યો હતો. તેણે પોતાના વડીઆળ સામું જોયું. આહારાદીનો સમય રહ્યો નહોતો. કર્માનુસાર વસ્ત્રોને ઉતારી નુતન વસ્ત્રો પહેર્યાં. હાથ પગ ઘોષ મુખમાર્જનાદી કરીને પોતાની પથારીમાં પડ્યો.

મુતો પણ નિદ્રા આવી નહીં, વિચારો ઉપર વિચારો આવવા લાગ્યા. તેનું મસ્તક ચીન્તાના પ્રગળ જોરે ભમવા લાગ્યું. સંધ્યાનો ત્યાગ કરી બહાર આવ્યો, એક કોચપર વિચાર કરતો પડ્યો. તેણે પ્રતીજ્ઞા કરી. અનિત્તીના યોગો તેની નજર સમક્ષ તરવા લાગ્યા.

પ્રાતઃકાળ સમીપ સમજાયો, ઉપાનો શેષ ભાગ સપાટા બંધ વેહેવા લાગ્યો. પ્રભાત પોતાની પ્રભા બતાવવા લાગ્યું. અમરસિંહ ઉઠ્યો અને વસ્ત્રાભુષણ પહેરી બહાર નિકળ્યો, કેટલેક દુર ગયા આદ એક પોલીસ કમિશનરના સિપાઈ સાથે તેને મુલાકાત થયું. તેણે સલામ કરી કહ્યું. “ સિંહ ! હું આપનીજ પાસેજ આવ્યો છું. ”

“ કેમ આવવું થયું ? ”

“ કમીશનર સાહેબે એક કાગળ મોકલ્યો છે. ”

“ ક્યાં છે. ”

સિપાઈએ કાગળ આપ્યો. તેણે તે વાંચ્યો. પત્રમાં લખેલી હંકીકત નવીન નહતી, હાથ લીધેલા કેસનું પરિણામ ક્યાં મુઝી આવ્યું છે, તેજ યુછાવેલું હતું. જાણવા જાણાસા કરી હતી, અને અતિશય કાળજી પુર્વક કામ કરવા માટે આવેલ ક્યો હતો.

અમરસિંહ કમીશનરનો જમણો હાથ મનાતો હતો, તે જ કેસ હાથમાં લેતો તેનો તાલકાળીક શોધ કરી નિકાલ લાવતો હોવાથી સાહેબનો આનીતો થઈ પડ્યો હતો.

પોતાના ખીસ્સામાંથી કાગળ ખેનસીલ કાઢી કમીશનરને નોટ લખી આપી પોલીસને વિદાય કર્યો. એક બાજુ પોલીસ અને બીજી બાજુ અમરસિંહ એમ બન્ને આશ્ચર્ય ગયા.

માત્ર વાંચ્યાનો સમય થવા આવ્યો હતો, તે સમયે તે સુર્યરાગના

રહેવાના મકાનપર આવી પોહોવ્યો, સુર્યરામ એક ખુરશીપર બેસી કાગળ વાંચવામાં ગુંથાયો હતો, જેથી આવેશ અમરસિંહને જોઈ શક્યો નહોતો. તેની પાછળની યાત્રુએ રહી હાસ્ય વચને અમરસિંહ કહ્યું. “સુર્યરામ હવે પત્ર વાંચવાની આવસ્યકતા રહી નથી. પણ મોકલનાર જાતેજ તમારી સમક્ષ હાજર છે.

તેને એકાએક આવેશો નીહાળી વીસ્મીત થતાં સુર્યરામે કહ્યું “મહાશય! બે દીવસ થયાં બીજકેવ દર્શન થવા પામ્યાં નથી, આજે સૌભાગ્ય કે દર્શન થવા પામ્યાં.

“આપનાજ કાર્યમાં ગુંથાયેલો છું, અને તેટલા મારેજ આવ્યો છું.”

“ત્યારે શું તમોએ પત્રો મેળવ્યો?”

“પત્રો તો તેજ દિવસે મેળવ્યો છે, કે જે દીવસે આપના મકાનમાં પગ મૂક્યો.”

“ત્યારે શું ખુનીને બંધન કરી આવ્યો છે, તેના સમાચાર આપવા આવ્યો છે?”

“સુર્યરામ! અમારાંજ દુર્ભાગ્ય છે! ખુનીને ગીરફતાર કર્યો છે કે નહિ એ હકીકત આપને કહેવા યોગ્ય નથી. પરીણામ એટલે બધે સુધી આવી અટક્યું છે કે ખુનીને અને તેનાં સંગી જનોને જ્યારે જરૂર જણાશે ત્યારે અહીયાંજ કેદ કરાશે.”

“તેઓને પકડવાનું કેવી રીતે હાથમાં રાખી મૂક્યું છે?” અતિશય ઉત્સુકતાથી સુર્યરામે પૂછ્યું.

“હાથમાંજ છે!”

“અહીયાં તેમને શી રીતે કેદ કરશો?,”

“બળપૂર્વક!”

“ત્યારે અત્યારેજ કેદ કરોને?”

“જોઈશું! પણ તે પહેલાં તમારે મારી સાથે કેટલેક દુર એકાંતમાં

આવવું પડશે !

“ ભલે ! ચાલો.”

એ પ્રમાણે વાત કરી બંને થોડેક દુર એક એકાંત સ્થાન તરફ વળ્યા.
“હું આપને ખુની અને તેના સંગીઓને પકડી કેદ કરી બતાવું ત્યાં સુધી તમારે પોતાનેજ આહીયાં એકાંતમાં કેદ રહેવું પડશે” અમરસિંહે ચારે તરફ નજર ફેરવી ગંભીરતાથી કહ્યું.

“શું મને પણ કેદ કરવાનો છે ? સુર્યરામે આશ્ચર્યતાથી પૂછ્યું.

“હા !”

“મને કેદ કરી શકશો ?

“હા ! આપને પણ કેદ રાખીશ.

“ધણુંજ અસંભવિત કેહેવાશે ?

“અસંભવિત સંભવિત પછીથી જણાશે

હીક ! કેદ કરશો તે વખતે જોઇ લઇશ.

“ત્યારે જુઓ. અમરસિંહે પોતાના ખીસ્સામાંથી બે અંગુલીઓ બહાર કાઢી સુર્યરામની સામે ધરી અને કહ્યું આજ આપની નક્કીનીની પ્રાણ શત્રુ કે ?

સુર્યરામ તે જોઇને એકદમ સ્તબ્ધ થઈ ગયો, તેનું સર્વાંગ કંપવા લાગ્યું, નાસવા ગયો, પણ નાશી શક્યો નહિ તે પૃથ્વીપર પડી ગયો. કેટલીકવાર પર્યંત તેણે પોતાના બંને હાથોવડે પોતાનાં ચક્ષુ મીચી રાખ્યાં, એકદમ તે ઉભો થયો, અને કહેવા લાગ્યો. “મહાશય ! શું આપ સત્ય કહેો છો કે જેની આ બે અંગુલીઓ છે તેણેજ મારા સર્વસ્વનો ત્રાશ કર્યો છે ?

હા ! સત્ય કહું છું કે તેમણેજ તમારા સર્વસ્વનું સત્યાનાશ વાળ્યુછે.

“તમે અસત્ય બોલો છો ! જુદું છો ! સુર્યરામે ક્રોધીત અને કમ્પીત સ્વરે કહ્યું.

“શાંત થાઓ. આપનું મગજ ભ્રમી ગયું છે. તમને અત્યંત ભ્રમ ઉત્પન્ન થયો છે.

“મસ્તક ભમી ગયું છે? નહીં! નહીં! તમારામાંજ વિદ્યાર ઉત્પન્ન થયો છે. ભુમી ભયાનક! તમે સર્વથી નેષ્ટમાં નેષ્ટહો. જલદીથી મારા મકાનમાંથી તમે ચાલ્યા જાઓ. તમારી આવી વિચિત્ર રીતભાત પ્રથમથીજ જાણવામાં હોત તો તમારી સાથે કદાપી પણ અધુત ભાવ બાંધત નહીં! જાઓ તમારાથી ખુનીનો પત્તો મેળવી શકાશે નહીં. તમે ઘણોજ કૃતદંતી અને પાપીષ્ઠ પ્રકૃતિના માણસ છો.

મહાશય! શાંત થાઓ, જે કંઈ કહેવાનું હોય તે કહો. હું તમારો દાસ દાસી જેવો નોકર નથી કે આજ્ઞાનુસાર તમારું સ્થાન ત્યાગ કરી જાઉં. આપનો મત લીધા શિવાય નોકરીને અનુસરી આ કાર્ય હાથમાં લીધું છે.

સઘળી વાત મૂકી દઈ એકદમ તમે મારા મકાનમાંથી ચાલ્યા જાઓ.

હું તમારી પાસે ભીક્ષાર્થે આવેલો નથી. તમારે જરૂર હતી તોજ મને વિનંતિ કરી બોલાવ્યો છે.

“ એજ મારી મહાન ભૂલ થઈ છે.

“ ભ્રમ દૂર થશે ભારે ખરૂં સમજાશે.

“ હીક છે!

“ હવે જાઉં છું.

“ જાઓ.

અમરસિંહ ઉતાવળે પગલે ચાલ્યો ગયો, સુર્યરામનું મકાન ત્યાગ કરી તે સરીયામ રસ્તા ઉપર ચાલવા લાગ્યો, ૧૨ી એકવાર વાંકી નજરે સુર્યરામના મકાન પ્રત્યે તેણે જોયું, તો પાછળ ફેરવેક દુર એક સ્ત્રીને દોડતી આવતી જોઈ. તે કોણ સ્ત્રી હતી તે સહજમાં પોતે જાણખી શક્યો.

એ રમણી કોણ? એજ ભયંકરી! જેની સાથે આગલી રાત્રે મેળાપ થયો હતો તેજ એ હતી!

“અહા! પીસાચીની એ કુળ લજ્યાનો પણ પરિત્યાગ કર્યો? અમર સિંહ પોતાના મનમાંતે મનમાંજ બળાડ્યો.

અમરસિંહને સ્ત્રીતા ગૃસ્ત જોઈ તે સ્ત્રીએ હાથ સુકતવદને બોલી.

“મહાશય ! કેમ ઉભા ? આં આપની રીત કહેવાય કે ? પોતાના પગ માં પોતેજ કુહાડો મારવા તૈયાર થાઓ છો એ શું વ્યાજબી છે ? એ પ્રમાણે કહી તે સ્ત્રી હસવા લાગી.

તે હસવું માધુર્યતાનું નહોતું, પરંતુ એક પ્રકારનો ભય દર્શાવનાર હતું ! જે હસવાથી અંતઃકરણમાં ભય ઉત્પન્ન થતો હતો.

અમરસિંહનું હૃદય વજ્રસમાન હતું, તે સ્ત્રીના વિદ્યુત વીકારવત્ હસવાથી તેના હૃદયમાં કંઈ પણ અસર થઈ નહીં, તેણે તેને પૂછ્યું. “તમે આ વખતે અહીં ક્યાંથી ?

અમે આવી પહોંચ્યાં છીએ. આપના મીત્રની સાથે આપની એકાંત સમજી આપને એકાદ જે મીઠ વચનો કહી ખુશી કરવા આવી છું ! મૃદુ હાસ્ય કરતાં રમણીયે કહ્યું.

તે વાત સાંભળી અમરસિંહના મનમાં લજ્યા ઉત્પન્ન થઈ. તેણે નીચી નજરે નીહાળતાં કહ્યું. તમે ધણાંજ અવર્ણનીય સ્ત્રી છો.

જસ ! આને આટલો વાર્તાલાપજ જસ છે. રમણીએ હાસ્ય અને રોષ કરતાં કહ્યું.

અતિ ઉત્તમ ? પ્રીતી મળીશું ! તમારે કામ હશે માટે જાઓ, મારે થયું કામ છે.

એમ કહી અંતે જણે પોતપોતાની ઇચ્છાનુસાર રસ્તો પકડ્યો.

પ્રકરણ ૭ મું.

અમરસિંહની બાહાદુરી.

અમરસિંહ કેટલેક દુર નદી કીનારા નજીક આવી ઉભો. સ્વેચ્છાનું સાર તેણે પુષ્કરીણી નદીના જળમાંથી અવતરણ પૂર્વક એક અંબલી જલ પોતાના હાથમાં લીધું, અને નાસાચ આગળ ધર્યું. એ પ્રમાણે કેટલાક વખત સુધી ધારણ કરી રહ્યો, તેને પાછું ફેંકી દીધું. તે વ્યય ચીતે આકાશ તરફ જોવા લાગ્યો, તેને તે અસ્વચ્છ દેખાવા લાગ્યું. ફરીથી તેણે નદીના વેહેતા જળ તરફ નજર નાંખી, નજીકમાંજ એચાર ખીંડુ કોહીનાં આવતાં તેની નજરે પડ્યાં. પાસે આવતાંજ તેણે પરિક્ષા કરી તો તે પુરૂષ વર્ગનું રક્ત છે એમ જણાયું. કેટલીકવાર તેણે વિચાર કર્યા કીધો. વિચાર્યું કે રક્તના ઢાગ કીધે બાળુ પર જાય છે. તેને તે સ્થીર માણુમ પડ્યા. તેના મનમાં આશાનાં કીરણોનો ઉદ્ભાવ થયો, તે ઉત્સાહ પૂર્વક બોલી ઉઠ્યો. “ હીકે હીકે! જે બાળુએથી આ રક્ત ખીંડુઓ આવ્યાં છે, તે બાળુ પરજ તપાસ કરીશ તો પત્તો મળી આવશે! આશાના ઉત્સાહમાં જે બાળુએથી રક્તનાં ખીંડુઓ આવતાં હતાં તે બાળુ પર તેણે ચાલવા માંડ્યું. પાણીમાં વહન કરતી રક્તની રેખા તેને એક વૃક્ષ તરફથી આવતી નીહાળાઇ. તે વૃક્ષ નીચેની જમીન ખોદી જોવાની ઇચ્છા થઇ. વૃક્ષની જગ્યાની નિશાની રાખી તે ખોદનાર માણસને લઇ આવવા માટે વિચાર કરવા લાગ્યો, પણ તેને હીકે લાગ્યું નહીં. તેણે પોતેજ તે કામ કરવાનું નક્કી કર્યું, બોધુ. પણ કાંઇ નજરે પડ્યું નહીં. તેણે પોતાનો પ્રયાસ આગળ ચલાવવા ચાલ્યું; એટલામાં એક માણસને નદીમાં નાહાતો તેણે જોયો. તેનો સ્હેરો જોતાં તેને તે ભયાનક લાગ્યો. તે માણસની દૃઢી અમરસિંહના તરફજ લાગેલી હતી, અમરસિંહ તેનાં વિચીત્ર લક્ષણ વડે શંકિત થયો, તેના મનમાં તેને પકડી કેદ કરવાની પ્રબળ ઇચ્છા થઇ.

અમરસિંહ બાહીક સ્નેહ દર્શાવતો તેની સમીપ ગયો, તેને સમીપ આવતો નિહાળી તે પુરૂષ સ્નાન કરતો હતો ત્યાંથી એકદમ ઉડી ધીનારાપર આવ્યો, અને ચાલવા લાગ્યો, અમરસિંહે તેને પૂછ્યું. “તાં નામ શ્યું?”

માંડે નામ જાણવાની તમારે શ્યું જરૂર છે? સ્નાન કરી જતા યુવકે ઉત્તર આપ્યો.

જાણવાની જરૂર છે.

કાંઈ પણ જરૂર નથી.

સંભાળીને બોલ્ય. બરાબર ઉત્તર આપ્ય. અમરસિંહે ઉચિતા દર્શાવતાં કહ્યું. જો હું બરાબર જવાબ નહીં આપું તો તમે શ્યું કરી શકો તેમ છે? બરાબર જવાબ નહીં આપે તો એકદમ તને કેદ કરી લઈ જઈશ. એટલી બંધી શક્તી ધારે છે?

હા!

ત્યારે નામ બતાવતો નથી કેદ કર્ય.

અમરસિંહે પોતાની સાથેના માણસને તેનાજ વસ્ત્રથી બંધન કરવાની આજ્ઞા કરી. તે તરફ ધ્યાન નહીં આપતાં નવીન યુવકે દોડવા માંડ્યું. અમરસિંહ પોતે તેને પકડવા ગયો, બંન્નેમાં તોફાન જામ્યું. પરંતુ અમરસિંહે તેને પોતાની સાથેના માણસની મદદવડે બંધન કર્યો.

બંદિવાન થયેલા યુવકે અમરસિંહને ઉદ્દેશી કહ્યું. “ખેરે ભાગ્યશાળી! આજે પણ બચી જવા પામ્યો છે. હું કોણ છું તે તું જાણે છે?”

“તાહારા બોલવા પરથી ત્હને ઝાળખી શકું છું, પરંતુ તારું નામ જાણતો નથી.”

“તું ડીટેક્ટીવોમાં શી રીતે સરદારી મેળવી શક્યો છું, તે હું સમજી શકતો નથી” નવીન યુવકે અમરસિંહને ઉદ્દેશી કહ્યું.

“તેની ત્હારે જરૂર નથી, તું કોણ છે એ બતાવ્ય એટલે બસ છે.”

“હું કોણ છું તે હજી પણ તું સમજી શક્યો નથી, એ મ્હને આ-

શ્ર્વર્ગજનક લાગે છે. સાંભળ્ય ! માફ નામજ નલમસિંહ છે ! ”

“કોણ નલમસિંહ ! તારું શરિર આટલું બધું દુર્બળ કેમ દેખાય છે ?”

“અમર ! મારાં ગાત્ર ત્હારી બીતીમાં ભાગી ગયાં છે. તારી હાથે વારંવાર પરાજય પામી હું લજ્જિત થયો છું. મેં મારી હાર ક્યુલ કરી છે. તારા હાથે બંધન થવું તે કરતાં આત્મહત્યા કરવી મેં ઉત્તમ માની છે, માટે દયા કરી આજ સમયે મારો પ્રાણ લે. અને તારી કીર્તિ અમર કર્ષ. તારા શત્રુને સ્વધામ પોહોંચાલ્ય.

અમરસિંહ તેવું એ બોલવું સાંભળી વિસ્મીત થયો. તેને ઘણુંજ અવલવિન અને આશ્ચર્યજનક લાગવા માંડ્યું. તેણે નલમસિંહને કહ્યું:—

“તારી મૃત્યુની માગણી જોઈ મને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થાય છે. તારો અંતરનો ભેદ શ્યું હશે તે હજી હું સમજી શકતો નથી. તારો જીવન તરફનો આટલો બધો વૈરાગ્ય અને સંસારની માયાનો ત્યાગ એ મને સંદેહ ઉત્પન્ન કરે છે ! તારા બોલવામાં કાંઈક શુદ્ધ ભેદ છે, એમ મને સમજાય છે. હું તે કળી શકતો નથી, માટે સ્તબ્ધ રહું કે તારે આ વખતે છુટા થવાની કશી છે ?”

“અમરસિંહ ! મેં પાપ પુન્યનો વિચાર કર્યો છે; પાપ કર્મમાં પ્રવર્તી થવાથી નાશ થાય છે, એ ઉત્તમ રીતે સમજી લીધું છે. મારા કરતાં તું શ્રેષ્ઠ છે. આજ રાત્રેજ મેં જે ઘોર કર્મ કર્યું છે તે સાંભળી તું તો શ્યું પણ જંગલનાં જડ વૃક્ષો પણ કંપી ઉઠે તેમ છે.

“નલમ !” તે શ્યું કર્યું છે, તે મ્હારે જાણવાની જરૂર નથી, પણ અવસ્ય તહને જીવનદાન આપીશ. તને મુક્ત કરીશ.

“ત્હારે તે જાણવાની જરૂર છે, મારે તે જાણાવવાની જરૂર છે ! જાણાવવા માટેજ હું અહીં આવ્યો છું, અને કાંઈ પણ વધુ તોફાન નહિં કરતાં ત્હારે તાપે થયો છું. જો સાંભળ્ય ! આજેજ મેં માફ સર્વસ્વ મારો પૂત્ર રહેનો નાશ મ્હારે હાથેજ કર્યો છે.”

“એવું અધર્મીત કર્મ કરવાનું પ્રયોજન ?”

ખોદે તેજ પડે, એ રીલાનુસાર બન્યું છે । તને ખબર છે કાલરાત્રે, મેં એક પુરુષ અને એક સ્ત્રીના સમક્ષ પ્રતીજ્ઞા કરી હતી કે આવતી કાલ રાત્રે બાર વાગતાં હું અમરસિંહને આ સંસાર બંધનમાંથી મુક્ત કરીશ । જે સ્ત્રી પુરુષને તું ઓળખે છે.

હા ! હું તેમને ઓળખું છું, - કરેલી પ્રતિજ્ઞા મેં કાતોકાન સાંભળી છે. તેથી હું ચેતીને રહ્યો છું.

પરમેશ્વર તને સાતુકુળ હોય એમ સમજાય છે । જે યુવક અને યુવતિની સમક્ષ પ્રતિજ્ઞા કરી હતી તે તું સર્વ સાંભળી ગયો છે, એ મારા સમજવામાં આવ્યું હતું. મને પકડવાની તું યુક્તિ રમે છે એ પણ જણાવ્યું હતું. સમય પર્યાંત સચેત રહી પછીથી તું નિંદ્રાધીન થશે એમ માફ ધારવું હતું. મેં મારા પૂત્ર સાથે તારો નાશ કરવાનો સંકેત સંજ્ઞા કર્યો. તેણે મારી સાથે આવવાનું કબજા કર્યું, તે સાથે આવ્યો; પ્રથમથીજ મેં તેને સમજાવ્યું હતું કે જ્યારે હું વાડીમાં પ્રવેશ કરું ત્યાર પહેલાં તેણે તપાસ કરી લાવવો. એ પ્રમાણે દૃઢ સંકલ્પ કરી અમો તહારા મકાન પર ગયા. પુત્રે પ્રથમ પ્રવેશ કર્યો, હું આનુબાનુ તપાસવા રહ્યો. મને ચારે તરફ તપાસતાં વાર થઈ. પૂત્રને નિંદ્રા અને કાળે ઘેરી લીધો. તે મારી રાહ જોતો તહારા દિવાનખાનાના પલંગમાં સૂતો. સૂતો તેવોજ નિંદ્રાધીન થઈ ગયો. સંકેતાનુસાર હું અંદર ગયો, કોચ પર સૂતેલા પૂત્રને મેં તનેજ ધાર્યો, તુરંતજ તેની છાતી પર ચઢી બેસી બળ પૂર્વક મારી વિષ પાચેલી શીરીય તેના પેટમાં ખોસી દીધી, તેણે અતિશય તરસડીયાં માર્યાં, દુઃખનો અવાજ માર્યો, સહજ સાદ ઓળખતાં મારી પાસેનો ગુપ્ત દીપ પ્રકટ કરી જોયું. તો તારા બદલે મેં મારા પૂત્રને પાયમાલીની સ્થિતી પર અવલોક્યો. ત્યાંજ મારા હાંબ ગગડી ગયા. પરાકાષ્ટાએ તેણે પ્રાણ ત્યાગ કર્યો. મને સહજ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, શબને સંતાડી સાથે લાવ્યો, અને નદિમાં નાંખ્યું. અહીં સ્નાન કરતો હતો એટલામાં તારો મારો મેળાપ થયો, પછી સ્વયં બન્યું તે નજર બહાર નથી માટેજ યાચના કરું છું કે મારો પ્રાણ ગૃહણ કર્ય.

જલમસિંહ ! એવી રીતે તારો પ્રાણ લેવાની મને સત્તા નથી. તારાં પાપ કર્મોના વિચાર પૂર્વક ન્યાય થતાં સજા પ્રાપ્ત કરીશ. તે ભોગવ્યા શિવાય તારો છૂટકો નથી.

હા ! ભોગવ્યા શિવાય ચાલશેજ નહિ ! તેમ વધુ આપનિ આવ્યા વિના રહેશે પણ નહિજ !

કેવી રીતે ?

તું મ્હને કંઈને કંઈ ખુનના સંબંધમાં સવાલ કરશેજ ! હું ખુની ટોળીનો સરદાર હોવાથી મ્હારી પાસેથી વધુ ખુલાસો માગશે, મ્હેં ક્યાં ક્યાં, કોનાં કોનાં, અને કેવી રીતે ખુન કર્યાં છે, તે ખુલ્લુ કરાવવા ચાહાશે! એથી વિશેષ સ્યું ?

નહિ, તેમ કરવા માગતો નથી, પણ એકજ વાત જાણવા ચાહું છું !

હીક ! જે પૂછવા ચાહે છે, તે હું સમજ્યો છું. સૂર્યરામના ઘરમાં જે લાસ મૂકવામાં આવેલી છે, તે નસિનિ છે કે અન્યની ?

ના, તે પણ નહિ.

ત્યારે વિશેષ સ્યું જાણવા મરજી છે ?

જે ધડ સૂર્યરામના ઘરમાં હાલ છે, તેનું માથુ તારી પાસે મોઝુલ છે કે, ગૂમાવ્યું છે ?

મેં તેનો નાશ નહિ કરતાં અતિશય કાળજી પૂર્વક સાચવી રાખ્યું છે, ત્હારા જેવા દશ હજાર હીટેક્ટીવો એકત્ર થાય તથાપિતે મળવું મુશ્કેલ છે.

ત્હારી ધારણા તદ્દન ભૂલ ભરેલી છે. ઇચ્છીત સમયે તે પ્રાપ્ત કરવા મ્હારે પરિશ્રમ ઉઠાવવો નહિજ પડે !

તદ્દન ભૂલ ભરેલો વિચાર ! ધારણામાં હુળ ! ખોટીજ માન્યતા ! જે સ્થળે તે મસ્તકને મૂકવામાં આવ્યું છે, તે સ્થાન ત્હારા સમીપ દર્શાવવા છતાં પણ ત્હેનો પત્તો ત્હને લાગશે એ મનાતુંજ નથી !

તે સ્થાન મ્હેં નિહાળ્યું છે !

ક્યાં ?

આજ પુષ્કરણી સમીપ !

હીક ! એ પુષ્કરણીના તટ સમીપજ એ છીન્ન મસ્તક મૂકવામાં

આવ્યું છે. પણ હાથ કરવું અતિ દુસ્તર છે. સાંભળ્ય ! હવે મહારા મનમાં કોઈ પણ પ્રકારનો અંતરાય કે દ્વેષ નથી, એટલે સલ દેહેવામાં હરકત સમજતો નથી. અને તેથીજ સત્યવાત સમજવા તૈયાર થયો છું. ધ્યાન આપ્ય ! પુષ્કરણીના દક્ષિણ તટ સમીપ જે પાહાડની ટેકરીઓ દેખાય છે, તેના ઉપર એક મહાન વિસ્તીર્ણ તાડનું વૃક્ષ છે, તેના શિરોભાગ પર તેને લટકાવવામાં આવ્યું છે, ઇચ્છાનુસાર અનુકૂળ સમયે ઉઠાવી લાવશે, તો મહેને હરકત નથી.

ત્યારે તે જેનું ખુન કરેલું છે, તે બાકક કોણ ?

તેનું નામ મળશે નહિં.

ત્યારે ખુની તનેજ ગણવો ?

હા મનેજ !!

મહારે ત્હને ખંદીખાનામાં મોકલવો પડશે !

ખુશીથી. ત્યાં જતાં મને કાંઈ ક્ષોભ થવાનો નથી.

તું આને મોહનપુરના ફોજદાર સમીપ મૂકી આવીશ ? હું અહીંજ રહીશ ! વૃક્ષ ઉપર લટકાવેલા મસ્તકને મેળવવા પ્રયત્ન કરીશ. તું આવીશ ત્યારે તને ત્હારી મજૂરી મળશે. અંમરસિંહે પોતાની સાથેના માણસને ઉદ્દેશી કહ્યું.

“ જેવી આજ્ઞા. ” એ પ્રમાણે કહી અમરસિંહની સાથેના માણસ જનકમસિંહને લઈને ચાલતો થયો.

જનકમસિંહે કહેલી વાર્તાપર અવિશ્વાસ લાવવાનું અમરસિંહને કાંઈ પણ કારણ મળ્યું નહિ. તે પુષ્કરણીના દક્ષિણ કીનારાપર આવેલા તાલ વૃક્ષ સમીપ ગયો, અને જનકમસિંહે લટકાવેલા મસ્તકની તપાસ કરવા લાગ્યો. કાંઈપણ માત્રુમ પડ્યું નહિં. જનકમસિંહને અસલ ખોલવાનું કારણ કળી શક્યો નહીં. એટલામાં જનકમસિંહને મૂકવા મોકલેલો માણસ આવી પોહોંચ્યો. જુજ સમયમાં તેને આવેલો નિહાળી અમરસિંહે તેને પૂછ્યું.

“ કેમ, શું સમાચાર ? ”

માહારાજ ! અતિશય દુષ્ટ ! વાત કહી શકાય તેવી નથી, આપનાથી

કેટલેક દૂર ગયા બાદ તેણે બાહુજ હસવા માંડ્યું; તેના તે હસવાથી મ્હને ડાંઘક ભય ઉત્પન્ન થયો. છતાં હું ડાંઘ પણ બોલ્યો નહીં, પરંતુ તેણેજ મને કહ્યું. હું જોલમાં જવાનો નથી, ત્હારી સાથે આવવાનો પણ નથી. મારે હું કહું તેમ કર્યું. જીવ બચાવવાનો માર્ગ દર્શાવું, તે માર્ગે જ. હું ત્હને એક પત્ર લખી આપું છું, તે ત્હારા મૂર્ખ અમરસિંહને જઈને પો- હોંચાડ્ય, ત્હારી તે મળુરીના બદલમાં હું ત્હને એક રૂપીયો આપું છું. નહીં માને તો આ છરીથી તારો શિરચ્છેદ કરીશ. એમ કહી તરતજ તેણે મન્યુત રીતે બાંધેલા બંને હાથ એકદમ છોડી નાંખ્યા. એક પત્ર તથા એક રૂપીયો મ્હારા ઉપર ફેંકી આવતી પડી. પ્રાણ રક્ષા અર્થે ત્હને ડાંઘ પણ ન કહેતાં હું અહીં આવ્યો છું.

અમરસિંહે જલમસિંહે આપેલો પત્ર હાથમાં લીધો, અને તેમાં લખેલી હકીકત વાંચવા લાગ્યો.

માન્યનિય અમરસિંહજી !

મીથ્યા માથાફાડ મૂકી જેમ બને તેમ જલદીથી ઘર તરફ ગમત કરવામાંજ તમારી મહત્તા છે. મૂર્ખ ! ગઈ કાલ રાત્રે ચાર વાગતાં ત્હારા મકાનને અગ્નીદેવને હસ્તક સોંપી આવ્યો છું. અત્યારે તો તે બળીને ભસ્મ થઈ ગયું પણ હશે. મેં પુત્રહત્યા કરવાના સંબંધમાં જે ડાંઘ કહ્યું છે તે ખરું માનીશ નહિં, એવો તે કાણ મૂર્ખ હોય કે પોતાના પુત્રની હત્યા પોતેજ કરે ? એમ કહેવાનું કારણ માત્ર ત્હને જલદી ઘર આગળ જતો અટકાવવાનું હતું. વિચાર કર કે હું ત્હારા કરતાં કેટલો બાકાશ છું ? મેં ત્હને જેટલીવાર નાસીપાસ કર્યો છે ? તોપણ તારા પ્રાણ લેવાની મેં ઇચ્છા કરી નથી, કારણ કે ત્હને મારવાથી ડાંઘપણ મહાન લાભ થનાર નથી, પણ તું જીવે તેમાંજ મ્હને મહાન લાભ છે. હવે ડાંઘ કહેવાનું કે લખવાનું બાકી નથી, છતાં એક વાત હજી રહી જાય છે, તે વાંચી નને હસવું આવશેજ ! ! અમરસિંહ ! ત્હારી આટલી બધી મુખર્ધિ જોઈ મને અત્યંત હસવું આવે છે. ત્હેં મ્હારાપર વિશ્વાસ મૂક્યો, અને ઘટકાવેલા મસ્તકને ખોળવા ગયો, એ કેટલું બધું ધિક્કારવા યોગ્ય કહેવાય ? શત્રુનો વિશ્વાસ કરનાર તારા જેવા કેટલા મૂર્ખો આ દુનિયામાં વસતા હશે ? ત્હને

ડીટેક્ટીવ કોણ કહેશે ? ઇતિ.

તારો યશમર્દન

શ્રીયુત્ત જલમસિંહ ઝાલા.

પત્ર વાંચી અમરસિંહને પારાવાર હસવું આવ્યું, અને તે મોટેથી બોલી ઉઠ્યો. “ ખરેખર ! જલમસિંહ ! હું મુર્ખ ! એકવાર નહિ અને હંનરવાર મુર્ખ ! તું ચતુર ! ત્હારું લખવું સત્ય છે, નહિ તો મહારાજે જો ડીટેક્ટીવ મંડળમાં મુખ્ય મનાતો, અને હુંશિયારમાં લેવાતો ત્હારા જેવા શરૂના હાથમાં સપડાય, અને શરૂના બોલવાપર વિશ્વાસ રાખે તેથી બીજો મુર્ખ કીયો હોય ? જલમસિંહ ! નિશ્ચય ! અત્યારે હું પ્રતિજ્ઞા કરું છું કે જો હું ત્હને બંદિવાન બનાવી જેલમાં નહિ મોકલાવું તો આત્મઘાત કરીશ ! કોઈને મોંઢુ બતાવીશ નહિ ! ! ” એ પ્રમાણે પ્રતિજ્ઞા કરી તેણે પોતાના ગૃહ તરફ ગમન કરવા માંડ્યું.

હજુર ! મને મજુરી આપોને ? પાસે ઉમેદવા મજુરે કહ્યું

“ સ્ને ” એમ કહી અમરસિંહે પોતાના ખીસ્સામાંથી પાકીટ કહાડી જે કાંઈ હાથમાં આવ્યું તે આપ્યું. શું આપ્યું તે તેણે જલમસિંહે પોતાના ઘરને આગ લગાડ્યાનું કહેવાથી ચીંતાતુર બનેલો હોવાથી તપાસ્યું નહિ, અને તરતજ ચાલવાની તૈયારી કરી.

મહારાજ ! કાંઈ પુછવું છે ?

શું પુછવું છે ?

મુખે કહી શકાય તેવું નથી, પણ કાંઈ બતાવવાનું છે.

લાવ્ય, શું બતાવવાનું છે ? જલદીથી બતાવ્ય.

બીજું કાંઈ નહિ, પરંતુ આ પત્ર છે.

જોઈએ જોઈએ ! વળી શું છે ? અમરસિંહે પત્ર હાથમાં લઈ ઉઘાડવા માંડ્યો. કોનો પત્ર છે, અને ક્યાંથી લાવ્યો છે, તે તેણે કાંઈ પણ પુછ્યું નહિ, પણ પત્ર વાંચવા માંડ્યો.

‘સુખ’ અમરસિંહ !

ઉતાવળો થઈશ નહિ, ત્હાડું ઘર તો ક્યારનુંએ બગીને બસમ થઈ ગયું હશે. ઘર તરફ ગમન કરતા અગાઉ મ્હારી એક વાતપર લક્ષ આપજો. ત્હારા પાટીટમાંથી સ્થુ ગુમાવ્યું છે, તે તપાસજો.

ઉપરના શબ્દો વાંચતાં વારજ અમરસિંહ પોતાનું પાટીટ તપાસ્યું, તો એક કાગળ શિવાય તેમાંથી કંઈ પણ હાથ આવ્યું નહિ. તેને યાદ આવ્યું; ફરીથી પાટીટ કઢાડી જોયું, તો ત્હંમાં મૂકેલી અને વિડીયો બોવાયેલી નળાઈ. પાટી ખાત્રી થઈ કે જલમસિંહેજ તે હસ્તગત કરેલી હોવી જોઈએ; વિમાસણને વેગળી મૂકી અગ્રે રહેશે પણ વાચવાનું પાછું શરૂ કર્યું.

“ અમરસિંહ ! સ્થુ ગુમાવ્યું છે, તે તે જાણ્યું હોવુંજ જોઈએ ! વિચાર કર્યું કે ત્હારા કરતાં મેં કેટલી બેહદ અતુરાઈ વાપરી છે ! જે માણસને ત્હેં બોદવા માટે રાખેલો છે, તે ત્હારો કેવો હિતપિ છે, તેને વિચાર કરજો. તે માણસ ત્હારો નહિ, પરંતુ મ્હારો પોતાનો મોકલેલો મ્હારેજ અનુચર છે ! જ્યાં સુધી હું ઇચ્છા કરીશ ત્યાં સુધીજ તું ટકી રહેશે ! સાવધાન રહેજો ! સંભાળજો ! ! હજી તો પોલિસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ સાહેબ ત્હારી વિશેષ ખાત્રી કરશે ! અન્યાય અને બદમાશીપણાએ કરીને તે યશ સંપાદન કર્યો છે ! ત્હારા ઉપરીઓને વ્હાલો થયો છે, હવેજ સમજાશે કે કેવી રીતે કાર્ય પર ઉતારે છે ! હું ત્હારી પાસે પાસે અને પાછળ પાછળજ છું ! અધાપિ પર્યાંત મેળવેલી પ્રખ્યાતીને હવેજ કલંક બેસશે. વધુ લખવાની હાલ કંઈ આવશ્યકતા નથી. માત્ર દસ કલાકમાંજ કેવી ઘોર વિપત્તિમાં તું આવી પડે છે, તે તપાસજો. હજીપણ સાવધાન રહેવા યત્ન આદરજો ! ઇતિ

લી. અમરસિંહનો ગર્વ ઉતારનાર

પ્રબળ પ્રતાપી

જલમસિંહ ઝાલા.

પણ વાંચી અમરસિંહ પોતે તકમાં ગઈ થઈ ગયો. અધાપિ પર્યાંત

કોઇ પણ ગુન્હેગારથી હાર નહિ પામેલાનો આજે ગર્વ ગળી ગયો. કોઇ પણ પ્રકારે જલમસિંહને જડમાંથી નાચુક કરવાને આગ્રહી બન્યો ઉતાવળે પગલે તે પોતાના ઘર આગળ આવી પહોંચ્યો. જોયું તો ખરેખર જોતાના મકાનને અગ્નિદેવને હસ્તક સોંપેલું તેણે નિહાળ્યું. હજી તે અગ્નિ આવવાયો નહતો. ઝ્યાં અને કીચી તરફ જવું એનો વિચાર થતો હતો, તેઠ્ઠામાં પોતાના ઉપરી પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટની પધરામણી થયેલી તેણે જોઈ.

અમરસિંહને જોઈ તે પોતાના ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતર્યો, અને કહેવા લાગ્યો. “અમરસિંહ ! “ Very Glad ” બહોત અચ્છા હુવાકે તુમકો દેખ શકા. ”

પોલીસના અધિકારી સાથે આવેલા અન્ય પોલીસના નાહાના અધિકારીઓને પણ અમરસિંહને જોઈ હર્ષ થયો. અમરસિંહને હયાત જોઈ તેઓ પણ જગદીશ્વરનો આભાર માનવા લાગ્યા સહુ કોઇ અમરસિંહને લાલ્છની અંદર બળી ગયેલો સમજતા હતા, તે અમરસિંહને જીવતો જોઈ આનંદ પામે એમાં નવાઈ નહોતી.

અમરસિંહને પોતાનું મકાન બળી ગયેલું નિહાળી અત્યંત ખેદ ઉત્પન્ન થયો. તેના મુખપર શોકનાં ચિન્હ છવાઈ ગયાં. પોલિસ સુપ્રીન્ટેન્ડેન્ટ અમરસિંહને શોકાન્વીત જોઈ તેનું શાત્વન કરતાં કહેવા લાગ્યો.

“અમરસિંહ ! ગભરાઓ મત, હમ તુમકો અમારા એક બેંગલો બક્ષીસ દેતા હય, દો દીનમેં વો તુમકો મીલેગા ! વહાં તક દુસરા મકાન બાડેસે લે લો. હરે મત. એ બદમાસકુ ઠેક પોચાઓ. ”

અમરસિંહે કાંઈ પણ ઉત્તર નહિ આપતાં સલામ કરી સંતોષ દર્શાવ્યો. સાહેબ તેના મનનું શાત્વન થયેલું સમજી તરતજ ઘોડેસ્વાર થઈ પોતાના બેંગલા તરફ રવાના થયા. અમરસિંહને પણ સાહેબની સાથે આવેલો ઇન્સપેક્ટર વિજયસિંહ અત્યાગ્રહથી પોતાને લાં લઈ ગયો.

પ્રકરણ ૮ મું.

અનાથ બાળાપર અત્યાચાર.

“ દયા કર્ય ! દયા કર્ય ! તારે શણું રાખ્ય ! જગદિશ્વરી ! દયાળુ દેવી ! અતારે તું ક્યાં સંતાઈ રહી છે ? અસુર ગર્વ ઉતારનારી અગ્નિકા ! આવ્ય ! આવ્ય ! કુમારીકાની રક્ષા કરવી એ ધર્મ કેમ એળગે છે ? માતા પૂત્રીની રક્ષા નહિ કરે તો કોણ કરશે ? અસુરોનો સંહાર કરવામાં જે સામર્થ્ય વાપરતું પડ્યું હતું, તે અહીં વાપરવાતું નથી ! ધાતકી મનુષ્યના હાથમાંથી ગાય છોડાવવાને અતિશય બળનો ઉપયોગ કરવાનો નથી ! મનની મહાવ્યથા અન્ય મનુષ્યને કહી શકાય તેમ નથી ! દેવી ! તારા શિવાય કાંઈ અંત લાવી શકે તેમ નથી !

નહિજ આવે ! નહિજ સાલ્ય કરે ! દેવી પુસ્કરીણી ત્યારે હુંજ શણું રાખ્ય ! તારાં નિર્મળ જળજ મ્હારો સંપ્રદ કરશે ! હે અશ્રુપ્રવાહ ! હવે તમે એક બાળુ હસી જાઓ. શોક ! તારી મમામી થાઓ ! આશંકા ! આશંકા ! હવે તારો દેશનિકાલ થાઓ ! પુસ્કરીણીના પવિત્ર જળમાં વસનારાં જળચર પ્રાણીઓ ત્હમે જલેમાં જલેમાં આવો ! મ્હારા આ દેહને તમારી ક્રુધા નિવારવા જાઓ !! હે દેવિ ! તારી હજુરમાં આવું છું ! જય અંમે ! જય અંમે !! એ પ્રમાણે ઉન્માદવસ્થામાં બોલતી એક અનાથ અને દુઃખી બાળા પુસ્કરીણીના પવિત્ર પણુ શ્યામ દેખાતા જળની અંદર જપ્તપાત કરવાને તૈયાર થઈ. તેણે અન્ય કાંઈ પણ આશંકા નહિ લાવતાં પાણીમાં પડતું મૂકવાની તૈયારી કરી; તેવામાં પાછળથી તેના કણે અવાજ અથડાયો.

“ સમુર ! સમુર ! અસુર મનુષ્ય દેહનો આત્મ નિર્રથક નાશ કરવાથી શ્યુ કળ મળનાર છે ? આત્મ હત્યા કરી આયુષ્ય ગુનાવવાથી શ્યુ વળનાર છે ? મોજ મજાહ માણવાની, આશંકાને આનંદ આપવાની, સં-

સારનાં સુખ ભોગવવાની, અને જગત જેને આનંદદાયી માને છે, તે નષ્ટ કરવાની સ્થા સાર તૈયારી કરે છે? આમજો ! હોંમત હાર્ય નહિ!!”
અનાથ બાળાને કાને આ શબ્દો અથડાયા ! તેણે તે બેલનાર તરફ પોતાની દૃષ્ટી ફેરવી, તો જેનાથી કંટાળી જંપાપાત કરવા આવી હતી તેજ દુટ ત્હેની નજરે પડ્યો. તેણે તેને કહ્યું.

“ જાણ્યું ! જોયું ! મહારી આશા મૂકી દે. ત્હારી દુટ વાસના પૂર્ણ થશે એ આશા રાખવી વૃથા છે ! જા ! આવ્યો તેજ રસ્તે પાછો જા.”

“ વિદ્યા ! વિદ્યા ! થયું છે શ્યું ? આલ્ય મહારી સાથે આલ્ય ! મ્હને આશાભંગ ન કર ? ”

“ જે કાંઈ થયું છે તે હું જાણું છું ! હું જ સમજું છું ! ત્હારા જેવા દુટને દેહ અર્પવા તે કરતાં આત્મ હન્યા કરી ધધ્વર સમીપ હોજર થવું ઉત્તમ માનું છું.

“ શું છે તે કહે તો ખરી ? મહારા સામું જો. મહારી મહદ્ આશાનો ભંગ ના કર્ય. મ્હાંડે શ્યું થશે ત્હેનો વિચાર કર્ય. દયા કર્ય ! દયા કર્ય !! ”

“ તુજ વિચાર ! ધર્મરાજ્યમાં ઘાડ સંભવિત છે ? સરળ હૃદયની, ઉત્તમકૃતિની કુમારીકાનું કન્યાવ્રત ખંડન કરી અનાચારની ઈચ્છા કરવી એ યોગ્ય છે ? અનાશ્રીત બાળાના હૃદયમાં શોકાગ્નિ પજવલીત કરવો એ સમજી પુરૂષોનું કર્તવ્ય છે ?

પ્રદીપ્ત અગ્નિમાં પગ મૂકી કોઈ સુખી થયું છે ? વિપતો બાલો પાનાર અને પીવા ઇચ્છનાર વિષથી વિરક્ત રહ્યો છે ? ના, ના ! કદી નહિ ! જે ઝેરની જવાબા મારો પ્રાણ લેવા તત્પર થઈ છે, તેજ તને પ્રભાગશે ! ત્હારો પ્રાણ લેશે.

“ વિદ્યા ! હજી મહારી થા ! મહારા સામું જો ! કાંઈ વહી ગયું નથી, મહારી થવામાંજ માલ છે. મ્હને બેહાલ કરી મૃત્યુના સુખમાં મૂકવામાં ત્હેને લાભ નથી. ત્હારો જાન જશે, મહારો જશે ત્હારાં માતા પિતા અને ભાઈ ભગિનિ દુઃખી થશે !

મહારો જન જાય તો ભલે જાય ! પાપ કર્મ કરનારને પાપનાં ફળ મળે છે, પાપી પાપનો ભોક્તા થશેજ ! કુમારીકાપર જેરવ્યાજથી યજ્ઞ ચા-
રનાર પોતે પ્રસય પામશેજ !

“ રાક્ષસી ! મહારો પ્રસય ચાહી પારાવાર મુખી થઈશ ! યાદ રાખ્ય,
અમે તેટલા પ્રયત્ન આદર; પરંતુ એક વખત હું તહને મહારી બનાવીશ !
પ્રાણ સંકટે પણ તારે પક્ષો નહિ મૂકું, છતાં નહિજ માને તો પણ પગ
બરતાવો કરતાં, હુખી હાલતમાં દેહ છોડે તેવો રસ્તો હાથ ધરીશ !

“ દુષ્ટ દયાહિન ! તેથી અધિક તો કરી શકવા સમર્થ નથીજ ને ?
મહારા સર્વસ્વનો નાશ કરી હજીપણ સંતાપવા માગે છે ? તારે કરવું હોય
તે કરી લે.

“ દુષ્ટ ! તારા જીવી હજારો હડીલીઓને તેમની હક મુકાવી ચમ-
ચદનમાં પોલોચાડી છે, તેમનાં પતિવ્રત તબગ્યાં છે, તારા પણ તેવો સ-
ન્ધાર થશે.”

એમ કહેવાથી તારો મનોર્થ સિદ્ધ થશે. એમ સમજે છે ?

ના, નહિ થાય ! વિરહ વેદનાની વૃદ્ધિ થશે, વિયોગ વન્ધી વધુને
વધુ સતાવશે, જે સાંભળ્ય. જે દિવસથી મંડે તારી ખેડેતનું ખુતકરું છે
ત્યારથી તું મહારા સામું જોતી નથી, હું તે સમજું છું, તારા માટે રાત્રી
દિવસ કુંડે છું, મહારા સામું જો. હજી પણ માની જા.

મનુષ્ય ભક્ષક નરપિશાચ ! કાંઈક તો ઇશ્વરનો ડર રાખ્ય ? દયાહિન !
મારી સામેથી ચાલ્યો જા, પીણતી બાળાને પ્રજ્વળવાનું પડતું મૂક્યું. કોઈ
ખીછને શોધ. મહને છેડવામાં માલ નથી. મારીશ, મરીશ; પણ તારા આ-
શીન થઈ તારી દુષ્ટ વાસનાને વશ વર્તિશ નહિ ! વર્તિશ નહિ !

વિદ્યા વિવેક રાખ્ય. અનલ સાગરમાં હડસેલી મૂઝી હવે હવન પર્ય-
ત આધારવા અને અથાણવવાંની હક તંજ છે. તારે મજાન મુખ જોઈ
મહાઈ હૃદય કંપે છે, હું તારે શરણે આવ્યો છું. એક વાર મહને તારો
કરી માન્ય. હું તારે પગે પડું છું.

નર્કાધિકારી નરાધમ ! ત્હારી છબને આટકાવ. ત્યાંજ ઉભો રહે. પાસે આવ્યો તો હમણાંજ પરાસ્ત કરીશ ! આ છરી વડે ત્હારો શિરચ્છેદ કરીશ !

મ્હારો શિરચ્છેદ કરીશ ? દુષ્ટા નથી માનતી ? લે ત્યારે એમ કહી વિષય વાસનાને વશ થએલા વિષયસિંહે વિધાના મુખપર મુદ્રી પ્રહાર કર્યો, બીચારી સાંજ વિનાની બાળા તેથી બેભાન બની પૃથ્વીપર પડી. વિષય-સિંહ તેના મુખ પ્રત્યે વારંવાર નિહાળતો અને અનાદર માટે તીરસ્કાર કરી શાંવતો એકદમ પલાયન કરી ગયો.

મૃતપાય વસ્ત્રામાં પડેલી ભાન વિનાની બાળા અર્ધા કલાક પર્યંત ભૂમીપર પડી રહી, તેને થોડું થોડું ભાન આવવા લાગ્યું. તેણે પોતાનાં નેત્ર ઉઘાડ્યાં, પોતાની પાસેજ દુષ્ટ વિષયસિંહને બદલે કોઈ પરોપકારી પુરુષને ઉભેલો જોયો. તુર્તજ માહા પરાક્રષ્ટાએ તે બેડી થઈ, તેને દુઃખી જોઈ તે દયાળુ પુરુષે આશ્વાસન આપતાં પૂછ્યું.

બાળા આ સ્થળે આની બેહાલ સ્થિતિમાં કેમ પડ્યાં છો ?

આ સંસારમય મહા સ્મશાનમાંની બળતી બાળાઓમાંની હું પણ એક છું. જગદીશ્વર આ પાપી પુરુષોથી કલંકીત થતા સંસારમાંથી મુક્ત કરે એટલુંજ ચાહું છું.

એવું તે તમારે શિર સ્થું સંકટ છે કે દેહ નાશ પર્યંત દોડી જવાની હઠિયા ધરાવો છો ?

હૃદયનું દુઃખ હૃદય જાણે છે. અંતરની મહાવ્યથા અન્યને કહેવાથી હલકી થતી નથી, તો પછી નિરર્થક કોઈને કહેવાથી સ્થૂં વળનાર છે ?

બાળા ! ધૈર્ય ધારણ કરવું એ ધરાપર જન્મ લેનાર મનુષ્યનો ધર્મ છે. શ્રીહરિ સર્વને સ્થાય કરે છે, અસહાયનો સ્થાયક અંતર્ધામી હમેશાં હાજર છે. આત્મહત્યા કરી વગર મોતે મરવું એ કાયરનું કામ છે. ધીરજ રાખો; ગભરાશો નહિ. હું મ્હારાથી બનતી સહાય કરવા બંધાઉં છું. ગમે તેવા પ્રયત્ન સચુથી તમારે સ્થાય કરવા પ્રતિજ્ઞા લઉં છું ! તમારું દુઃખ મ્હને દર્શાવો. તમારી સઘળી હઠીકત મ્હને સમજાવો ગમે. તેવો કળીયુગ વાખ્યો હશે, છતાં હજી આ ધરામાંથી ધર્મી પુરુષોનાં ધૈર્ય અને દૃઢતા નાશ

પામ્યાં નથી.

પરોપકારી પુરૂષ પ્રત્યે જે નમારી દટતાને, ત્હમે સ્વાયં કરવાને સમર્થ છો તે સત્ય હકીકત કહેવાને કાંઈ પણ સંપત્તિ હરીફ નહિ. માધ્યમત્વ ! સાંભળો. મારું જન્મસ્થાન મેદનીપુર છે. હું એક આગરદાર ક્ષત્રીપત્ની કન્યા છું. મહારા પિતા ત્યાંના વતની છે. પ્રારબ્ધાનુસાર વડીલો પારજીત મીલકતની હાલ હવાલી થઈ ગઈ છે; પરંતુ આગરને લીધે કોઈ દિવસ મહારાં માતૃ પિતા કરી શકે તેમ નહોતું, મહારે એક ન્હાની બહેન તથા ભાઈ છે, અમે આગરદાર પણ ગરીબ સ્થિતિમાં આવી પડેલાં હોવાથી અમારું ગુજરાત કરકસરથી ચલાવતાં હતાં. અમારા ગામમાં ત્યાંનોજ એક પરધન હરજી કરી પ્રાગલ્ભ્ય પામેલો વિપવસિંહનામનો હલકી જાતનો રજપૂત રહે છે, તે પરદારાઓનું પાનિષ્ઠન નષ્ટ કરવામાં અને પૈસાવાળાઓનું ખુત કરવામાં સતત વિચસ મચ્યો રહે છે. આખા શહેરની વસ્તી તેના ત્રાસથી કંપી રહી છે. મારી મોટી બહેનપર તેણે તેની કુદૃષ્ટીની નજર નાંખી હતી, તે બીચારી પોતાનું શિશુ સ્તનપાન સ્વર્ગ સિધાવી છે; એટલેથીજ એ દુષ્ટ શાન્તિ પામ્યો નહિ. તેણે મહારાપર કુદૃષ્ટી ફેરવી. એક દિવસ હું મહારાં તાતાં ભાઈ બહેનને મોકલ્યાં રમાડતી હતી, તે સમયે તેણે તેના કામની મહાયક એક કુદૃષ્ટાને પત્ર આપી મહારા પિતા પાસે મોકલી. દારમાંથી મારી માતા જે મારા પિતા બીમાર હોવાથી તેમની પાસે બેસી હતી, તેણે કહી તે પત્ર લીધો; અને મહારા પિતાના હાથમાં આપ્યો. તે દુષ્ટ કુદૃષ્ટાનો તરતજ ત્યાંથી છ પાંચ ગણી ગઈ. જતાં જતાં તેણે મારા તરફ ધારી ધારીને જોયું, પરંતુ તેનો કાંઈ મર્મ હું કળી શકી નહિ, હું પણ મહારા પિતાની પથારી પાસે ગઈ બેસી. મહારા પિતાએ પરાકાષ્ટાએ પથારીમાંથી બેસા થઈ તે પત્ર ઉઘાડ્યો, વાંચવા માંડ્યો, વાંચતાં વાંચતાં તેમનું હૃદય ભરાઈ આવ્યું, તેમણે કમાળપર હાથ પજાડ્યો, તેમની આંખોમાંથી અત્યંત અશ્રુપ્રવાહ વહેવા લાગ્યો. મહારી માતાએ તેમને હિમ્મત આપતાં પૂછ્યું. પત્રમાં લખેલી હકીકત જાણાવવા જણાવ્યું. તેમણે મહા પરાકાષ્ટાએ ઉત્તર વાળ્યો. મહારી એક કન્યાના રક્તથી હજી તે દુષ્ટ તૃપ્ત થયો નથી, એટલામાં મહારી બાહ્ય પુત્રીનાપર તેણે પોતાની નજર ફેરવી. હાલ ! હાલ ! હવે શું કરે ? કોને કહું ? મેં તેનું પાણી ગ્રહણ કરાવવા અહુએ પેરવી કીધી. પરંતુ

નિરર્થક! વર ત્યાં ધર નહિ અને ધર ત્યાં વર નહિ એ દુષ્ટ હત્યારો મહારો હજી પણ પીછો છોડતો નથી. હું મહારા પિતાનાં માર્મિક અને હૃદય ભેદક વચનોનો પુરેપુરો મર્મ સમજી શકી! કાંઈ પણ પિતાજીની આમન્યા નહિ રાખતાં મેં તેમને સમજાવ્યું. મહારા માટેજ આપના પર દુઃખનો દરિયો ઉલટી પડે છે, મહારા માટેજ આપને આ મહાવ્યથા ઉઠાવવી પડે છે, એ હું સમજું છું. આપ નિશ્ચિત રહો. મહારાં નાનાં ભાઈ બહેનનું રક્ષણ કરો. એ દુષ્ટના હસ્તમાં કદાપિ પણ હું આવીશ નહિ! તહેનાં જીવણ હબરો દુષ્ટને મહાત કરવાની આપના પૂરે પરમાત્માએ મને બુદ્ધિ બક્ષી છે. પિતાજી! આપ શાંત થાઓ, ચિંતાનો ત્યાગ કરો. મહારાં પિતાને તે દુષ્ટે લખેલા પત્રમાં જણાવ્યું હોયું જોઈએ કે રાંત્રીના નવ વાગતાં મહારે બળજબરીથી હરણ કરશે મહારા પિતાએ તે જોઈને પણ જાણ્યાવ્યું ન હતું રાંત્રીના નવ વાગવાનો સમય થવા આવ્યો હશે, તે સમયે તે મહા પાપીએ જોરથી દ્વાર હડસેલ્યાં. દ્વારને સાંકળ હોવાથી એકદમ ઉતારી નાખ્યાં. એકદમ તે અંદર દોડી આવ્યો, મારા પિતાને પાદ પ્રહાર કરતાં તેણે દુર સ્વરે કહ્યું. દુષ્ટ? આટલું બધું અભિમાન? મારા હુકમનો અનાદર? મહારા પિતાએ અત્યંત યુમો પાડી. તેમની યુમોથી અમો સઘળાં નિદ્રામાંથી જાગી ઉઠ્યાં. એકદમ હું મહારા મુખપર કપડું ઢાંકી દ્વારની પાછળ સંતાઈ ગઈ. બુલાની ખીટીપર મારા પિતાની ભરવેલી તરવાર મેં હાથમાં લીધી. હું દ્વાર સમીપ દોડી એટલામાં એક જ્ઞાનસનો પ્રકાશ મારા મુખપર પડ્યો. તેજથી મારાં ચક્ષુ મિંચાઈ ગયાં, આગળ વધવાનું અટકી પડ્યું, એટલામાં પ્રાણથી એક માણસે આવી મહારો અંગોડો પકડ્યો, ખીજાએ મ્હને બંધન કરી. તેમના પાસમાંથી છુટવાનાં મ્હં અતિશય કાંઈ માર્યાં; પરંતુ તે સઘળું નિરર્થક? તેઓ મ્હને ઘસડી લઈ ચાલ્યા. હું ખીકની મારી બેભાન બની ગઈ. તેથી ક્યાં લઈ ગયા તે સમજાયું નહિ.

મ્હને ભાન આવતાં જોયું તો હું પરચલમાં એક પલંગપર પડી હતી. સામેની બાજુ તે દુષ્ટ સમીપમાંજ બેઠેલો હતો. તેણે મને અતિશય સમજાવી, પણ મેં તેને કાંઈપણ ઉત્તર આપ્યો નહિ. કેટલાક દિવસ પર્યંત એમને એમ ચાલ્યું, મેં નાસવાની બહુએ યુક્તિઓ ખોળી, પરંતુ કાંઈ ચાલી શકે તેમ નહોતું. એક દિવસ તે દુષ્ટે મેં રૂમમાં વિશ્વજેલાં મસ્તક મારી સમીપ

પમાં લાવીને મૂક્યાં, તે મહારા પિતાનાં હતાં મ્હેં તે ઝોળખ્યાં. મ્હેને ઘણુંજ લાગી આવ્યું દયા હિતપર મને અતિશય તિરસ્કાર જુટ્યો, મ્હેં વેર લેવાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા કરી. તે પાળવાની પળે પળે રાહ જોવા લાગી. મ્હારી ઉમ્મર તે ગ્રમયે સોળ વર્ષની હતી. ઉમ્મરના પ્રમાણમાં હદ ઉપરાંતની ધીરજ ધારણ કરીને દુષ્ટના પંબનમાં નહિ સપડતાં મેં ત્યાંને ત્યાંજ સાત માસ નિર્ગમન કર્યા. એક દિવસનો સમય જોઈ ત્યાંથી હું છટકી સિદ્ધી મ્હારા ઘર તરફ ગઈ. મ્હારાં નાનાં ભાઈડુંઓની તપાસ કરી તો તેમને પણ તે દુષ્ટ પોતાની હસ્તકમાં લઈ ગયાનું સાંભળ્યું. ત્યાંથી જંગલને રસ્તે આગળ ચાલી, કેટલાંક અરણ્યો ઝોળાંગી આ પુસ્કરણીના પવિત્ર ત્રટપર તેમાં ચાલું મૂકી પ્રાણુ-આપવાને ઇરાદે આવી. જાંપાપાત કરવાને તૈયાર થતી હતી, એટલામાં ક્યાંથીજે એ દુષ્ટ મારી પડે આવી પોહોચ્યો. કેટલીક બોલાચાલી થયા બાદ મારી પાસેની છરી વડે તેનો શિરચ્છેદ કરવાને દોડી; પરંતુ તેટલામાં તો તે દુષ્ટે મ્હેને મૂખપર પ્રહાર કરી પાછી જોભાન બતાવી મુકી. ભાન આવતાં આપનું પવિત્ર રક્ષણ પામવા ભાગ્યશાળી બની છું.

“આળા ? તમારી હકીકતથી મ્હેને અતિશય દુઃખ ઉત્પન્ન થયું છે. હજી મ્હારે તમને કાંઈ પ્રજ્ઞવાનું છે ? નવીન યુવકે કહ્યું.

“ખુશીથી પુછો. અભય આપનારથી કાંઈપણ અંતરાય રાખીશ નહિ.

“તમારાં બાઈ મ્હેનતું શું થયું તે તમે જાણો છો ?

“હા : તે દુષ્ટે તેમનું પણ ખનન કર્યું છે.

“કેટલા દિવસ થયા હશે ?

“આશરે પંદરેક દિવસ વીતી ગયા હશે.

“હીક ! યુવકે પોતાનાજ મનમાં અનુમાન બાંધ્યું કે સુર્યાશમતા શયન ગૃહમાં જે મસ્તક વિનાનું ઘડ આવી પડ્યું છે, તે આજ બાળાનું હોવું જોઈએ ? (પ્રકાશ) તમારી ભગ્નીનું નામ ?

“દિલ્લિ.”

નિરર્થક! વર ત્યાં ઘર નહિં અને ઘર ત્યાં વર નહિ એ દુષ્ટ હત્યારે મ્હારે
હજી પણ પીછો છોડતો નથી. હું મ્હારા પિતાનાં માર્મિક અને હૃદય
ભેદક વચનોનો પુરેપુરો મર્મ સમજી શકી! કાંઈ પણ પિતાજીની આમન્યા
નહિં રાખતાં મેં તેમને સમજાવ્યું. મ્હારા માટેજ આપના પર દુઃખનો દ-
રિયો ઉલટી પડે છે, મ્હારા માટેજ આપને આ મહાવ્યથા ઉઠાવવી પડે
છે, એ હું સમજું છું. આપ નિશ્ચિત રહો. મ્હારાં નાનાં ભાઈ બહેનનું ર-
ક્ષણ કરો. એ દુષ્ટના હસ્તમાં કદાપિ પણ હું આવીશ નહિ! ત્હેના જોવા
હબ્બરો દુષ્ટોને મ્હાત કરવાની આપના પૂન્યે પરમાત્માએ મને યુદ્ધિ બક્ષી
છે. પિતાજી! આપ શાંત થાઓ, ચિંતાનો ત્યાગ કરો. મ્હારા પિતાને તે દુ-
ષ્ટ લખેલા પત્રમાં જણાવ્યું હોતું જોઈએ કે રાત્રીના નવ વાગતાં મ્હાડે
બળજેરીથી હરણુ કરશે મ્હારા પિતાએ તે જોઈને પણ જાણ્યું. ન હોતું
રાત્રીના નવ વાગવાનો સમય થવા આવ્યો હશે, તે સમયે તે મહા પા-
પીએ જોરથી દાર હડસેલ્યાં. દારને સાંકળ હોવાથી એકદમ ઉતારી નાંખ્યાં.
એકદમ તે અંદર દોડી આવ્યો, મારા પિતાને પાદ પ્રહાર કરતાં તેણે કુર
સ્વરે કહ્યું. દુષ્ટ? આટલું બધું અભિમાન? મારા હુકમનો અનાદર? મ્હા-
રા પિતાએ અત્યંત યુમો પાડી. તેમની યુમોથી અમો સઘળાં નિદ્રામાંથી
જાગી ઉઠ્યાં. એકદમ હું મ્હારા મુખપર કપડું ઢાંકી દારની પાછળ સંતાઈ
ગઈ. બુણ્ણની ખીટીપર મારા પિતાની ભરવેલી તરવાર મેં હાથમાં લીધી.
હું દાર સમીપ દોડી એટલામાં એક જ્ઞાનસનોદ પ્રકાશ મારા મુખપર પડ્યો.
તેજથી મારાં ચહુ મિંચાઈ ગયાં, આગળ વધવાનું અટકી પડ્યું, એટલામાં
પ્રાણજીથી એક માણસે આવી મ્હારો અંગોડો પકડ્યો, ખીજાએ મ્હને બં-
ધન કરી. તેમના પાસમાંથી છુટવાનાં નહે અતિશય ડાંગાં માર્યાં; પરંતુ
તે સઘળું નિરર્થક? તેઓ મ્હને ઘસડી લઈ ચાલ્યા. હું ખીકની મારી
એભાન બની ગઈ. તેથી ક્યાં લઈ ગયા તે સમજાયું નહિ.

મ્હને ભાન આવતાં જોયું તો હું પરચહમાં એક પલંગપર પડી હતી.
સામેની બાજુ તે દુષ્ટ સમીપમાંજ બેઠેલો હતો. તેણે મને અતિશય સમ-
જાવી, પણ મેં તેને કાંઈપણ ઉત્તર આપ્યો નહિ. કેટલાક દિવસ પર્યંત એમને
એમ ચાલ્યું; મેં નાસવાની બહુએ યુક્તિઓ ખોળી, પરંતુ કાંઈ ચાલી શકે
તેમ નહોતું. એક દિવસ તે દુષ્ટે એ રૂમમાં વિશ્વજેલાં મસ્તક મારી સમી-

તે સ્થળે તહારથી રહી શકાશે ?

“કેમ નહિ ? આપની આજ્ઞાવશ વર્તિ આપની હજુરમાંજ રહીશ !
આપે આશ્રય આપ્યો છે, તો સ્થાન આપવા સ્વા માટે શંકા ધરાવો છે ?

“ત્યારે ચાલો.

એ પ્રમાણે કહી અમરસિંહ આગળ થયો, વિદ્યા તેની પાછળ
પાછળ ચાલી.

“ભાઈનું નામ ?

“ભાનુસિંહ, વિધાનાં બન્ને નેત્રો પોતાનાં ભાનુંઓનું સ્મરણ થતાં ભીંન્ન થઈ ગયાં, તેમાંથી અસ્ખલીત અસ્ફ પ્રવાહ વેહેવા લાગ્યો.

“વિધા ! ગત વસ્તુનો શોચ કરવાથી કાંઈ વળતાર નથી. ચીત્ત દૃઢ કરી મારી સાથે ચાલ્ય. જે કાર્ય હાથમાં નથી તે હવે સુધરનાર નથી । માંડે નામ અમરસિંહ છે. હું એક છુપી પોલિસનો ઇન્સપેક્ટર છું; આજથી હું તારી પાછળ પાછળ ફરી ત્હારૂં રક્ષણ કરીશ. ત્હારાં સંબંધીઓ નાશ કરનારને પકડવાની મારે પણ જરૂર છે. મેં પેહેલાં મેદનીપુરમાં થયેલાં ખુનોની વાતો સાંભળી છે, પરંતુ કાર્યાનુસાર ત્યાં આવી શક્યો નહોતો. હવે તેને માટે હું પ્રયાસ કરીશ ! ત્હારી સ્થાયતા લઈશ અને ત્હને સ્થાય કરીશ.

“જગદિશ્વર તમારૂં સાઈ કરો. ” વિધાએ કાંઈ પણ નહિ બોલતાં અમરસિંહના મુખકમળ તરફ એકવાર નિહાળ્યું, અને પૃથ્વી પ્રત્યે પોતાની નજર ફેરવી.

“વિધા ! તારી બેનનું મસ્તક બોળવા માટેજ હું અહિં આવેલો છું. મ્હારા મનમાં અતિશય શંકા ઉત્પન્ન થઈ છે, કે જે સ્થાને તારા પરમશત્રુએ એ મસ્તક આણ્યું છે, તેજ સ્થળે તેના એક મિત્રે એક બાલીકાનું ‘ખુન કર્યું’ છે. તેને પકડવાનું મેં માથે લીધું છે. તેની સાથે તારા શત્રુને પણ પકડીશ. પરંતુ હવે તું સ્થું કરવાનો અને ક્યાં જવાનો વિચાર ધારે છે ?

“સ્થું કઈ ? ક્યાં જઈ ? પીતાં માતા સ્વર્ગ સિધાવ્યાં, ભાઈ બ્હેનનું પણ તેજ બન્યું છે. આપે આશ્રય આપ્યો છે, અભય આપ્યું છે, તો આપનેજ શરણે રાખો. હું તમારી સાથે ચાલીશ !

“બાબા ! તું કુંવારી કન્યા છે, લાવણ્યવતી છે. મ્હારે સાં આવવું ત્હને કેમ પરવડશે ?

“સારે હું ક્યાં જઈશ ? સ્થું આપ મ્હને આશ્રય સ્થાન નહિજ આપો ?

“વિધા ! મ્હારે પોતાનું ઘર હવે નથી. ત્હારા શત્રુના મીત્ર બલમસિંહે મારા મકાનને પ્રબળી મૂક્યું છે. હાલ તો હું એક ભાડૂતી ઘરમાં રહું છું

“વિનયકુમાર ! એમાં અતિશય ભેદ રહેલોછે. તમેને કહી બતાવવા કરતાં નજરે નજર બતાવવાથી અવશ્ય તમારી ખાત્રી થશે ! જોવાની ઇચ્છા હોય તો મહારી સાથે એકલા જ ચાલતા ચાલો.”

“ક્યાં જઈશું ?

“તેજ સ્થળે !”

“અહીંથી તે કેટલે દૂર હશે ? વધારે દૂર હોય તો ઘોડેસ્વાર થઈ ગમન કરીએ.”

ચાલતા જવાથીજ મગ્નહ પડશે. આશરે એક માઈલ ચાલવું પડશે. ધીમે ધીમે ચાલીશું તોપણ એક કલાકમાં પોહોંચીશું.”

“ચાલો ત્યારે.”

“એકાદ પોલીસ કોન્સ્ટેબલ સાથે લઈએ તો ઠીક પડશે.”

તુરંતજ વિનયકુમારે હરિસિંગ નામના એક સિપાઈને કાંઈક ખેંદવાનું સાધન સાથે લઈ આવવા સૂચવ્યું. તેઓ ત્રણે જણા પુષ્કરણી તીરે જવા તૈયાર થયા. અર્ધોક માઈલ તેઓ શાન્તપણે ચાલ્યા, બાદ વિનયકુમારે અમરસિંહને પુછ્યું.

“હજી કેટલેક દૂર હશે ?

“હવે પાસેજ છે ! સામે જે જંગલ દેખાય છે તેની નજીકજ છે.”

આશરે દશેક મિનિટમાં ત્રણે જણા પુષ્કરણીને તીરે આવી પોહોંચ્યા. દર્શાવેલી નિશાની શોધતા તેઓ આગળ ચાલ્યા. તાલ વૃક્ષ તેમની નજરે પડ્યો, અમરસિંહે પોતાની પાસેનું શુભ દાનસ પ્રગટ કર્યું, અને તાલ વૃક્ષની આબુઆબુ તપાસવા લાગ્યો. દર્શાવેલું કાંઈ પણ ચિન્હ દેખાયું નહિ. તે નિરસાહ બન્યો નહિ, પરંતુ સાથેના સિપાઈને તાલવૃક્ષના મૂળ આગળ બોદવા માટે સૂચવ્યું. વૃક્ષના મૂળમાં કેટલુંક ખોદ્યું, પણ કાંઈ જણાયું નહિ, તેથી વિનયકુમારે મશ્કરી કરતાં કહ્યું.

“અમરસિંહ ! શ્યા માટે મીઠ્યા મેહેનત કરા છે ? તે માયું અહિં

પ્રકરણ ૯ મું.

વિચિત્ર ધારણાશક્તિ.

“મહેને તો એમજ લાગે છે કે, આપ ઠગાયા છો? વિનયકુમારે કહ્યું.

“તે કહી શકાય નહિ. અમરસિંહે ઉત્તર આપ્યો.

“ખુનીના કહેવાપર ભરોંસો રાખી કામ લેવું એ કેવું કહેવાય? આપને જે કહ્યું છે તેથી વિપરીત કાર્ય તેણે કર્યું છે.

“એ હું કબુલ કરું છું, પરંતુ એ બાબતમાં અસત્ય કહ્યું હોય એમ માની શકતો નથી !

“કેમ માની શકતા નથી ? તમેજ વિચાર કરો કે તમને તાલવૃક્ષપર તેણે મસ્તક મુક્યાનું કહેલું છે, ત્યાં અનેક પક્ષીઓ રહે છે, તો અથવાપિ પર્યાં ત્યાં હોય ખરુંકે ?

“તમારા સમજવામાં ભૂલ છે. મસ્તક તાલવૃક્ષ ઉપર રહી શકે નહિ. એ તમારું કહેવું કબુલ છે, પણ--

“શું કહેવા આહો છો ?

“કહું છું. જરા વિચાર કરવા દો. અમરસિંહ વિચારમાં પડ્યો. વિનયકુમાર તેજ કામના કાગળો તપાસવા લાગ્યો. પાંચેક મીનીટ વિચાર કર્યા બાદ અમરસિંહે ઉત્સુકતાપૂર્વક કહ્યું. અહાહા ! શું ચતુરાઈ ચલાવી છે ? શું ખેલ ખેલે છે ? અનહદ કાર્ય કરે છે ! હેના કેહેવામાં અનહદ ભેદ રહેલા છે ! બલમસિંહ ! ધન્ય છે ત્હારી ચાતુર્યતાને !

“કેમ ? કેવી રીતે ? વિનયકુમારે વચ્ચે કહ્યું.

“વિજયકુમાર ! એમાં અતિશય ભેદ રહેલોછે. તમેને કહી બતાવવા કરતાં નજરે નજર બતાવવાથી અવસ્થ તમારી ખાત્રી થશે ! જોવાની ઇચ્છા હોય તો મહારી સાથે એકલાજ આવતા આવો.

“ ક્યાં જઈશું ?

“ તેજ સ્થળે ! ”

“અહીંથી તે કેટલે દૂર હશે ? વધારે દૂર હોય તો ઘોડેસ્વાર થઈ ગમન કરીએ.

આવતા જવાથીજ મગ્ન હ પડશે. આશરે એક માઈલ ચાલવું પડશે. ધીમે ધીમે ચાલીશું તોપણ એક કલાકમાં પોહોંચીશું.

“ ચાલો ત્યારે.

“ એકાદ પોલીસ ઇન્સપેક્ટર સાથે લઈએ તો કીક પડશે.

તુરંતજ વિજયકુમારે હરિસિંગ નામના એક સિપાઈને કોંઈક ખેંચવાનું સાધન સાથે લઈ આવવા મુજબ્યું. તેઓ ત્રણે જણા પુષ્કરણી તીરે જવા તૈયાર થયા. અર્ધાંક માઈલ તેઓ શાન્તપણે ચાલ્યા, બાદ વિજયકુમારે અમરસિંહને પુછ્યું.

“હજી કેટલેકે દૂર હશે ?

“ હવે પાસેજ છે ! સામે જે જંગલ દેખાય છે તેની નજીકજ છે.

આશરે દશેક મિનિટમાં ત્રણે જણા પુષ્કરણીને તીરે આવી પોહોંચ્યા. દર્શાવેલી નિશાની શોધતા તેઓ આગળ ચાલ્યા. તાલ વૃક્ષ તેમની નજરે પડ્યો, અમરસિંહે પોતાની પાસેનું શુભ દાનસ પ્રગટ કર્યું, અને તાલ વૃક્ષની આબુઆબુ તપાસવા લાગ્યો. દર્શાવેલું કોંઈ પણ ચિન્હ દેખાયું નહિ. તે નિઃસ્વાદ બન્યો નહિ, પરંતુ સાથેના સિપાઈને તાલવૃક્ષના મૂળ આગળ બોદવા માંડ મુજબ્યું. વૃક્ષના મૂળમાં કેટલુંક ખોદ્યું, પણ કોંઈ જણાયું નહિ, તેથી વિજયકુમારે મસ્કરી કરતાં કહ્યું.

“ અમરસિંહ ! ક્યા માટે મીઠ્યા મેહેનત કરા છે ? તે માયું અહિં

છે જ નહિ !

અમરસિંહે ત્હેનો કાંઈપણ ઉત્તર નહિં આપતાં સાથેના સિપાઈને વૃક્ષ મૂળની ચારે તરફ ખોદવા માટે આગ્રહ પૂર્વક કહ્યું.

સિપાઈએ વૃક્ષ મૂળની ચારે બાજુ ખોદી નાંખી, પરંતુ કાંઈ પણ નિશાનિ હાથ લાગી નહિ. અમરસિંહને અન્યથા ઉત્પન્ન થઈ સિપાઈ અહીં કાંઈ પણ હાથ લાગશે નહિ, કહી ખોદવાનું મૂકી એક બાજુ ઉભો રહ્યો. અમરસિંહને અતિશય અન્યથા થઈ; વિનયકુમારના મસ્કરી ભર્યા વદન સામુ જોઈ તેના મનમાં ચિંતા થવા લાગી. વિનયકુમારના સામુ નહિ અવલોકતાં તેણે ઉંડો નિઃશ્વાસ મૂક્યો. એકએક તેના મનમાં, વિચાર સ્ફુરી આવ્યો. તેણે તુરંતજ સાથેના સિપાઈને વૃક્ષની બધી બાજુ એ એ હાથ ઉંડુ ખોદવા આજ્ઞા કરી. સત્તાધીન સિપાઈએ આજ્ઞા અંગીકાર કરતાં ખોદવાની શરૂઆત કરી. આશરે અર્ધોડેક હાથ ઉંડું ખોદ્યું, એટલામાં એક નાની પેટી તેના હાથમાં આવી. સિપાઈએ તે પેટી અમરસિંહને સ્વાધીન કરી. અમરસિંહને હર્ષ થયો. તેણે વિનયકુમારને તે પેટી હાથમાં આપતાં કહ્યું.

“ જુઓ સાહેબ ! આ શું છે ?

“ તમે ધારો છો કે આમાં તે મસ્તક મૂકવામાં આવ્યું છે ?

“ પોતેજ વિચાર કરો, અને તપાસો.

“ હજી પણ તમે ભૂલો છો ! મસ્તકવાળી પેટી ઓછામાં ઓછી બાર ઘંચ ઉચી હોવી જોઈએ.

“ કેવી રીતે ?

“ હું ભૂલતો નથી, પણ તપાસશો એટલે તુર્ત જણાશે.

“ તમે પોતેજ ઉઘાડો એટલે ખરા ખોટાનો ખુલાસો થશે.

“ બહુ સાર ! ત્યારે તપાસીયે.

અમરસિંહે સિપાઈ પાસેથી ખોદવાનું હથિયાર લઈ પેટીનું ઢાંકણ

તોડી નાંખ્યું, અંદરની ચીજ બહાર કાઢી રમાલ છોડી નેયું, તે જો સરખા ભાગમાં ગોઠવેલું એક મસ્તક મળી આવ્યું. વિનયકુમાર અમરસિંહની અદ્ભુત ધારણા શક્તિ નેષ ધન્યવાદ આપવા લાગ્યો. તેણે અમરસિંહને આશ્ચર્યતાથી અને ઉત્સુકતાથી પૂછ્યું.

“અમરસિંહજી આ ક્યું? મસ્તકના જે વિભાગ કરવામાં શ્યો લાભ મળાયો હશે.

“વિનયકુમાર! તે આગળ સમજાવે. અત્યારે તે સમજાવવાનો સમય નથી.

“પણ કેવી રીતે આ બેઠ પામવાને શક્તિમાન થયા તે તો સમજાવો?”

“હા. તે સંભળાવવા હરકત નથી. એક દિવસ રાત્રે હું શરતો કરતો આ સ્થળે આવી પહોંચ્યો તે સમયે જે માણસો આ તરફ ધધ નિકળતા મહારાજનેવામાં આવ્યા. કાંઈપણ બોલ્યાચાલ્યા શિવાય હું તેમનીપાછળ પાછળ શ્રુતપણે આવ્યો. પણ કાંઈ લાભ મેળવી શક્યો નહિ. તેઓ કાંઈપણ રીતે મહારી દટ્ટી ચુકાવી તે દિવસે તો આસ્થાજ ગયા! પરંતુ તે દિવસથી મને અતિશય સંશય ઉત્પન્ન થયો. તે દિવસથી આ સ્થળે અવારનવાર મેં આવવાનું શરૂ કર્યું. એક વખત મહારાજનેવામાં કેટલેક સ્થળે રક્તનાં ઝાંડુઓ પડેલાં ક્રમાનુસાર જેવામાં આવ્યાં, જે ગારિકાઈથી તેનો તપાસ કર્યો, તો તે પુસ્કરણીના વટથી તે અહિં કુચીજ પડેલાં અવશેષાં. આ સ્થળેજ કીન્ન મસ્તક હોવું નેષએ, એવી મહારી ધારણા દઢ થઈ. ત્યારબાદ એક દિવસ હું એક જોદનાર મજુરને લઈ અહિં આવ્યો, પરંતુ તે જોદનાર મજુર જલમસિંહનો અનુયાયી હોવાનું મને પાછળથી જણાયું. મેં પ્રથમ તો તેની પાસે આજ સ્થળે થોડુંક જોદાવ્યું, પણ કાંઈ માલમ પડ્યું નહિ. મહારી દઢ ધારણા તેથી હડી નહિ, પણ જોદવાનું કામ તે દિવસે પડતું મુકી હું મજુર સાથે પુસ્કરણીના કીનારાપર આવી ઉભો. ત્યાં નદિમાં સ્નાન કરતા એક ભયંકર પુરુષને મેં જોયો. તે જુની જલમસિંહ પોતેજ હતો. કેટલીકવાર પર્યંત તે મહારાજ તરફ એકાગ્રદષ્ટે જોઈ રહ્યો. તેની શંકાસ્પદ એકાગ્રતા પુરુષ દટ્ટી જોઈ મને સંશય ઉત્પન્ન થવાનું કારણ બન્યું. તેને ગીરજતાર કરવાથી જુન સંબંધી કાંઈ પણ જુલાસો

મળશેજ એવી મન્યુત માન્યતા થઈ. તેને કેદ કર્યો, તે સમયે કાંઈપણ ધાંધલ તેણે ઉઠાવ્યું નહિ, તેનું કારણ પાછળથી જણાયું. મહારા મકાનને આગ લગાડી તે ત્યાં આવ્યો હતો, મહેને કાંઈપણ રીતે ઘર તરફ વેળાસર જતો અટકાવવાની તેની ઇચ્છા હતી, કાંઈપણ પુછવા પેહેલાં તેણેજ મહેને કહ્યું.

જે છીન મસ્તકની આશા ધારી અહિં પ્રયત્ન કરે છે, તે નિર્થક છે. એમ સહજમાં મળવું એ મુશ્કેલ છે. મેં તેના બોલતા તરફ કાંઈપણ લક્ષ આપ્યું નહિ, ત્યારે તેણે ફરીથી કહ્યું. “તું ગમે તેટલો પ્રયત્ન કરીશ તોપણ ફાવીશ નહિ, પરંતુ શોધી કાઢવાની શક્તિ હોય, માથુ મેળવવાની હોંશ હોય, તો હુંજ તને તે બતાવું છું. જો ! પુસ્કરણીના દક્ષિણ કીનારા નજીક ટેકરીપર તાલવૃક્ષ છે, તેના શિરા ભાગપર તે મુકવામાં આવ્યું છે, મન ચાહે તો ત્યાંથી મેળવી શકે. પરંતુ વિચાર કરજે. વિના વિચારે જે કાંઈ પ્રયત્ન કરીશ તે નિષ્ફળ નિવડશે.” મહેને તેનું કહેવું લક્ષમાં રાખ્યું. તરતજ તેને મારી સાથેના મજુરને પોલીસ ચોકીપર પહોંચાડવા કહ્યું; પણ તે દીવસે તે છટકી ગયો. મજુર તેનો સાથીજ હોવાથી તેને મુક્તી દીધો. મહેને તેના કહેવાપર પુર્ણ વિચાર કર્યો. ખરાખોટાનો ખ્યાલ કર્યો, આખરે તેનું કહેવું કાંઈક ચુકિતપુરઃસરનું અને ભેદમય હોવાનું સમજાયું.

“તે કેવી રીતે ?” વિનય કુમારે વચ્ચે પૂછ્યું.

“તે તમને સમજાવું છું. પરંતુ તે પેહેલાં પૂછું છું કે આ મસ્તક ક્યાંથી મળી આવ્યું ?

“ક્યાંથી તે તમને જાણમસિંહે કહેલા તાલવૃક્ષના શિરા ભાગને બદલે ત્યાં પ્રદેશમાંથી.

“નહિ ! તેણે કહેલો સ્થળેથીજ !

“તદ્વત બોલુ” ! તેના કહેવાથી ઉલટો સ્થળેથી મળી આવ્યું છે.

“કેવી રીતે ?

“કેવી રીતે તે તાલ વૃક્ષની ટોચથી મળવાનું તેણે કહ્યું હતું.

“વિનયકુમાર ! વિચાર કરી ઉત્તર આપો. દિવસના ક્રિયા ભાગમાં ટોચ અને મૂળ એકત્ર થાય છે ?” અમરસિંહે હસતાં હસતાં પૂછ્યું.

“કેવો વિચીત્ર પ્રશ્ન ?

વાહ વાહ ! સામાન્ય સવાલમાં વિચીત્રતા ? દિવસમાં કીયે સમયે માથા અને પદ્મલની હાથા એકત્ર થાય છે ?

“મધ્યાન સમયે ” પરંતું તેનો સ્થુ સંગ્રહ ? અતિશય વિચાર કરી વિજય કુમારે ઉત્તર આપ્યો.

“કેમ નહિ ? જે સમયે તેણે મળે કહ્યું, તે સમય તેજ હતો. તે ઉપરથી મેં તેનો વિચાર કરી તેનું કહેવું સ્વ માન્યું હતું, અને મહારો પ્રયત્ન નરી રાખ્યો હતો.

આખરે તે અનુમાન ખરું થયું છે, અને આપણે માથું મેળવી શક્યા છીએ. આપણા આવ્યાને થોડો સમય વ્યતીત થઈ ગયો છે, મારે હવે ચાલો ઘર તરફ ગમન કરીએ.

તેણે જણા ત્યાંથી ઘર તરફ વળ્યા, અને થોડા વખતમાં ઘેર પોહોચ્યા. વિજયકુમાર અને અમરસિંહ છીન્ન મસ્તક અતિશય કાળજીપૂર્વક મૂક્યું. હસ્તપાદ પ્રક્ષાલન કરી અન્ને પોતપોતાના સુવાના ઓરડા તરફ વળ્યા. વિજયકુમાર સ્વસ્થપણે પોતાના પલંગપર પડ્યો. અમરસિંહને કાંઈક યાદ આવવાથી કપડાં પેહેરી તૈયાર થયો. વિજયકુમારે તેને આહાર નિકળતો જોઈ પૂછ્યું.

“આટલી મોડી રાત્રે સૂવાનું મૂંઝી ક્યાં સિધાવશે ?

“હજી મૂંઝાતું કામ બાકી રહ્યું છે, તેની તપાસ કરતા.

“પ્રાતઃકાળે તે હાથ નહિં ધરાય ?

“ના ! આસારેજ જવાની જરૂર છે !

“કીથી બાબત જવાનો વિચાર છે ?

“હાલ તે કહી શકીશ નહિ, પરંતુ આવ્યા બાદ સર્વ હકીકત સમજવીશ. અમરસિંહ એમ કહી ચાલતો થયો. અને વિજયકુમાર નિદ્રાગસ્ત થઈ ગયો.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

પાપીના પશ્ચાતાપ.

તારાગણ નભમંળને તેજસ્વી કરી રહ્યા હતા, જંગલમાં મંગલ ક-
રનારાં હિંસક પશુઓ ઝાડીના અંતરભાગમાં હૃદયને ભેદી નાંખે તેવા શબ્દો
ઉચ્ચારી રહ્યાં હતાં મનુષ્યનો પગરવ તદ્દન બંધ થઈ ગયો હતો. કોઈ કોઈ
દુર જંગલમાં તાપણાં બળતાં તેનો ઉબસ અજવાળુ પાડતો હતો. તેવા
સમયે એક તારુણ્યમાં આવેલી તરુણી સુવર્ણા નદિના તટપર કાંઈના આ-
વવાની રાહ જોતી કિનારાપર આમ તેમ આંટા મારી રહી હતી. મનના
માનીતાને મળવાની લાલસાએ ભયને હૃદય પટમાંથી ભૂસી નાંખ્યો હતો.
વારંવાર સુવર્ણાના અનંત તરંગો ઉછળતા નિહાળી પોતાના મનના તર-
ંગોને ઉછાળતી હતી. નિર્નિમેષ તેને તે સુવર્ણાના પટ તરફ નિહાળતી હતી,
તેણામાં એક નૌકા કિનારા તરફ આવતી તેની નજરે નિહાળાઈ. જેમ જેમ
તે સમીપ આવતી ગઈ, તેમ તેમ તેના આનંદનો પાર રહ્યો નહીં. તેણે
ઉતાવળે પગલે જે બાળુના કીનારે ઉતરવાનો સંકેત હતો, તે તરફ પ્રયાણ
કર્યું. ક્યારે નૌકા કિનારાપર આવે અને મનેચ્છીત કાર્ય પાર ઉતરે એજ
વિચારેએ મનને હલમલાવી મૂક્યું એટલામાં નૌકા કિનારપર આવી પો-
હોયી. તેનાથી વધુવાર હિમ્મત રાખી શકાઈ નહીં. નૌકા કીનારે અથડાતાં
વેંતળ તે અંદર કૂદી પડી, ધારેલા ઘણીને. જદલે અત્ય પુરૂષને અવલોકી
તેના હાંબ ગગડી ગયા. ધારેલી ધારણા ધુળ મળવાથી અને અવળુજ પ
રિણમ અવલોકવાનો સમય આવેલો હોવાથી તે ધીરજ ધારણ કરી શકી
નહીં. તે એકાએક અસ્પષ્ટ પ્રજે પોલી ઉઠી “આ સ્થુ!” જેના દર્શનની
સ્વપ્ને પણ ઈચ્છા નહિ તે આ સ્થળે ! કાણે આ કાર્ય કર્યું હશે ?

“હા! તેંનાં સિંહણીના મોંમાંથી માંસ કાઢાડી લેવા જેવું કાર્ય કર્યું છે. અતિપય રોષારક્ત નેત્રે તે યુવક પ્રતિ કટાક્ષ કરતાં રમણીએ કહ્યું.

“હા! મેંજ પીશાચીનીના પીશાચ પ્રેમમાં સમયવર્તી અંતરાય આણ્યો છે.

“અમરસિંહ! સર્પની ફેણ સાહીને મણી આક્રમણ કરતાં મૃત્યુજ મળે છે, તે શું જાણતો નથી? તે સ્ત્રી પ્રદક્ષિ અગ્ની સમાન પૂર્ણ રોષથી તપી ગઈ, અખળાની લાજ મર્યાદા તેણે બાળુપર હાવી નાંખી. તેણે ધારણ કરેલાં વલ્કલ એક બાળુ ફેંકી દીધાં. તેણે પોતાની કમર કસી દીધી તેણે માધુર્યતા વિહીન હાસ્ય કર્યું:

આવેલો યુવક તેથી હિંમત હાર્યો નહી, પણ તેણે તે સ્ત્રીને ઉચ્ચતી અવલોકી સંતેજ કંઠે કહ્યું. પાપણી વ્યભિચારીણી! સ્વપતિનો ત્યાગ કરી સ્થાનાંતરે ઉપપતિની ઇચ્છા કરવાને અને સુખ સંપાદન કરવાની ઇચ્છા રાખે તે સિદ્ધિએ જાય ખરી કે,

અમરસિંહ! કાર્ય સિદ્ધિમાં અંતરાય નાંખવાનું કાર્ય તેંજ હાવ્યું છે, તે હું જાણું છું. તે બહુજ બહાદુરી કરી છે. મૂર્ખ! સમજતો નથી કે સર્પાણીના મોંમાં હાથ નાંખી કોઈ શાંતિ મેળવી શક્યો છે? જો! સંભાળ! એમ કહી તેણે પોતાના કડી પ્રદેશમાં સંતાડી રાખેલી એક તલવાર બહાર કાઢી અમરસિંહના વૃક્ષસ્થળમાં મારી. તેને તે વાગી, પરંતુ સમયાનુસાર દૃઢતા ધારણ કરી તે તલવાર અમરસિંહે હાથ કરી. તે સ્ત્રીને તેથી અત્યંત ક્રોધ ઉત્પન્ન થયો. અતિશય ક્રોધથી કુદતી તે યુવતીએ એક દમ પોતાની પાસેની પિસ્તોલ હાથમાં લીધી, અને તેણે અમરસિંહને હાસ્ય કરતાં કહ્યું. “ખોલ હવે ખચવાનું બાર છે? એજ તારા જેવા ડીટેક્ટીવોના સરદારનું ખુન કરશે!

“સ્ત્રીઓના હાથમાં આવેલી ગોળી કુસુમનું માત્ર કાર્ય કરી શકે છે!” અમરસિંહે હાસ્ય કરતાં ઉત્તર આપ્યો.

હીક છે! કુસુમનું કાર્ય કરે છે કે પ્રાણરૂપી કુસુમનું કાસળ કાઢે છે, તે હમણાંજ જણાશે? નાસવું હોય તો હજી પણ નાસી છુટ.

તારાથી પ્રાસુરૂપી કુસુમનું એક પત્ર પણ હલાવી શકાય તેમ નથી ।
ચલાવ.

તરતજ તે સ્ત્રીએ અમરસિંહ પર ગોળી ચલાવી, તેનાથી કાંઈ ખતી
શક્યું નહિ, ગોળી એક બાજુ થઈ ચાલી ગઈ, તેથી અમરસિંહ તેની
હાંસી કરતાં કહ્યું.

“ બસ ! પતિ રહ્યું બીજીવાર ત્રીજીવાર કુસુમવટ્ટી કરવાની ઇચ્છા
કર્યો. હું તો એને પ્રિતિકરણ સમજું છું ?

તે સ્ત્રીએ એક પછી એક એમ બે ચારવાર ગોળી બહાર કર્યા તે
અમરસિંહને લાગ્યા પરંતુ કાંઈ હાની થઈ નહીં. તેથી તેણે અત્યંત દિર્ઘ
નિઃશ્વાસ મુકતાં કહ્યું આ ર્યું ?

“ એજ અમારી યુક્તી ! એજ અમારી ધૈર્યતા ! એજ દેહધારી જીવ
એજ શરીર !

“ અમરસિંહ ! ના ના અમરસિંહ તો આટલા ગોળી બહારે કર્યા-
રનોએ યમ સદનમાં પોહોચી ગયો હોય ! નિશ્ચય ! આ જીવતો અમરસિંહ
નહિ પરંતુ તેનો છાયા રૂપ દેહજ હોવો જોઈએ !

“ નહિ, નહિ ! આ છાયા દેહ નથી, પણ હું પોતેજ છું ! તારા
મનમાં વિકાર ઉત્પન્ન થયેલો હોવાથીજ તે તું જોઈ શકતો નથી.

“ સત્ય છે ! ”

“ પિશાચીની ! સત્ય છે ? બોલ્યો ત્યારે હવે તારામાં અમરસિંહનો જન
લેવાનું જોર છે ?

“ ના હાલતો કાંઈપણ ઉપાય નથી, પરંતુ અમરસિંહ એટલું તો
માઠ રાખજે કે કાંઈપણ સમયે હુંજ તારો જન લઈશ !

“ તે સમયની વાત તે સમયે જોઈ લઈશ ! અત્યારે શું કરવા ચાહેછે ?

“ અત્યારે કાંઈપણ ઉપાય નથી. હું દેશ ત્યાગ કરીશ તે મેંહાં સર્વ-
સ્વ ધુળધાણી કર્યું છે, તેનો બદલો વાળવા બનતું કરીશ. ન્યાં સુધી

તહારા ઉખસુ રક્તમાં મ્હારાં આંગળાં ભીજશે નહિ, ત્યાં સુધી મ્હારા વૈરની શાન્તી થશે નહિ । તેં મ્હારો સર્વ રીતે નાશ કર્યો છે, તેનો ખત્તો વાળીશ ત્યાં સુધી જંગલે જંગલ અને રાતે રાત રખડીશ રજાશ ।

“ હજી પણ સત્ય વાર્તા સમજાવે, તો શુભ સમય સમીપ છે.

“ મોત માથેજ ભમે છે, તો અસલ બોલવાનું કારણ નથી । ભયને ભૂમીમાં ઢાંટી દીધો છે, તો બડકવાનું જોતી નથી. પૂછ્યું ! ત્હારે પૂછ્યું હોય તો પૂછ્યું.

“ જે યુવકનું મેં ‘ખુન-કર્યું’ છે તે યુવક કોણ હતો ?

“ જેનું તેં ‘ખુન કર્યું’ તેજ મારા હૃદયનો રાજા હતો, મેં તેને સર્વસ્વ સમર્પણ કર્યું છે.

“ કીડ ! સુર્યરામનો ને ત્હારો શું સંબંધ છે ? તે ત્હારો સ્વામી ખરો કે નહિ-? તું ત્હેની ધર્મ પત્ની કે નહિ ? હુદા ! સ્વર્ગના સાથી હંસને તરછોડી કાગડના કંઠે વરમાળ આરોપનારી ત્હારા જેવી અધમાધમ કોણ હશે ? શૈલેન્દ્ર ત્હારો જમાઈ કે સ્વામી ? નિશાચરી ! સ્વર્ગ સુખને સુકુમ્ભી નર્ક ને રસ્તે જનાર તારા જેવી હલકટ કોણ હશે !

“ અમરસિંહ ! અમરસિંહ ! હદ બોળાવ્યું નહિ ! શાન્ત થા ! ત્હેમાં કું કોઈ રીતે દોષીત નથી । વીકારવપ ચક્ષુએ તે પાપ બ્હોરી લીધું છે । નરકમ્થ નિરક્ષણ કરવાનો સમય આણ્યો છે.

“ કેમ મનાય ? પાપ વિક્રીયા પ્રગટ થતાં, જે અસ્ત્રનો ઉપયોગ આજે કર્યો તે તેજ સમયે કેમ કર્યો નહિ, વીકારવપ થયેલાં ચક્ષુઓને તેજ કખત તલવારની અણીથી બહાર કેમ તાણી આણ્યાં નહિ ! સુર્યરામની ત્હારા પ્રત્યે કેટલી બધી અધ્યક્ષા, ત્હારૂં પાપમથ-રહસ્ય સમજાવતાં તેણે મ્હારી સાથેના નિર્મળ સંબંધનો ત્યાગ કર્યો છે, જે તું જાણે છે, કેવી અધમતા ?

“ અમરસિંહ ! બસ કરો ! મ્હારાં પાપ પણ કુટ્ટી ગયાં છે. પાપનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાનો મેં હદ સંકલ્પ કર્યો છે. પ્રાયશ્ચિત્તની પૂર્ણાવૃત્તિ સુવણના જાળમાં જંપાપાત કરી કરીશ.

એમ કહેતાં કહેતાંમાં તો તે સ્ત્રી સુવર્ણા નદીના કિનારા તરફ દોડી, તેમાં પડેલું મુકી પ્રાણહુતિ આપવા ઉઘડતું થઇ. અમરસિંહે તેને તેલું વસ્ત્ર ગ્રહણ કરી આગળ જતી અટકાવી અને કહ્યું “એમ કરવાથી પાપની ક્ષતિ મળશે એમ સમજીશ નહિ”.

“અમરસિંહ મ્હને અટકાવશે નહિ ! હવે મરવાજ દો !

“આ જ્ઞાત અત્યાર સુધી ક્યાં ગુમાવ્યું હતું, તેનો ઉત્તર આપ્ય ? સુર્યરામ જેવા સરલ સ્વર્ગીય પુરુષને સંતાપવાનું હાલ પ્રસુત મુક્ય. આલ્ય મ્હારી સાથે આલ્ય શૈલન્દ્રને સાચવી રાખ્યો છે. અત્યાર સુધી ત્હારા તરફની સર્વ બાજુ હાથ કરી રાખી છે. સુર્યરામને સ્થાનાંતર કરવા માટે નો ડીટકટીવ ઓશીસરના નામનો જુઠો ઉભો કરેલો પત્ર મ્હારી પાસે છે. સુર્યરામ ત્હારી જળને પોહોચી શક્યો નહીં ને બહાર ગયો પચાસ હજાર ના તેની પેટીમાં પડેલા નોટ, વસ્ત્રો, સુવર્ણ મોહોરો, તથા શૈલન્દ્રને મોકલેલો પત્ર મારી સાથેજ છે, શૈલન્દ્ર અને તેનાં સંગીઓ નૌકાના નિઆણુ ભાગમાં નજર કેદ છે.

અમરસિંહનાં વાક્ય સાંભળી તે સ્ત્રી સિંથીલ થઇ ગઈ તેના શરીરમાંથી ગભરામણથી પ્રસ્વેદનાં બીંદુઓ પડવા લાગ્યાં, તે કદળીની માફક કંપવા લાગી, ત્હેને અમરસિંહે નૌકામાં આણી ત્યાં તે હિમ્મતહારી ભેસી ગઇ. અમરસિંહે તેલું પકડેલું વસ્ત્ર મુક્યું નહિ. નદીમાં પડી પ્રાણ મુકે એ ત્હેની કાંઈપણ રીતે ધ્રુષ્ટા નહોતી, તેથી અમરસિંહે જેની પાસેથી શૈલન્દ્રનો કાગળ મેળવ્યો હતો તેને બોલાવ્યો.

“કાન્તીરામ !”

“હા !”

“તમે તમારી સ્વામી પત્નીને લઇ ધર તરફ જાઓ, તમારી સ્વામી ભક્તી જોઇ હું સંતુષ્ટ થયો છું ! તમારી શેઠાણીનું સ્ત્રીત ઠેકાણું મથી, માટે સંભાળ રાખજો”

“ક્ષમા કરો ! સ્વામી ગૃહેવાસ કરવા હવે હું કાંઈપણ રીતે યોગ્ય રહી નથી. સુર્યરામની સ્ત્રી મુક્તામાળાએ કહ્યું.

“ મૃક્તામાળા ! જાઓ ! મહાર કલ્પુ માની જાઓ. હવેથી અધર્મને રસ્તે વળસો નહિ એટલે ખસ છે. હું સુર્યરામને સમજાવીશ તમારો અવિશ્વાસ લાગે નહીં તેવા યત્ન કરીશ નક્કીની, સંબંધીની હટીકત દોષને પણ જાણાવીશ નહીં,

મૃક્તામાળાને કાન્તીરામ સાથે ખીછ નૌકામાં બેસાડી વિદાય કરી, અમરસિંહે પણ પોતાની નૌકા હંકારી તેઓ શેહેર સમીપ આવી પોહો-ચ્યાં શૈલેન્દ્રને પણ પ્રીતી અનિતી પંથે ન જવા સમજાવી રજા આપી, પોતે પોતાના ધ્યાન તરફ ગયા.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

મદિરામહ.

અમરસિંહને ઘેર આવ્યા પછી વિદ્યાની પરિક્ષા કરવાની ઈચ્છા થઈ, તેથી તે પોતાના રહેવાના સ્થળમાં જ્યાં આગળ તેને મુકામ આપ્યો હતો તે ઠેકાણે ગયો. જતાંવાર તેણે જે કંઈ જોયું, તેથી તેને અત્યંત આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થયું. વિદ્યાને બદલે સર્વ સ્થળે લોહી રેણયજી જણાયું. દિવાલપર લોહીથી કાંઈક લખ્યું હોય તેમ સમજાયું. તેણે તે વાંચવા માંડ્યું.

અમરસિંહ

ત્હારા આશ્ચર્યે આવેલી વિદ્યાનું ખુન કર્યું છે, ત્હેના ખુનીને જે કંઈ કરવું હોય તે કરજે. આજથી તું પણ અતિશય કાળજી પુર્વક રહેજે કેમકે ત્હારે લીધેજ મારાં ઘણાં કાર્યો નિષ્ફળ થાય છે. મ્હારાં કાર્યોમાં નિષ્ફળતા આપી, તથા મ્હારા સ્વાર્થનું સંત્યાનાશ વાળી, કોઈ પણ બચવા સાહે તો બચી શકે તેમ નથી. માટે તું પણ હવે સાવધાન રહેજે અને જે કંઈ જુજળજળ આયુષ્યના દિવસ બાકી રહ્યા હોયતો તે લોગવી લેજે ત્હારું મૃત્યું હું સમીપજ નિહાળું છું.

જલમસિંહ

અમરસિંહે તે વાંચી દિર્ઘ વિચાર કર્યો. વિચાર અંતે એમ અનુભવન સિદ્ધ કર્યું કે—વિદ્યાનું કોઈ રીતે ખુન કરવામાં આવ્યુંજ નથી, પ્રારંભ તેને અન્ય સ્થળે ઉપાડી જવામાં આવી છે, જલમ વળી માર્મિક રીતે જણાવે છે, કે મ્હારા લીધે તેના સ્વાર્થને હાની પોહોચી છે. તેનું તે કહેવું પણ વ્યાજબી છે. સુર્યરામની સ્ત્રીએ તેને આપવા પચાસ હજાર રૂપિયા જેટલી મોહોટી રકમ આપી હતી, તે જલમના હાથમાં જતી મેં જ અટકાવી છે. મેં જે તેમ ન કર્યું હોત, અને સુર્યરામને તે દ્રવ્ય

પાછું મોકલાવી આપ્યું ના હોત તો અવસ્ય તે શૈલેન્દ્રનું ખુન કરી હત્ત
ગત કરી સકત તેથીજ તેણે આવી રીતે લખવાની અગત્ય જોઈ છે. છીક
છે તેને જે લખવું હોય તે લખે, મહારે જે કરવાનું હશે તે હું કરીશ

અમરસિંહે તે દિવસે કોઈપણ સ્થળે નહિ જતાં આખો દિવસ પો-
તાના ઘરમાં ગુજર્યો. સંધ્યાકાળનો સમય થવા આવતાં તેણે એક નવ
યૌવના મોહિની સ્ત્રીનો સ્વાંગ ધારણ કર્યો, અને ઘરની બહાર નિકળ્યો.
નેપુરના રસ્તે અને નયન કટાક્ષે રસ્તે આવનાર જનારને એ નવ યૌવના
રૂપ ધારી નવીના નાનની માફક નચાવતો લલચાવતો, આગળ ચાલ્યો. પ-
છીક યુવકો તેના સુખકમળ તરફ ટીકી ટીકી જોતા એકવાર, બેવાર, ચા-
રવાર અને કેટલાક તો વારંવાર દટીપાત કરવા લાગ્યા, એટલુંજ નહિ
પણ એ નવીન સુંદરીનો પ્રેમ પોતા તરફ ખેંચવા પ્રયત્ન કરવાનો પરિ-
શ્રમ ઉઠાવવા લાગ્યા. નવીન સુંદરી રૂપે બહાર નિકળેલ અમરસિંહને મ-
નમાંજ હસવા લાગ્યો; અને પોતે ધારણ કરેલો સ્વાંગ આખાદ ઉતર્યો છે,
એમ માનવા લાગ્યો. આહાહા ! વિપયાનું રક્ત યુવકો રક્ત વિપયામાંજ
આરક્ત રહે છે ! એવી રીતે મનની સાથે તર્ક વિતર્ક કરતો અમરસિંહ શે-
હેરની બહાર આવી પોહોઝ્યો સંધ્યાકાળનો સમય વ્યતીત થતાં સર્વત્ર
અંધકાર છવાઈ ગયેલો હોવાથી રસ્તે આવનાર જનાર માણસો ઓછા
થઈ ગયા; કોઈ જવલ્લેજ નજરે નિહાળાવા લાગ્યા. ચોગ્ય સમય આવેલો
જાણી તેણે એક જુદોજ રસ્તો હાથ ધર્યો, અને કેટલાક દુર આવેલા
એક મકાન આગળ આવી પોહોઝ્યો. તે સ્થળે ઘણાં માણસો એકત્ર થ-
યેલા હતા. વાદ્યાના ઘોષ કર્ણેન્દ્રિયને તૃપ્ત કરતા જણાતા હતા, સંગીતના
શોખીન પુરૂષો, સારીગમના સુરતો હોયો નિયો સુર આઘાપી મન પસંદ
ગજલો ગાઈ રહ્યા હતા. અમરસિંહે પોતાના ધારેલો હેતુ સિદ્ધ થવાને
આ “ શાન્તિકાવ્ય યા મદિરાવ્ય ” ચોગ્ય લાગવાથી અંદર પ્રવેશ કર્યો.
નવીન મોહિની સ્વરૂપ નવ યૌવનાને અવલોકી અંદર ખેડેલા સઘળાં આ-
નંદમાં આવી ગયા. મોહિની સ્વરૂપ અમરસિંહે પોતાની નજર આવતા
પ્રત્યેક જનપર નેત્ર કટાક્ષ દ્વારા ફેંકવા માંડી, મઘપી મરત બનેલા ક-
ર્તવ્ય જ્ઞાન ગુન્ય માણસો વિપયાંધ બની આનંદિત થતા સમીપ આવવા
લાગ્યા, એય, અ-હી-અ-હી-જરા આમ- કરતા કરતા-મોહક નવીન

સુંદરીને મનાવવા માથાકુટ કરવા લાગ્યા, કેકલાક તેના પર પ્યાર ખતાવતા નજીક આવી ડબાતા ડબાતા એસવા લાગ્યા. મધપી મસ્ત થયેલા મંડળમાં એક શરીરે મસ્ત તથા મધપી મદમસ્ત થયેલો પુરૂષ ખેડેલો હતો, તેના તરફ નવીન સુંદરીએ અતિશય કામ પ્રેરીત નેત્ર કટાક્ષનો તીર ફેંક્યો. એકજ કટાક્ષથી તે યુવકનું હૃદય ભેદાઈ ગયું. ખીન્ને કટાક્ષ ફેંકતાં તે પુરૂષનું ચીત્ત હાથ રહ્યું નહીં, જેથી તે પોતાના સ્થળેથી ઉઠી એકદમ તે સ્ત્રી સમીપ આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો:—

“ બહાલી ! કૃપા કર્ય ! કૃપા કર્ય ! ! અમરસિંહે ફરીથી નજર ફેંકી તેણે ફરીથી આગ્રહ પૂર્વક કહ્યું. દીલરંજન મ્હારી સાથે ચાલ્ય, આનંદની રાત્રી આપણે આનંદમાં એકજ સ્થળે ગુજારીશું.

યુવતીએ નેત્રદ્વારા સાંકેતિક ઉત્તર આપ્યો; યુવકના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. તેણે આનંદમાંને આનંદમાં એક બે બોટલ મધ ઉડાવી દીધું. એકાદ બે શીશા ભરી સાથે લીધું. નિશામાં ચક્રચુર બનેલા યુવકે ચતુરાઈ વાપરતાં કહ્યું.

“ ચાલ્ય ચાલ્ય મ્હારી સાથે ચાલ્ય, હું તને માગીશ તે આપીશ; કદાપિ પણ ત્હારો ત્યાગ કરીશ નહિ; ભિક્ષા માર્ગીને પણ ત્હારો મનોભિલાષ પૂર્ણ કરીશ; તું મ્હને વિદ્યા કરતાં પણ અતિશય મનોહર લાગે છે.

વિધાનુ નામ સાંભળી નવીન યુવતિનો સ્વાંગ ધારણ કરનાર અમર સિંહના મનમાં આશંકા ઉત્પન્ન થઈ, તેથી તેણે અભિમાન દર્શાવતાં તે યુવકને કહ્યું. “ ધર આગળ વિદ્યા નામની સ્ત્રી છે, તો પછી તમારી માથે આવવાથી મ્હારો અર્થ સરશે નહિ

“ તેની ત્હારે પિડા ? તુંજ માનીતી મનાશે, તનેજ પટરાણીપદ મળશે; એ હરામખોર મ્હારો હુકમ માન્ય કરતી નથી. મારું કહેવું માનતી નથી. હું તેને ત્હારી દાસી બનાવીશ ? મદિરામાં મસ્ત થયેલા તે યુવકે અંકડાઈમાં આવી કહ્યું.

“ તે કેમ બને ? મ્હારે વળી ત્હેની સાથે પીડામાં પડવું ? મ્હને તે પાલવશે નહિ.

“ ત્યારે કોઇપણ પ્રકારે ડરવું નહિ; કદાપિ તહેને એ કાંઇ ખોલશે તો તહેની વાત તે જાણશે.

“ તે તમારી પરણેતર પત્ની છે કે તેને ઘરમાં રાખવા ચાહે છે.

“ અરે ! નહિ ! મેં તેની સાથે કાંઇ લગ્ન જગ્ન કરીધું નથી; પરંતુ તેવી કાંઇ ઇચ્છા હતી ખરી. પણ તે તેણે માન્યું નહિ. તે કારણ માટે તો મેં તેનો માઆપ અને ભાઈ બહેન ભોંય ભેગાં કરી દીધાં છે.

“ હાય ! હાય ! ત્યારે તો તમે ખુતી છો ? સ્ત્રીએ આશ્ચર્ય પામતાં ભયસુચક સ્વરે કહ્યું.

“ તેથી ત્યારે શામાટે ગભરાવું પડે છે ? ત્યારે તો ખુત નહિ કંઈ ? ને તને રાત દિવસ મુખ ચેનમાં રાખીશ. હૈયાનો હાર ને કોટવું માલ્લીયાની માફક સાચવીશ ! ચાલ્ય, ચાલ્ય, મારી સાથે ચાલ્ય હું તહેને મ્હારા ખબે ખેસાડી લઇ ચાલું.

“ અત્યારે તમે મદિરા પી મસ્ત બનેલા છો, તમારો પગ પણ પૃથ્વીપર ઠરતો નથી. તો પછી મ્હને શી રીતે ખબે ખેસાડી લઇ ચાલો છો ચાલો હું તમારી પાછળ પાછળ આલું છું, પણ અહિંયાંથી કેટલે દુર જવાનું છે ? ”

“ કાંઇ બહુ દુર જવાનું નથી. આ સામેના જંગલ દેખાય છે, સાંજ માં ગુપ્ત મંદાન છે. હમણાં વાતો કરતાં ચાલ્યાં જઇશું.

“ હૈં ! ત્યાં ગુપ્ત મંદાન છે ત્યાં કોઇ તમારા સોબતી રહે છે કે નહિ શું તમે હાંડારાનાં સરદાર તો નથી ને ? સ્ત્રીએ કૃત્રિમ વિસ્મયતા બતાવતાં કહ્યું.

“ કેવી વાત ! અમને ચોરના સરદાર કોણ કહી શકે તેમ છે ? જો અમે જમીનદારના ડરજાંદ છીએ જાતે જમીનદાર છીએ. મ્હારા સંગીમાં એકલી એ વિધા નામની છોડીજ છે. એ બહુજ ખરાબ છોકરી છે. એ હાલભાગીનીનું સર્વસ્વ નાશ પામ્યું છે; તેણે સર્વસ્વ ગુમાવ્યું છે. એજ મ્હારો કાળ છે; તેને લીધેજ હાંડારાનાં સરદાર જાગમની સાથે મ્હારે મિ-

ત્રતા કરવી પડી છે, એને લીધેજ મારે ખુતી; ચોર; જીવારી; બદમાસ અને દારૂડીઆ બનવું પડ્યું છે.

“ તે તમોને મ્હાય નહિ છતાં, હમેશાં તેનું પાલન કરવાનું કારણ.

“ શરણે પડેલાનું પાલન કરવું એજ; એવું તો ધણાનું પાલન કર્યું છે

“ કોનું કોનું એવી રીતે પાલન કરે છે? એ શિવાય ક્યાંયથી પકડી આણ્યું છે.

“ હા? હા! છુપી પોલીસનો સરદાર અમરસિંહ કરીને છે, તેને ત્યાં એ વિધાન છુપી રહી હતી. વિધાને જોઈને તેના મનમાં પ્રેમ ઉત્પન્ન થવાથી તેણે તે પોતાના ભાષણધને ત્યાં રહે છે. ત્યાં આગળએક એરણમાં સંતોડી રાખી હતી.

“ પણ તમે તે જાણ્યું કેવી રીતે; વચ્ચેજ નવિન યુવતિ બોલી ઉઠી

“ મને કેવી રીતે માલમ પડ્યું, મ્હારો મિત્ર જલમસિંહ ધણોજ વિચક્ષણ છે, તેણે આતમી મેળવી તે છોકરીને પાછી અહીં ઉપાડી આણી છે

“ તે વખતે તે છુપી પોલીસનો સરદાર ક્યાં ગયો હતો.

“ કોણ જાણે તે પાછો ક્યાંય ગયો હશે? પરંતુ તેને તેની ખર્ચર પડી હશે.

“ તે તમારી જોવામાં આવે તો ત્હને માર મારો ખરાને.

“ એ વાત પુછવી નહિ. જો હાથમાં આવે તો તેનો જીવ લીધા શિવાય મૃદે કોણ.

“ આવી રીતે બ્યારે તેને માટે મહેનત ઉઠાવો છો, ત્યારે તો તે મ્હારા કરતાં તમને વધારે જાણી લાગે છે, એમ કેમ ના મનાય.

“ નહિ! નહિ! ત્હારી ખરાબરી તે કરી શકે તેમ નથી; બોલ હવે શું પ્રશ્ન છે.

“ કમુલ! કમુલ! લગ્ન કરવાનું કમુલ.

“ચાલો ત્યારે રસ્તામાં વધુ વાત કરવી કામની નથી ત્યાં જઈ આપણે પેટ ભરી વાતો કરીશું.

“તમે મહેને તે તમારા મિત્રને ઘેર લઈ જશો કે નહિ.

“લઈ જઈશ! પણ તે ત્યાં મળશે નહિ, તેની સાથેનાં માણસો પણ ત્યાં હશે નહિ; તે ઘણોજ ચુપડીયા રહે છે. પરંતુ તે આપણી પાસે આવશે ખરો.

“ત્યાં એકલા હશે કે ખીલું કોઈ હશે.

“ત્યાં એકલોજ રહે નહિ; હું જાણું છું કે ત્યાં તેણે એક છોકરીને છુપાવી રાખી છે, એમ મહાર અતુમાન છે. તેના શુભ અવાસની ઇશાન દિશાએ એક શુભ કોટડી છે, ત્યાંથી વારંવાર તે છોકરીનો અવાજ આવતો મહારે કણે પડે છે.

“ત્યારે તમે તે છોકરીને જોવાને માટે તમારા મિત્રને કેમ આગ્રહ કરતા નથી.

“મેં તહેને તેને જોવા માટે બહુવાર કહ્યું છે.

“ત્યારે તેણે શું જવાબ આપ્યો છે.

“તેણે જણાવ્યું કે ત્યાં એક પીશાયની સ્ત્રી (ભૂતડી) રહે છે. માટે ત્યાં કોઈએ જવા જોવું નથી. તે ઘણીજ દુઃખદાયક છે, માટે તેને કેદ કરી છે.

ત્યારે તો ભૂતને રહેવાનું ઘર હશે?

ના, ના તે સ્ત્રીનું ઘર છે!

મહેને તે ખતાવશે?

ત્યારે ભૂત પત્ની થવું છે?

નહિ, નહિ! હું તો મનુષ્ય પત્ની છું. મહારે તેના જોવું થવું નથી, તેમ તેની સાથે રહેવું નથી.

તો ઠીક. હું તહને તે ધર ખતાવીશ !

નવિન યુવતી સ્વરૂપે આવેલા અમરસિંહે અનાયાસ મળતી ખાતમી માટે ઇશ્વરનો ઉપકાર માન્યો. ધારણા કરેલો સ્ત્રીનો વેષ આખાદ ઉત્તર-વાંથી પરમકૃપાળુ પરમાત્માને ધન્યવાદ આપવા લાગ્યો ને મનમાં મન-માંજ પોતે અનુમાન બાંધવા લાગ્યા કે:-“ જે સ્થળે નક્કીનીને બંધન કરી છે, તેજ ઝોરડો ઇશાનમાં હોવો જોઈએ ! ” અહીં સુધીની ખાતમી તો મળી ચૂકી તેણે પ્રકાશપણે યુવકને પૂછ્યું. “ રાત્રી અધિક વહી ગઈ છે, માટે ચાલો નહિ તો આનંદ માણવાનો વખત વહી જશે. અને તેને સ્ત્રીને મળવાનો વખત વ્યતીત થઈ જશે. ”

ત્યારે ઉતાવળે ઉતાવળે મારી પાછળ પાછળ આવ્ય.

એ પ્રમાણે કહી આગળ યુવક અને તેની પાછળ પાછળ તે વેષ-ધારી સ્ત્રીએ ચાલવા માંડ્યું.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

પાપાત્માને પાપનો બદલો.

ચાહે તો મરીશ ! મરીશ ! પણ તેનું ખુન ક્યાં સિવાય કહાપિ પણ રહીશ નહિ ! એ માહા પાપીટના રક્ત વડે, માતા, પિતા, અને બાઈ બહેનનું તર્પણ કરીશ ! તેને સમજણ પાડીશ કે, પોતાને ખાતર પોતે નહિ મરતાં, જીવનને ખાતર મહારો પ્રાણ તેને અર્પણ કરે છું ! હમણાંજ આવશે, અને મહેને પોતાની બનાવવા પ્રયત્ન કરશે, મહેને બોલીને બાળવા બનતું કરશે, પરંતું તેને ખબર નહિ હોય કે આજેજ હજારો દિવસની દુઃખ તેના ઉપર ઉતરવાની છે ! પોતાનું મૃત્યુ તે સાચેજ લઈને આવ્યો છે ! આજેજ એણે અઘાપિ પર્યંત કરેલાં પાપોની પૂર્ણાદિતિમાં એનો પ્રાણ જવાનો છે !

એ પ્રમાણે એક અરણ્યમાં આવેલા અવાસમાં એક સ્ત્રી બોલી રહી હતી તે પોતાના સખ્દો પૂરા ઉચ્ચારી રહી નહોતી, એટલામાં તે અવાસનાં દાર ધીમે ધીમે ઉઘડતાં તેના સાંભળવામાં આવ્યાં. તરતજ તે સ્ત્રી સાવચેત થઈ, અને પાસે પડેલી એક કીરીચ તેણે પોતાના હાથમાં દૃઢ રીતે પકડી, ધીમે ધીમે દાર સમીપ આવી. અને ઉઘડતા દારની પાછળ સંત્રાઈ ગઈ.

ધીમે ધીમે દાર પૂર્ણ રીતે ઉઘડ્યું, તેણે અભયથી વચ્ચે, એક સ્ત્રીને અંદર જોઈ, તે આવનારી સ્ત્રી પણ કોઈને નહિ દેખવા અતિશય વિચારમાં પડી. તેણે ઓરડાની અંદર ચારે બાજુ પોતાની તબીબ ફેરવી તો દાર પાછળ એક સ્ત્રીને શોધ્યું નેત્રે પોતાના હાથમાં કીરીચ પકડી ઉભેલી જોઈ. તેણે કીરીચ પકડી ઉભેલી સ્ત્રીને ઓળખી, મૃદુ સ્વરે કહ્યું “કાણુ વિદ્યા ?”

વિદ્યા ઘણીજ વિસ્મય થયેલી હોવાથી, અને આવેલ સ્ત્રીને પોત

મરણ પામેલી માતાના રૂપ, તથા ઉન્મરમાં સમાન જોઈને સ્તબ્ધ બની ગઈ હતી. પોતાની મરણ પામેલી માતા પ્રેતરૂપે તો અહિયાં આવી નહિ હોય એમ તેના મનમાં વેહેમ પેશી જતાં એ અત્યંત લય પામી, તેને આવેલી સ્ત્રી એમજ કહેતી હોય કે, “વિધા ! વિધા ! તું જીવંતિ છતાં હજી સુધી તેં તારાં માતા પીતા, અને ભાઈ ભગ્નીનું વૈર લીધું નથી ? ધિક્કાર છે ! જ્યાં સુધી તેં તેનો પ્રાણ લીધો નથી, ત્યાં સુધી શું મોં લઈ જીવે છે ? તારે માટે એ પાપાત્માએ અમારા અકાળે પ્રાણ હરણ કર્યા છે, તે તું જાણતી નથી ?” એ પ્રમાણે રોષમિશ્રીત વાક્યો નિકળતાં સાંભળી વિધા એકદમ પોતાના હાથમાં પકડેલી ડિરીચ સાથે ક્રોધથી ઉછળી. તેને પોતાના દેહનું ભાન રહ્યું નહિ, પોતાની માતાનાં પ્રેતરૂપે દર્શન થયેલાં જોઈ તે વિસ્મયતા પામી. કુટલીકવારે તેનું ચિત્ત ઠેકાણે આવ્યું. જોયું તો આવેલી સ્ત્રી અદૃશ્ય થઈ ગયેલી જોઈ. સ્ત્રીને બદલે સુંદર સ્વરૂપ પુરુષ મૂર્તિને પોતાની તરફ નિષ્પવક નેત્ર નિહાળી રહેલો જોયો. તેણે તેને ઓળખ્યો, જે પુરુષે પોતાને આશ્વાસન આપી અનાશ્રીત બાળી આશ્રય આપ્યો હતો, તેજ આ છે ! એજ પરોપકારી વૃત્તિવાન શ્રેષ્ઠ ડી-ટેકરીવ અમરસિંહ છે, એમ તેની પાછી ખાત્રી થઈ. પણ તે સહજ સમયમાં કેવી રીતે ખાતમી મેળવી અહીં સુધી આવ્યો, અને પોતાની સહાય કરવા તૈયાર થયો, એ આશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગઈ. તેણે સમર્થ પુરુષની સહાય મળેલી માત્રી સર્વેશ્વરનો અંતઃકરણથી આભાર માન્યો, અવસ્ય મહેને આ સ્થળેથી છોડાવશે એમ તેની પૂર્ણ ખાત્રી થઈ.

વિધાને વિચારગ્રસ્ત અને અતિશય વિસ્મય થતી વિદોષી અમરસિંહે કહ્યું. વિધા ! વિધા !”

“શું તમે મહેને ઓળખી કાઢી છે ?”

“હા. હું તને ઓળખી શક્યો છું; તને સહાય કરવાજ અહીં આવ્યો છું. પણ તું અહિં શું કરી શકે તેમ છે ?”

“શું કરીશ, એ સલાહજ ના કરશો. હું વિપત્તિ વિપત્તિકુમારનું ખુન કરીશ. તેના રક્તમાં આ મહારી કીરીચ તરખોળ કરીશ. તેના ઉપર રક્તપત્રે મહારાં બહાલાં માતા પિતા અને ભાઈ બહેનનું તર્પણ કરીશ.”

તેને શિક્ષા કરવાનું કાર્ય ત્હે મ્હને સોંપ્યું છે ને ?

કદાપિ આ સ્હાય વિનાની દીન અખળાના કાર્યને વિચારી ગયા હો, તેથીજ મેં આવી રીતે દઢ નિશ્ચય કર્યો છે । અતિસય ઉડો નિઃશ્વાસ નાંખતાં વિદ્યાએ કહ્યું.

વિદ્યા । તું જાણે છે કે, કોઇ પણ કાર્ય મ્હારી નજરમાંથી દૂર થતું નથી ? હું કોઇ પણ વાત વિસ્મૃત થતો નથી ? જે ભૂલીજ ગયો હોઉં તો પછી અત્યારે અહીં આવવાનું પ્રયોજન ?

વિદ્યાનું હૃદય અતિશય આનંદિત થયું, તેના મુખ કમળ કાંઈ અને સર્ગિક ભાવ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો, તે લાંબી વારટક્યો નહિ, પણ તરતજ મુખ મ્હાન થતું આવ્યું. તેણે પાદાગ્ર તરફ દૃષ્ટિ નાંખતાં કહ્યું. “ અહા હા ! કેટલી બધી કૃપા ! કેટલું બધું દુર્ઘટ કાર્ય શિરપર ઉઠાવ્યું છે ।

વિદ્યા ! ધારેલે સ્થળે હું આવી બોલોચ્ચો છું હવે ધારીશ તે વખતે વિષય કુમારને તેના મિત્ર જલમને અને એના સાથીઓને જકડી પકડી લઇ જઇશ.

ત્યારે સ્થા માટે વાર કસે છો ? કોની રાહ જુવો છો.

હજી કાંઈક વિલંબ છે. એ ચાર દિવસ એ બધું તને કરી બતાવીશ. આપની ઇચ્છા વિરુદ્ધ આગ્રહ કરીશ નહિ, આપને જે સાર લાગે તે આપે કરવું.

હજી એકાદ એ દિવસ તમારે દુઃખ વેઠવું પડશે. પછીથી સર્વ સારજ થશે,

વિદ્યા કોઈપણ બોલી નહિ, પરંતુ તેણે નેત્ર દ્વારાજ સંતોષ પ્રદર્શિત કર્યો. અમરસિંહે તેને પૂછ્યું.

વિદ્યા આ મકાનમાં કાંઈ બીજી સ્ત્રી સાથે મેળાપ થયો છે.

જાતોજાત મેળાપ થયો નથી, પરંતુ આ સ્થળે બીજી પણ એક હતભાગી સ્ત્રી તે દુષ્ટોનાં લોગ થઈ પડી છે, એ વાત નિઃસંદેહ છે. કેટલીકવાર મેં ત્હેને નીચે પ્રમાણે કહેતાં સાંભળ્યું છે. “ દુષ્ટા ત્હારી પણ એજ દશા થશે, ત્હારો પણ એજ સમય આવશે.

મરણ પામેલી માતાના રૂપ, તથા ઉંમરમાં સમાન જોઈને સ્તબ્ધ બની ગઈ હતી. પોતાની મરણ પામેલી માતા પ્રેતરૂપે તો અહિયાં આવી નહિ હોય એમ તેના મનમાં વેહેમ પેશી જતાં એ અત્યંત ભય પામી, તેને આવેલી સ્ત્રી એમજ કહેતી હોય કે, “વિધા ! વિધા ! તું જીવતી છતાં હજી સુધી તેં તારાં માતા પિતા, અને ભાઈ ભગ્નીનું વૈર લીધું નથી ? ધિક્કાર છે ! જ્યાં સુધી તેં તેનો પ્રાણ લીધો નથી, ત્યાં સુધી શું મોં લઈ જીવે છે ? તારે માટે એ પાપાત્માએ અમારા અકાળે પ્રાણ હરણ કર્યા છે, તે તું જાણતી નથી ?” એ પ્રમાણે રોપમિશ્રીત વાક્યો નિકળતાં સાંભળી વિધા એકદમ પોતાના હાથમાં પકડેલી કિરીચ સાથે ક્રોધથી ઉછળી. તેને પોતાના દેહનું ભાન રહ્યું નહિ, પોતાની માતાનાં પ્રેતરૂપે દર્શન થયેલાં જોઈ તે વિસ્મયતાં પામી. કંટલીકવારે તેનું ચિત્ત ઠેકાણે આવ્યું. જોયું તો આવેલી સ્ત્રી અદૃશ્ય થઈ ગયેલી જોઈ. સ્ત્રીને બદલે સુંદર સ્વરૂપ પુરૂષ મૂર્તિને પોતાની તરફ નિષ્પવક નેત્ર નિહાળી રહેલો જોયો. તેણે તેને ઓળખ્યો, જે પુરૂષે પોતાને આશ્વાસન આપી અનાશ્રીત જાણી આશ્રય આપ્યો હતો, તેજ આ છે ! એજ પરોપકારી વૃત્તિવાન શ્રેષ્ઠ હિતકરીવ અમરસિંહ છે, એમ તેની પાછી ખાત્રી થઈ. પણ તે સહજ સમયમાં કેવી રીતે ખાતમી મેળવી અહીં સુધી આવ્યો, અને પોતાની સહાય કરવા તૈયાર થયો, એ આશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગઈ. તેણે સમર્થ પુરૂષની સહાય મળેલી માની સર્વશ્વરનો અંતઃકરણથી આભાર માન્યો, અવસ્ય મહેને આ સ્થળેથી છોડાવશે એમ તેની પૂર્ણ ખાત્રી થઈ.

વિધાને વિચાર્યસ્ત અને અતિશય વિસ્મય થતી વિલોક્ષી અમરસિંહે કહ્યું. વિધા ! વિધા !”

“શું તમે મહેને ઓળખી કાઢી છે ?”

“હા. હું તને ઓળખી શક્યો છું, તને સહાય કરવાજ અહીં આવ્યો છું. પણ તું અહિં શું કરી શકે તેમ છે ?”

“શું કરીશ, એ સવાલજ ના કરશો. હું વિધા વિધાકુમારનું ખુન કરીશ. તેના રક્તમાં આ મહારી કીરીચ તરખોળ કરીશ. તેના ઉપર રક્તવડે મહારાં વહાલાં માતા પિતા અને ભાઈ બહેનનું તર્પણ કરીશ.”

તેને શિક્ષા કરવાનું કાર્ય ત્હે મ્હને સોંપ્યું છે ને ?

કદાપિ આ સ્લાય વિનાની દીન અખળાના કાર્યને વિસરી ગયા હો, તેથીજ મેં આવી રીતે દઢ નિશ્ચય કર્યો છે । અતિસય ઉઠો નિઃશ્વાસ નાંખતાં વિદ્યાએ કહ્યું.

વિદ્યા । તું જાણે છે કે, કોઇ પણ કાર્ય મ્હારી નજરમાંથી દૂર થતું નથી ? હું કોઇ પણ વાત વિસ્મૃત થતો નથી ? જો ભૂલીજ ગયો હોઉં તો પછી અત્યારે અહીં આવવાનું પ્રયોજન ?

વિદ્યાનું હૃદય અતિશય આનંદિત થયું, તેના મુખ કમળ કાંઇ અનૈ સર્ગિક ભાવ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો, તે લાંબી વારટક્યો નહિ, પણ તરતજ મુખ મ્હાન થતું આવ્યું. તેણે પાદાય તરફ દષ્ટિ નાંખતાં કહ્યું. “ અહા હા ! કેટલી બધી કૃપા ! કેટલું બધું દુર્ઘટ કાર્ય ચિરપર ઉઠાવ્યું છે !

વિદ્યા ! ધારેલે સ્થળે હું આવી પોહોઁઁ છું હવે ધારીશ તે વખતે વિષય કુમારને તેના મિત્ર જલમને અને એના સાથીઓને જકડી પકડી લઈ જઈશ,

ત્યારે સ્યા માટે વાર કરે છે ? કોની રાહ જુવો છે.

હજી કાંઈક વિલંબ છે. મેં ચાર દિવસ એ બધું તને કરી ખતાવીશ. આપની ઇચ્છા વિરુદ્ધ આગ્રહ કરીશ નહિ, આપને જે સાર લાગે તે આપે કરવું.

હજી એકાદ મેં દિવસ તમારે દુઃખ વેઠવું પડશે. પછીથી સર્વ સારજ થશે,

વિદ્યા કોઈપણ બોલી નહિ, પરંતુ તેણે નેત્ર દ્વારાજ સંતોષ પ્રદર્શિત કર્યો. અમરસિંહે તેને પૂછ્યું.

વિદ્યા આ મકાનમાં કોઈ બીજી સ્ત્રી સાથે મેળાપ થયો છે.

જતોજત મેળાપ થયો નથી, પરંતુ આ સ્થળે બીજી પણ એક હતભાગી સ્ત્રી તે દુષ્ટોના ભોગ થઈ પડી છે, એ વાત નિઃસંદેહ છે. કેટલીકવાર મેં ત્હેને નીચે પ્રમાણે કહેતાં સાંભળ્યું છે. “ દુષ્ટા ત્હારી પણ એજ દશા થશે, ત્હારો પણ એજ સમય આવશે.

મરણ પામેલી માતાના રૂપ, તથા ઉન્મરમાં સમાન જોઈને સ્તબ્ધ બની ગઈ હતી. પોતાની મરણ પામેલી માતા પ્રેતરૂપે તો અહિયાં આવી નહિ હોય એમ તેના મનમાં વેહેમ પેશી જતાં એ અત્યંત ભય પામી, તેને આવેલી સ્ત્રી એમજ કહેતી હોય કે, “વિદ્યા ! વિદ્યા ! તું જીવતી છતાં હજી સુધી તેં તારાં માતા પિતા, અને ભાઈ ભગ્નીનું વૈર લીધું નથી ? ધિક્કાર છે ! જ્યાં સુધી તેં તેનો પ્રાણ લીધો નથી, ત્યાં સુધી શું મેં લઈ જીવે છે ? તારે માટે એ પાપાત્માએ અમારા અડાળે પ્રાણ હરણ કર્યા છે, તે તું જાણતી નથી ?” એ પ્રમાણે રોષમિશ્રીત વાક્યો નિકળતાં સાંભળી વિદ્યા એકદમ પોતાના હાથમાં પકડેલી કિરીચ સાથે ક્રોધથી ઉછળી. તેને પોતાના દેહનું ભાન રહ્યું નહિ, પોતાની માતાનાં પ્રેતરૂપે દર્શન થયેલાં જોઈ તે વિસ્મયતા પામી. કેટલીકવારે તેનું ચિત્ત ઠેકાણે આવ્યું. જોયું તો આવેલી સ્ત્રી અદૃશ્ય થઈ ગયેલી જોઈ. સ્ત્રીને બદલે સુંદર સ્વરૂપ પુરુષ મૂર્તિને પોતાની તરફ નિષ્પવ્વક નેત્ર નિહાળી રહેલા જોયો. તેણે તેને ઓળખ્યો, જે પુરુષે પોતાને આશ્વાસન આપી અનાશ્રીત જાણી આશ્રય આપ્યો હતો, તેજ આ છે ! એજ પરોપકારી વૃત્તિવાન શ્રેષ્ઠ ડી-ટેક્ટીવ અમરસિંહ છે, એમ તેની પાકી ખાત્રી થઈ. પણ તે સહજ સમયમાં કેવી રીતે ખાત્રી મેળવી અહીં સુધી આવ્યો, અને પોતાની સહાય કરવા તૈયાર થયો, એ આશ્ચર્યમાં ગરકાવ થઈ ગઈ. તેણે સમર્થ પુરુષની સહાય મળેલી માની સર્વશ્રેયનો અંતઃકરણથી આભાર માન્યો, અવસ્ય મહેને આ સ્થળેથી છોડાવશે એમ તેની પૂર્ણ ખાત્રી થઈ.

વિદ્યાને વિચારગ્રસ્ત અને અતિશય વિસ્મય થતી વિદ્યોક્ષી અમરસિંહ કહ્યું. વિદ્યા ! વિદ્યા !”

“શું તમે મહેને ઓળખી કાઢી છે ?”

“હા. હું તને ઓળખી શક્યો છું, તને સહાય કરવાજ અહીં આવ્યો છું. પણ તું અહિં શું કરી શકે તેમ છે ?”

“શું કરીશ, એ સંબંધ ના કરશો. હું વિપત્તિ વિપત્તિકુમારનું ખુંન કરીશ. ત્હેના રક્તમાં આ મહારી કીરીચ તરખોળ કરીશ. ત્હેના ઉપર રક્તવડે મહારાં વડાલાં માતા પિતા અને ભાઈ બહેનનું તર્પણ કરીશ.”

તેને શિક્ષા કરવાનું કાર્ય હો મહને સોંપ્યું છે ને ?

કદાપિ આ સ્થાય વિનાની દીન અખળાના કાર્યને વિસરી ગયા હો, તેથીજ મેં આવી રીતે દંઢ નિશ્ચય કર્યો છે । અતિસય ઉઠો નિઃશ્વાસ નાંખતાં વિદ્યાએ કહ્યું.

વિદ્યા । તું જાણે છે કે, કોઇ પણ કાર્ય મહારી નજરમાંથી દૂર થતું નથી ? હું કોઇ પણ વાત વિસ્મૃત થતો નથી ? જે ભૂલીજ ગયો હોઉં તો પછી અત્યારે અહીં આવવાનું પ્રયોજન ?

વિદ્યાનું હૃદય અતિશય આનંદિત થયું, તેના મુખ કમળ કાંઈ અને સર્ગિક ભાવ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો, તે લાંબી વાર ટક્યો નહિ, પણ તરતજ સુખ મ્નાન થતું આવ્યું. તેણે પાદાગ્ર તરફ દષ્ટિ નાંખતાં કહ્યું. “ અહા હા ! કેટલી બધી કૃપા ! કેટલું બધું દુર્લભ કાર્ય શિરમર હાંભવ્યું છે ।

વિદ્યા । ધારેલે સ્થળે હું આવી પોહોઝ્યો છું હવે ધારીશ તે વખતે વિષય કુમારને તેના મિત્ર જાલમને અને એના સાથીઓને જકડી પકડી લઈ જઈશ,

ત્યારે સ્વા માટે વાર કરે છો ? કોની રાહ જુનો છો.

હજી કાંઈક વિલંબ છે. બે ચાર દિવસ એ બધું તને કરી ખતાવીશ. આપની ઇચ્છા વિરુદ્ધ આગૃહ કરીશ નહિ, આપને જે સાર લાગે તે આપે કરવું.

હજી એકાદ બે દિવસ તમારે હુખ વેઠવું પડશે. પછીથી સર્વ સારજ થશે,

વિદ્યા કોઈપણ બોલી નહિ, પરંતુ તેણે નેત્ર દ્વારાજ સંતોષ પ્રદર્શિત કર્યો. અમરસિંહે તેને પૂછ્યું.

વિદ્યા આ મકાનમાં કોઈ બીજી સ્ત્રી સાથે મેળાપ થયો છે.

જતોજત મેળાપ થયો નથી, પરંતુ આ સ્થળે બીજી પાંચ એક હતભાગી સ્ત્રી તે દુષ્ટોના ભોગ થઈ પડી છે, એ વાત નિઃસંદેહ છે. કેટલીકવાર મેં તહેને નીચે પ્રમાણે કહેતાં સાંભળ્યું છે. “ દુષ્ટા તહારી પણ એજ દશા થશે, તહારો પણ એજ સમય આવશે.

શ્યું વિષયકુમાર તહેને એવી રીતે કહે છે-?

ના તહેનો અવાજ હું ઓળખી શકું છું.

હીક સારે તો ખીણુ કોઇ નહિ, પણ જલમસિંહજ તેના પ્રેમને માટે યાચના કરતો હોવો જોઈએ. જોઈ લેવાશે. ત્રિદા કંઈ સહન કરી તું મહારી સાથે આવવા તૈયાર થશે.

આપ ક્યાં જવા ધારો છો

ખીજે કોઈ સ્થળે નહિ, પરંતુ આ મહાનની અંદર એક ખાણુપર.

આપને તે દુષ્ટ ખુનીઓ તરફથી કાંઈ હરકત તો આવશે નહિ ને,

“તહેની તહારે ચિંતા કરવી નહિ. મહાનની બહારના માણસો મહાનની અંદર આવી શકે તેમ નથી, કેમકે આવવાનો રસ્તો મેં ક્યારનોએ બંધ કરી દીધો છે શત્રુ પક્ષનો દક્ષ વિષય કુમાર એકસોજ અંદર છે. તે પણ જોભાના વસ્થામાં પડ્યો છે. મેં તહેને મઘની સાથે એક કેરી પદાર્થ પાછ દીધો છે, એટલે પાંચ કલાક સુધીતો કાંઈ પણ અગત્યનું આવે તેમ નથી.

“તમે કેવી રીતે વિષયકુમારની પ્રીતિ કરી સર્વ ખાતના મેળવી, (વિચાર કરી) હા-હા સમજાયું સ્ત્રી વેષે આપે તહેને આધીન ખનાવ્યો હશે; કેમ ખરું ને ?

એ પ્રમાણે કહી બંનેએ તે ચોરડીનો ત્યાગ કરી અમરસિંહ આગળ અને વિદ્યા પાછળ એમ ચાલવા માંડ્યું. ચાલતાં ચાલતાં પૂતેઓ અંદરના પ્રકાશ અંદર મહાનના ઉત્તર ખાણુના છેડા પર્યંત આવી પેહોળ્યા ત્યાં તેમને એક ચોરડી જણાઈ. અમરસિંહે વિધાને ઉદ્દેશી કહ્યું.

“વિદ્યા ! અહીંજ તે સ્ત્રીને અટકાયતમાં રાખી છે, અમરસિંહે પોતાના ખીસ્સામાંથી એક કુંચી કાઢી તાણુ ઉઘાડી દ્વારને ધક્કો માર્યો, તરતજ કમાડ ઉઘડી ગયાં. અંદરની ખાણુ એક ઝાંખો દિવો બળતો તેમ ના જોવામાં આવ્યો. એકાએક આ ખાણા “હ્યે મારી નાંખ્ય ! હ્યે મારી નાંખ્ય !” એ પ્રમાણે યુગ મારતો સામી આવી અમરસિંહે તહેને શાંત

કરતાં કહ્યું. ખીહીશ નહિ ! અમે તહાં. ખુને કરવા આવ્યા નથી. પણ તારો ખચાવ કરવા આવ્યા છીએ.

આશ્વાસન આપનારના ચરણમાં તે બાળા હાથ જોડી પડી, અને કહેવા લાગી. “આપ મહારા પિતા સમાન છો. આપ મહારૂં રક્ષણ કરો. હું તમારે શર્ણું છું. મારૂં રક્ષણ કરો,”

“ખીહીશ નહિ. હમણાંજ હું તને છોડાવું છું. મન સ્થિર કરી એક વાર તું મહારા સામું જો.” અમરસિંહે આશ્વાસન આપતાં કહ્યું.

ખીચારી બાળા અમરસિંહના એ કહેવાનો કાંઈપણ મર્મ સમજી નહિ, તેથી તેણે કહ્યું. “આપ શું કહો છો તે હું કાંઈ સમજતી નથી.

“બાળા. કાંઈપણ સંદેહ નહિ લાવતાં જેમ પુત્રી પિતા સામું જુએ તેમ તું મહારા સામું જો.”

તે બાલિકાએ લજ્યાપૂર્વક અમરસિંહના સામું જોયું, તેને જોતાંજ તે એકાએક રડવા લાગી. તે બહુજ પરાકાષ્ટાએ બોલી. “આપ પોતેજ છો ? કાકા !” એમ કહી વધારેને વધારે રૂદન કરવા લાગી.

“નલિની. રડ્ય નહિ. શાન્ત થા. આ ભયાનક સ્થળનો વિચાર કર્ય. તહારો અવાજ આબુઆબુ વસનારા કોઇને પણ કંઈ પડશે તો કેવું અનર્થકારક પરિણામ આવશે તેનો વિચાર કર્ય. કોઇ બાણી જશે તો તહને છોડાવી જવાતું બની શકશે નહિ. સાવધ થા. હું જેમ કહું તેમ કરવા તૈયાર થા.”

નલિની એ પ્રમાણેના અમરસિંહના આશ્વાસનયુક્ત શબ્દો સાંભળી તેના સામું જોઇ રહી. અને શું આગા કરે છે, તે સાંભળવા તૈયાર થઈ. તેને અમરસિંહે કહ્યું. “નલિની. કોઇપણ કાર્યાનુસાર તહારે હજી એકાદ બે દિવસ અહીં રહેવું પડશે. અઘાપિ પર્યાંત અતિશય દુઃખ સહન કર્યું છે, તો બે દિવસ અધિક ઉઠાવવા ધીરજ ધારણ કરવી પડશે.

“કાકા ! એમ થશે તો આ દેહ ટકી શકશે નહિ; હવે મહારાથી માર સહન થઇ શકતો નથી. એ પ્રમાણે અશ્વપૂર્ણ નયને કહેતાં તેણે પોતાનો વાંસો ખુલ્લો કરી બતાવ્યો. અમરસિંહના કોઇની પરિસીમા રહી

નહિ. તે મનમાં ને મનમાં જ બોલ્યો.

“દુષ્ટ નર પિશાચ બલમસિંહ! એક સુકોમળ બાળા ઉચ્ચ જુલમ ? આમાં જ બહાદુરીનો સમાવેશ કર્યો છે ? તેણે નહીં દુ-
ખેન ! આવી રીતે માર મારવાનો તેનો શું અભિપ્રાય હશે ? પ્રમાણે

નલિની ચક્રીત નેત્રે કાંઈપણ નહિ બોલતાં મૌન્ય ધારણ કરે.
જોઈ રહી અમરસિંહ તેનો મનોભાવ અંતરમાં સમજી ગયો. તેણે તે વાત
શ્રીથી નહીં પુછતાં પોતાના જ મનમાં નિશ્ચય કર્યો. એ જ ? બલમે વિષ-
યાનુરાગી બની પોતાની દુર્વૃત્તિ અનુસાર વર્તવવા આ પ્રમાણેનો જુલમ
વાપર્યો છે. ઠીક છે ! આ સમય તે સંજોગે વિચાર કરવાનો નથી, પરંતુ
કર્તવ્ય સાધવાનો છે. નલિની પર આ પ્રકારે અસહ્ય જુલમ વપરાતો હોવા
થી જ તે અહીં ટકવા ખુશી નથી ! તેમ નલીની અને વિદ્યાને અહિંથી
મુક્ત કરી લઈ જવામાં પણ સાર્થક્ય નથી. ત્યારે શું કરવું ? એ પ્રમાણે
વિચાર કરતો અમરસિંહ કેટલીકવાર પ્રયત્ન મૌન્ય ધારણ કરી રહ્યો. તેણે
વિદ્યાને કહ્યું. વિદ્યા ! તમારો ઉદ્ધાર કરવાનો હવે સમય રહ્યો નથી. વિષ-
યકુમારને હવે વિષ ઉતરવાનો સમય થયેલો હોવાથી તેને ધીમે ધીમે ચૈ-
તન્ય આવતું હશે. તેને ચૈતન્ય પ્રાપ્ત થતાં તમોને છોડાવી જવું. મુશ્કેલ
થઈ પડશે.

“આપ આત્મા આપો તો હમણાં જ જઈને હું આ કીરીચ તેના
ગરદન પર ખેસાડી તેને મારા આત્મીય જનો જે રસ્તે ગયાં છે ત્યાં પોહો-
આડી દઉં વિદ્યાએ વિરત્વ બતાવતાં કહ્યું.

“નહિ, નહિ! એ પ્રમાણે કરવું ઉચીત નથી. અત્યારે તો તે મરણ-
વસ્થામાં પડેલો છે, તેને તેવી અવસ્થામાં મારવો એ મરણને મારવા
સમાન છે.

વિદ્યા અમરસિંહનાં એ વાક્યો સાંભળી શરમીંદી બની ગઈ. અમર-
સિંહે તેને કહ્યું. વિદ્યા ! નલીનીને સાથે લઈ જલદીથી મહારી સાથે
આવ્ય.

અમરસિંહના એ શબ્દો સાંભળી, ઓઢેલું વસ્ત્ર ઉતારી પોતાની ક-

જાન્યુત રીતે બાંધી એક હાથે નક્ષીનીનો હાથ પકડી બીજા હાથમાં
 ગાળો છરો ધારણ કરી તે અમરસિંહના સામું જોઈ રહી. અમ-
 એ હીંમત જોઈ અત્યંત ખુશી થયો. કાંઈપણ નહિં બોલતાં
 થયો, તે ચારે તરફ તિક્ષણ દૃષ્ટીએ અવલોકતો ચાલવા લાગ્યો કે-
 પોહોઆં નહિ હોય, એટલામાં નજીકમાંથી “મૂક્તામાળા મૂક્તા
 એ પ્રમાણે ઉચ્ચ સ્વરે જુમ મારતું હોય, તેમ તેને જણાયું. અમ-
 સહે તે સાંભળી વિદ્યા તથા નક્ષીનીને કહ્યું, હંસીપાર થાઓ! જલદીથી
 બહાર નિકળી જાઓ. હું જરા ફરીથી અંદર જઈ આવું છું.

અમરસિંહના એ શબ્દો સાંભળી નક્ષીની કંપી ઉઠી. તેણે અતિશય
 આગ્રહ પૂર્વક અમરસિંહને કહ્યું. “કાકા! એ યમપુરીમાં આપ હવે
 જશો નહિ. મહેને અતિશય ભય લાગે છે. ચાલો આપણે અહીંથી જલદીથી
 બહાર નિકળી જઈએ.

અમરસિંહે તેને હસતાં હસતાં કહ્યું. ભય ! ભય રાખવાનું કાંઈપણ
 કારણ નથી; અતિશય આવશ્યકીય કાર્ય હોવાથી હમણાં જ જઈને પાછો
 આવું છું. હું મહારાં સ્ત્રીનાં કપડાં ત્યાં ભૂલી ગયો છું, તે શિવાય બીજાંપણ
 ક્ષીમતિ ચીજો ત્યાં રહી ગઈ છે, તે લઈ તરત જ આવું છું. તેણે વિદ્યાને
 અનુસરી કહ્યું “વિદ્યા ! નક્ષીનીને સાથે લઈ તું આ સામે દેખાય છે, તે
 વૃક્ષની પાસે મહારા આવતા સુધી ઉભી રહેજે, હું તરત જ પાછો આવું છું.

અમરસિંહ મપાટાખંધ ત્યાંથી અંદર ચાલ્યો ગયો. વિદ્યા અને તેની
 સાથેની નક્ષીની દર્શાવેલા વૃક્ષ આગળ આવી ઉભાં.

જે કોટડીની અંદર વિદ્યાને ગોંધવામાં આવી હતી તે સ્થળે અમર-
 સિંહ આવતી-પહોંચ્યો, તો વિષયકુમારને ત્યાં આંમ તેમ કરતો અવલોક્યો
 તે સચેતન થયાની પોતાની ધારણા સત્ય ફરી. તે સ્ત્રી સ્વરૂપ ધારણ કરે-
 લા પોતાને જ “મૂક્તામાળા ! મૂક્તામાળા ! ફરીને જુમ મારે છે, એ ચો-
 કસ થયું. વિદ્યાની પણ તપાસ કરવા હવે તે બહાર આવશે, એમ તેની
 ખાતરી થઈ હવે શું ઉપાય થોળવો, તેનો અમરસિંહે વિચાર કર્યો, તરત જ
 શિયાળ ઉપર સિંહ ફરી પડે, તેમ તે વિષયકુમાર ઉપર કુદી પડ્યો, અને
 તેને પકડ્યો.

“ શા માટે આ પ્રમાણે તું મહેને પકડે છે? વિસ્મીત નયને અમર-
સિંહ તરફ જોતાં વિપયકુમારે પૂછ્યું.

અમરસિંહે તેના પૂછવાનો કાંઈપણ ઉત્તર આપ્યો નહિ; પરંતુ ઉચ્ચ-
સ્વરે કહ્યું. દુષ્ટ! ઉગરવાની આશા હોય તો ઉપાય કર્ય. હું તારો એ દુ-
સ્મન અમરસિંહ છું. તારો પ્રાણ લેવાતેજ અત્રે આવ્યો છું. એ પ્રાણ
કહી અમરસિંહે જોરથી વિપયકુમારના કપાળમાં મૂકી મારી.

વિપયકુમાર અમરસિંહના વજ્રમય મુઠ્ઠી પ્રહારથી મૂર્છિત થઈ પૃથ્વી-
પર પડી ગયો. અમરસિંહ સાંધ્ય સમય પ્રાપ્ત થવાથી પોતાનાં વસ્ત્રાદિ લઈ
મૂર્છિત વિપયકુમારના હાથ પગ બાંધી ત્યાં પડેલી એક કીરીચ હાથમાં
લઈ સહજ ભાનમાં આવતા વિપયકુમારને કહેવા લાગ્યો. યાદ રાખ્ય! જો
શુભ મારી કે પાછળ આવી ગરબડ કરી તો આજ કીરીચ તારા હૃદયમાં
ખોસી પ્રાણ લઈશ! એ પ્રમાણે કહી પોતે મકાનમાંથી બહાર નીકળવા
લાગ્યો. તેણે પડેલા વિપયકુમારને જતાં જતાં કહ્યું. પાપીષ્ઠ જમીનદાર!
જો મહારે હાથે મર્ણુ શર્ણુ થવું ના હોય તો, તારાં પાપ ક્રમેને માટે પ-
સ્તાવો કર્ય અને મૌન્ય ધારણ કરી શુપચુપ પડી રહે. નરાધમ! વિચાર
કર! હોં કેટલી હત્યાઓ કરી છે? વિદ્યાનાં માતા પીતા અને ભાઈ ભગ્ની-
નો તે સંહાર કર્યો છે. ખરેખર! તારો પ્રાણ પણ તેવીજ રીતે લેવો જોઈ-
એ! પરંતુ હું તેમ કરીશ નહિ. તહને તારાં મહા પાપનો પસ્તાવો કરવા
દઈશ! એ પ્રમાણે કહી અમરસિંહ ત્યાંથી ત્વરીત ગતિએ ચાલી નીકળ્યો.
તે તત્કાળ નિર્ણીત વૃક્ષ પાસે આવી પહોંચ્યો. જોયું તો ત્યાં નદીની કે
વિદ્યા ભેંમાંથી એક પણ જોવામાં આવ્યાં નહિ, પરંતુ એક ભયાનક કાર્ય
તેણે ત્યાં જોયું. વૃક્ષની નિચે અતિશય રક્તધારા વહેલી તેની નજરે પડી.
તેનું મસ્તક જોઈ કંપી ઉઠ્યું. તેના મનમાં નિશ્ચય થયો કે, અવસ્ય અને
બાળાઓનું ખુન કરવામાંજ આવ્યું છે. કેટલીક વખત પર્યંત તેણે વિચાર
કર્યો વધુ વખત વ્યર્થ શુભાવવાનું કોઈપણ રીતે તેને યોગ્ય નહિ લાગવાથી
તે જે રસ્તેથી આવ્યો હતો તે તરફ ઉતાવળો ઉતાવળો પાછો ફર્યો. એટ-
લામાં તેને કળું પશ્ચીમ બાજુના અરણ્ય પ્રદેશમાંથી અસ્પષ્ટ પણે ઉચ્ચા-
રાતો એક શબ્દ પડ્યો. અમરસિંહ પળવાર પણ નહીં યોગ્યતાં જે બાજુ-
એથી તે શબ્દ આવતો હતો તે તરફ વળ્યો. કેટલેક દુર ગયા બાદ તે શ

ખંડ કોઈ સ્ત્રીનો છે, એમ સિદ્ધ થયું. જે બાબુથી શબ્દ ધ્વની કાને આ-
વતો હતો, તે બાબુ તરફ તે આગળ ચાલ્યો. નજીક જતાંજ તેને નક્કી
થયું કે એ અવાજ નક્કીનીનોજ છે ।

અમરસિંહ અતિશય ઉતાવળે પગલે સમીપ પહોંચ્યો. તેના કોઈની
સીમા રહી નહીં. તેણે નક્કીનીને પૂછ્યું

“ નક્કીની ! નક્કીની ! શું થયું છે ? કેમ છુમ મારે છે ? વિદ્યા ક્યાં ?

નક્કીની અમરસિંહને જોઈ અતિશય કથ્થાંત કરવા લાગી. અમરસિંહ
તેને હીમત આપતાં કહ્યું. ગભરાઈશ નહિ! એકવાર કહે કે વિદ્યા ક્યાં ગઈ ?

“ ક્યાં ગઈ ! ક્યાંયે રસ્તે ગઈ ! તે મ્હને ખબર નથી. નક્કીનીએ
શ્રદ્ધ કરતાં કહ્યું.

“ ત્યારે તું અહીં ક્યાંથી ?

“ હું તેને ખોળતી ખોળતી અહીં આવી છું.

“ તે ક્યાં ગઈ તે તે જાણે નથી ?

“ ના ! તે મહારાજા ખાસેથી દોડતી દોડતી જંગલમાં અદસ્ય થઈ, રહીથી
તે મ્હને મળીજ નહીં.

“ ક્યાંથી બાબુએ ગઈ છે, તે તને ખબર છે ?

“ હા ! આ બાબુએ.

“ હીંદ ! એકદમ એ કેમ ચાલી ગઈ ? અવસ્ય કાંઈપણ આવસ્યકીય
કાર્ય હોતું જોઈએ. તે સામાટે ગઈ તે તું જાણે છે ?

“ તે સા કાર્યે ગઈ છે તે હું જાણતી નથી; પરંતુ જે કાંઈ બન્યું છે
તે કહું છું.

“ શું થયું તે કહે.

“ આપ અમોને કદા ખાસે ઉભા રહેવાનું કહી ચાલ્યા ગયા, તે પ્ર-
માણે અમો અહીં આવી ઉભાં રહ્યાં હતાં.

“ તે મઝી શું થયું.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

શ્રી જુદી પ્રસયંકરી.

પ્રાતઃકાળનો સમય થવા આવ્યો હતો, સ્વચ્છ આકાશ મંડળમાંથી નવમીનો નિર્ભળ ચંદ્ર પશ્ચિમ દિશા તરફ ગતિ કરવાની તૈયારીમાં હતો. નાગરિક જનો પ્રભાત સુચક પ્રભાત વર્ણન કરી જગતને નિંદ્રામાંથી જગાડતા હતા. કેટલાક માણસો જાગૃત થયા છે. કેટલાક પ્રભાતની મીઠી નિંદ્રાનો સ્વાદ લે છે. એ વખતે અમરસિંહ અન્ને ખાનાઓ સહિત પોતાના મકાન આગળ આવી પહોંચ્યો. જુઓ છે તો પોતાના મકાનમાં ઘણા માણસોનો શબ્દ તેને કર્ણ પડ્યો. વિદ્યા અને નલિનીને બહાર રાખી પોતે ઘરની અંદર પ્રવેશ કર્યો. હેને જોતાંજ અંદર રહેલા માણસોમાંથી એક માણસ બોલી ઉઠ્યો.

“ મિયાંચાંદ ! આજ અમરસિંહ ! ચાલો જલદીથી તેને કેદ કરો.

અમરસિંહ તેનું એ બોલવું સાંભળી અતિશય આશ્ચર્ય પામ્યો. એક પણ શબ્દ તે બોલી શક્યો નહિ; પરંતુ તેણે આવેલા માણસોને ઓળખ્યા.

“ તમારું નામજ અમરસિંહ કે ? ચાંદ મીયાંએ અમરસિંહને પુછ્યું.

“ હા ! મહારૂ નામજ અમરસિંહ છે ! અમરે ઉત્તેજિત સ્વરે જવાબ આપ્યો.

“ અતિશય શેતાન આદમી ! મીયાં અફલાતુને અકઠાઈમાં કહ્યું.

તેના એવા તુચ્છ શબ્દો સાંભળી અમરસિંહને અતિશય ક્રોધ ચઢ્યો. પરંતુ તે સમાવી તેણે તેઓને કહ્યું. મીયાં સાહેબ ! તમે કહો છો તે પ્રમાણે શેતાન, અદમાસ, જુવારી, દગલખાજ જે કાંઈ કહેવું હોય તે કહો. હું તે કયુલ કરું છું. પરંતુ આપે અહીં કાંઈ વળશે એવી આશા રાખવી નહિ, !

અમરસિંહના એ શબ્દો સાંભળી મીયાં અશ્વત્થામને અતિશય ક્રોધ વ્યાપી ગયો. તેણે અતિશય ગુસ્સામાં આવી જઈ કહ્યું, “ જાણે છે કે હું કોણ છું ? જરા મુખ સમાલી બોલ્યો ! ”

“ હા ! તમે અમારા પ્રિય સ્નેહી છો ! પ્રિય મહેદર છો ! ” હાસ્ય કરતાં અમરસિંહે ઉત્તર આપ્યો,

અશ્વત્થામના ક્રોધની સીમા રહી નહિ. તે અમરસિંહને મુઠીપ્રહાર કરવા દોડ્યો. અમરસિંહ દૂર ખસી ગયો. પરંતુ એવો તો અશ્વત્થામને એક પ્રહાર કર્યો કે મીયાં નિચું મુખ કરી ઘુળ શકતા પૃથ્વીપર પડ્યા. માથા-માંથી લોહીની ધારા વધુટી તે એકદમ હભો થયો, અને સાથેના માણસો-ને હુકમ આપ્યો. “ ધનુર્ધરસિંહ ! આ બદમાસને જલદી પકડો. ”

અમરસિંહને પકડવા આવનાર ધનુર્ધરસિંહ પણ ક્ષણવારમાં ધરા-શાયી થયો. ખીજે કોઈ પણ આગળ આવવા હિમ્મત ધરી શક્યો નહિ. અશ્વત્થામ મીયાંનો ક્રોધ પણ શાન્ત થઈ ગયો. તેણે અમરસિંહને કહ્યું,

“ અમરસિંહ ! યોગ્ય કરતા નથી. ”

“ એમાં મેં શું કર્યું છે ? ” અમરસિંહે હસતાં હસતાં કહ્યું.

“ તમે પોલીસનું અપમાન કર્યું છે ! કાયદામર કામ કરતાં મરકારી નોકરોને અટકાવ્યા છે. ”

“ પોલીસ સાથે અમારો સંબંધ ? શા માટે મારે પોલીસનું અપમાન કરવું પડે ? ”

“ અમરસિંહ ! તમારા ઉપર વારંટ છે. અમે તમને પકડવા આવ્યા છીએ ” આંદમીયાંએ ચતુરાઈ બતાવતાં કહ્યું.

“ શું હો ? વગર શું વારંટ કાઢનાર કોણ છે ? ”

“ ગઈ કાલ રાત્રે તમે સુર્યરામના મકાનમાંથી પચાસ હજારના નોટની ચોરી કરી છે. ”

“ શું કહ્યો છો ? ”

“જુઓ ! આ અરજ વાંચો. માજીસ્ટ્રેટ સાહેબ સમક્ષ ફેટલીક સાક્ષીઓ પડી છે કે અમે અમરસિંહને ચોરી કરતાં જોયા છે.

“શૈલેન્દ્ર ! પરવાનો જોવાની મને પરવા નથી. શૈલેન્દ્રની આ સઘળી રમત છે. પરંતુ તે લાંબો સમય ટકશે નહિ. તેણે શૈલેન્દ્રને ઉદ્દેશી કહ્યું.

“હીક છે ! તે કોર્ટમાં જણાશે. શૈલેન્દ્રે ઉત્તર આપ્યો.

“ત્યાં જોઇશું.”

“ત્યારે બોલો શું કહો છો ?” ચાંદમીયાંએ અમરસિંહને પૂછ્યું.

“ ચાલો. કોર્ટમાં હાજર થઇ જામીન આપું છું.”

અમરસિંહે એ પ્રમાણે કહી પોલીસ ઇન્સપેક્ટર અફલાતુન, ચાંદમીયાં તથા ધનુર્ધરસિંહ અને શૈલેન્દ્રને એક બાળુ ઉભા રાખી બહાર ઉસેલી નલીની અને વિધાને અંદર આપ્યાં. વિધાને પોતાના પર આવેલી આફતની વાર્તા સમજાવી. સાવધાન રહેવાનું કહી પોતે પોલીસ ઇન્સપેક્ટરની સાથે ગયો, અને કોર્ટમાં હાજર થયો. કોર્ટના વકીલો વીગેરે તેના મીત્રો હતા, તેથી તેને કાંઈપણ પ્રકારનો અંતરાય નડ્યો નહીં. જીતેન્દ્રસિંહ નામનો વકીલ તેનો જામીન થયો. અમરસિંહ જામીન આપી પોતાને ઘેર આવ્યો, સ્નાનાદિ કરી ભોજન કરી વિશ્રામ લીધો. વિશ્રામ લેવા જતી વખત નલીનીએ આવી પોતાના પિતાને ત્યાં જવા પરવાનગી માંગી. અમરસિંહે ચાર દિવસ પછી તેને મોકલવામાં આવશે એમ કહી શાંત કરી. નલીની તેનું કહેવું માન્ય કરી ત્યાંજ રહી.

અમરસિંહ આરામ લઇ ઉઠ્યો, બહાર જવાની તૈયારી કરી. બહાર જતા અગાઉ તેણે વિધાને બોલાવી કહ્યું. “ વિધા ! અતિશય સાવધ રહેજે. નલીનીની સંભાળ રાખજે. હું હમણાંજ બહાર જઈ આવું છું. વાર થાય તો ચિંતા કરશો નહિ.”

“આંપ ક્યાં જાઓ છો ?

“છુપી પોલીસનો સરદાર છુપી તપાસ કરવાજ જશે !

“વિધા અમરસિંહના મુખ સામુજ જોઈ રહી; તે કાંઈપણ બોલી શકી નહીં, તેનાં બંને નેત્રોમાંથી અસ્ખંધીત અશર પ્રવાહ વહેવા લાગ્યો. વિધાનું મન શાંત કરી તે પોતાના કર્તવ્ય કર્મે આવ્યો ગયો.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

પ્રેમ પત્ર.

અમરસિંહ ડીટેક્ટીવ જલમસિંહના મકાનમાંથી નક્કીની અંતે વિધાને મૂકત કરી લઈ ગયો, ત્યાર પછી કેટલીક વારે જલમસિંહ પોતાના મકાનપર આવ્યો. નાલેની સંબંધે તેના મનમાં અતિશય શીકર હોવાથી તે અન્ય કાર્યમાં પ્રવર્ત થતાં પેહેલાં જ્યાં નક્કીનીને રાખવામાં આવી હતી. તે તરફ ગયો. જોયું તો ઓરડીનું દાર તદ્દન ઉઘાડું હતું. નક્કીની ત્યાં જોવામાં આવી નહિ. કેટલીકવાર ક્યોં વિચાર આદતે વિપયકુમારના સ્થળ તરફ વળ્યો, તો ત્યાં વિપયકુમાર પણ જોવામાં આવ્યો નહિ. તેને શંકા થઈ કે વિપયકુમાર વિદ્યાવાળા ઓરડામાં હશે, તે ત્યાં ગયો, તો અતિશય ભયંકર દેખાવ નજરે પડ્યો. વિપયકુમારને પ્રાણ વિહીન ભૂમીપર પડેલો લાગ્યો. વિદ્યા ત્યાં જોવામાં આવી નહિ. તેના મનમાં અતિશય ચિંતા ઉત્પન્ન થઈ. આ અવગત કાર્ય જાણે હાથ ધર્યું હશે તેના વિચાર ક્યોં. તેની પક્ષી ખાત્રી થઈ કે આ કાર્ય અમરસિંહનું જ હોવું જોઈએ ! તેના સિવાય અન્ય કોઈ પણ ઔવી હીમ્મત ધરી શકે નહિ ! પરંતુ અમરસિંહ નિચ પ્રકૃતિનો માણસ નથી, પોતાના ગમે તેવા પ્રબળ શત્રુને આવી રીતે હણે તેવો નથી ! તો પછી આ કાર્ય કોનું ? વિપયકુમાર તેની બરોબરી કરી શકે તેવો પ્રબળ નથી, તો પછી તેજ આવી રીતે વિપયકુમારને મારી નાંખે એ પણ મનાય નહિ ! અવગત વિદ્યાએજ વિપયકુમારનું ખુન કરેલું હોવું જોઈએ ! તે કેવી રીતે શાવી શકે ? એક સ્ત્રી વિપયકુમાર જેવા જવાંમર્દને કેવી રીતે મારી શકે ? હા ! પણ એમાં અમરસિંહનો કોઈ પણ રીતે હસ્ત હોવો જોઈએ, નહિ તો નક્કીનીને મૂકત તે કરે નહિ ! નક્કી ! અમરસિંહજ આ કાર્યનો નેતા છે. નહિ તો આટલી હીમ્મત કોઈ ધરાવી શકે નહિ ! આવી રીતે વિચારમાં અને ચિંતામાં જલમસિંહ ઉભો હતો, તે વખતે એક દીર્ઘાકૃતિનો બળવાન પુરુષ તેની સમીપ આવી પોહોવ્યો. તેણે જલમસિંહને

નીચા નમી નમસ્કાર કર્યા.

“ અરિમર્દન ! શ્યું સમાચાર લાવ્યો છે ? ” જલમસિંહે તેને જાણાસા પૂર્વક પૂછ્યું.

“ આ પત્ર છે ! ”

“ કોણે આપ્યો છે ? ”

“ એક સ્ત્રીએ ! ”

જલમસિંહે નક્કી કર્યું કે એ પત્ર અન્ય કોઈનો નહીં, પરંતુ સૂર્ય-રામની સ્ત્રી સુલક્ષણાનો જ હોવો જોઈએ ! પત્ર લઈ તેણે અરિમર્દનને કહ્યું.
“ અરિમર્દન ! મહારી સંકળ આશાઓ નષ્ટ થઈ છે ! ગત રાત્રે અમરસિંહ અહીં આવી વિદ્યા અને નંલિનીને લઈ ગયો છે. વિપયકુમારને મારી નાંખ્યો છે. જે આ વિપયકુમારનો મૃતદેહ અહીં પડ્યો છે. ”

“ અરર ! આ પ્રમાણે કરી ગયો છે ? અવસ્ય ત્હેના આ કૃતદ્ધન કાર્યનો બદલો આજે જ મળવો જોઈએ ! ” અરિમર્દને ગુસ્સામાં આવી કહ્યું.

“ તે સમયાનુસાર જોઈ લેવાશે. પરંતુ હાલતો આ શબ્દને પેલા શબ્દ આનામાં નાંખી આવો. ”

અરિમર્દન વિપયકુમારના મૃત દેહને શબ્દજાતા તરફ લઈ આવ્યો. જલમસિંહ સુલક્ષણાનો પત્ર વાંચવામાં પ્રવૃત્ત થયો. વાંચતાં વાંચતાં આનંદિત થવા લાગ્યો.

પ્રિયતમ જલમસિંહ બહાદુર !

અद्याપિ પર્યંત પ્રેમસિંધુ હૃદયમાં છુપાવી રાખ્યો હતો, હવે તે દેખાવ્યો દુખી શકે તેમ નથી. હૃદયની આશંકા હવે વેગળી થઈ છે. આજે જોઈ હું આપની થઈ છું; તમને મેં મહારા મનમોહને માન્યા છે. આશા છે કે આપ આપના પ્રણય સાગરમાં એક અંશ સ્થાન આપશો. તમે જ વિચાર કરો કે શૈલેન્દ્ર મારા યોગ્ય છે ? તે મહને પ્રસન્ન રાખે છે ! પરંતુ મારી પાસે તે એક જંતુ સમાન છે, તે મહને અતિશય પ્રેમથી નિહાળે છે પણ મહારું અંતઃકરણ તેને માનવા ના પાડે છે. આપનાં લીધે મેં તેનો ત્યાગ કર્યો છે. હવે આપને એક જ પાર્થના કરવાની છે કે—આપ આપના અનુયાયીઓ સહિત મારા મોકલેલા માણસ સાથે સૂર્યરામના પુષ્પોદાન

૫. આવી હુપાઇ રહેજો. રાત્રીના ૧૧ વાગતાને સુમારે હું મારે જોઈતી સામગ્રી સહીત લતાકુંજમાં આપની રાહ જાઉંશ. શૈલેન્દ્રને તે હકીકત જાણવા દમશ નહિ ! એ સૂર્યરામનું ખુન કરવા તૈયાર થયો છે હું તહેને ભૂખિતો કરીશ ! આપ આવવાને વિલંબ કરશો નહિ મેં સૂર્યરામની સર્વ સંપત્તિ હસ્તગત કરી શૈલેન્દ્રને કાલ તમારી પાસે નોકા સાથે મોકલ્યો હતો પરંતુ તે સર્વ અમરસિંહે હસ્તગત કર્યું છે. મારી માન્યતા છે કે એ સઘળું તથા ખીજું જે કંઈ હશે તે લઈ હું તમારી પાસે હાજર થઈશ મનની મુરાદ પરાપર લાવવા માટે જે કંઈ વિચાર જણાવવા જેવા છે. તે સ્વયં જણાવીશ શૈલેન્દ્રને સુવાડી દેતાં કાંઈ વાર થતી નથી. પરંતુ હમણાં તે કાર્ય લાઇ ધરવાથી અંતરાય આવવાની ભીતી છે. જે માણસની સાથે મેં આ પત્ર મોકલ્યો છે, તે મહારા વિશ્વાસુ છે, માટે તેનો કાંઈપણ રીતે અવિશ્વાસ લાવશો નહિ !

આપ આપના અનુયાયીઓ સહીત શસ્ત્ર ધારણ કરી આવવા મુકશો નહિ, કેમકે સૂર્યરામનો મિત્ર અમરસિંહ મહારાં છીંદ્રો શોધતો કરે છે, તે આપણને અંતરાય રૂપ થઈ ના પડે.

અગ્રિકે લખવાની આવશ્યકતા નથી, પણ અવસ્ય તમે અગીયાર વાગે હાજર રહેજો, હું સર્વ તૈયાર રાખીશ અને આપને મળીશ. આપ મૃતને પોતાની કરી આશ્રય આપશો ! !

આપની પ્રણયાલિલાપિત્રી મુલક્ષણા.

જલમસિંહે અતિ તિક્ષણ દષ્ટીએ અક્ષર ઓળખ્યા. તે મુલક્ષણાના પોતાનાજ હોવાનો તેનો દૃઢ નિશ્ચય થયો; મનનો સંદેહ નિવૃત્ત થયો. એ દલામાં અરિમર્દન આવી પહોંચ્યો. તેણે પત્રમાં લખેલી હકીકત જાણવા છતાંસા કરી, તેણે તેને સર્વ હકીકતથી વાકેફ કર્યો. તેના આનંદની સીમા રહી નહિ. અરિમર્દનને ઉદ્દેશી જલમસિંહે કહ્યું.

“ જાઓ ! પત્ર લાવનારને મારા ઓરડા આગળ બોલાવો.

જન્ને જાણા ત્યાંથી ગાલ્યા, જલમસિંહ પોતાના ઓરડા તરફ વળ્યો, અરિમર્દન પત્ર લાવનાર અનુચરને બોલાવવા દોડ્યો.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

લોભે પાપ, પાપે મૃત્યુ !

રાત્રીનો દસ વાગવાનો સમય થવા આવ્યો હતો, તે વખતે સુર્યરામ પ્રોતાના દીવાનખાનામાં આહારાદિ કાર્ય પરવારી સુલક્ષણા સાથે વાત કરતો બેઠો હતો. તેણે સુલક્ષણાને પાણી લાવવા મોકલી. સુલક્ષણા શીતળ જળથી ભરેલો સ્વચ્છ પ્યાલો લઈ આવી. પાણી બે સ્વાદ લાગવાથી તેણે સુલક્ષણાને પુછ્યું.

“આ શું ? પાણી કેમ બે સ્વાદ લાગે છે ?

“આપને આનંદ આપવા માટે પાણીમાં એકે જાતનું મધ નાંખેલું છે.

સુર્યરામને બાળપણથીજ મધનો તિરસ્કાર હતો, જેથી હાંસી કરતાં સુર્યરામને તેણે કહ્યું. પાણી પાછ તેણે સુર્યરામને પાન આપ્યું, તે લઈ સુર્યરામે મુખમાં મુક્યું. સુર્યરામ સુલક્ષણાના મુખપ્રતિ નિહાળી રહ્યો. કટલીકવાર એ રીતે ચાલ્યા બાદ સુર્યરામે સુલક્ષણાને કહ્યું.

“જાઓ ! આહારાદિ કાર્ય પરવારી પધારો.

“આપની સેવા કરવા કરતાં આહારાદિ કાર્ય વિશેષ છે ? સુલક્ષણાએ હાસ્ય કરતાં કહ્યું.

“ધન્ય છે તમારી સ્વામી ભક્તીને ! નરાધમ વિશ્વાસ ધાતક અમર-સિંહ આવી પવિત્ર પદ્મીનીને વિશ્વાસ ધાતક કહે છે એ કેમ મનાય ? તેના તે વિશ્વાસ ધાતીપણાનું ફળ એ પોતેજ પામશે ! કેવો દુષ્ટ ! મારી સર્વ સંપત્તિ હરણ કરી ગયો છે. તેનાં પાપ કર્મોની શિક્ષા હવેજ તે પામશે !

“તમે શા માટે ચિંતા કરો છો ?

“હું તે માટે ચિંતા કરતો નથી ! પૈસા માટે પ્રજ્ઞાતાપ કરતો નથી .

પરંતુ ખીચારા શૈલેન્દ્રને પણ તેણે સડોવ્યો છે તેનીજ મને શીકર થાય એ
“તમારે તેની ચિંતા કરવી નહિ. હું તેને ઠેઠ પોહોઆડીશ.

“ભલે ! તમારી ધ્યાનમાં આવે તેમ કરો; હાલ આહારાદિ કરી લ્યો.

“જાઉ છું.”

એ પ્રમાણે કહી સુલક્ષણા આહાર કરવા ચાલી ગઈ, કેટલીકવારે સુ-
ર્યરામને પોતાનું શરીર કંપતું હોય એમ સમજાયું. ક્ષણે ક્ષણે પીડા વધી
પામતી ચાલી. તેનાથી વેદનાને લીધે એસી કે સુષ શકાયું નહિ, જીભ પણ
ટુંકી થતી દેખાઈ. તેને શું થાય છે તે સમજાયું નહિ. એકવાર તેણે તોત
ડાતી જીભે સુ—લ—ક્ષ—ણા એ પ્રમાણે સાદ કર્યો, ને ઉઠવાનો પ્રયત્ન
કરવા લાગ્યો, નિરૂપાયે તે સ્થાનમાં પડી ગયો.

સુલક્ષણા એ મધ્યજી એક બાજુપર સંતાઈને જોતી હતી, તે સુર્ય-
રામ આવી વિષમ સ્થિતિ નિહાળી હસી પડી. તેણે શૈલેન્દ્રને હાંક મારી.
“શૈલેન્દ્ર ! ”

શૈલેન્દ્ર તરતજ આવી પોહોવ્યો, તેને સુલક્ષણાએ પૂછ્યું. શૈલેન્દ્ર “સુ-
લક્ષણાના હાથે આપવામાં આવેલા એક ખાલા પાણીનો કેટલો બધો પ્ર-
ભાવ ? કુદ્ધિહીન સુર્યરામ હવે ! માત્ર ત્રણ કલાકજ હયાત છે ! !

“ત્યારે ચાલો, હવે તૈયારી કરીએ.”

“હા ! જલમસિંહજીને આવવાની તૈયારી છે. માટે સર્વ આટોપી
તૈયાર થઈ જઈએ.

એ પ્રમાણે વાતો કરતાં બન્ને અંદરના ભાગમાં ગયાં, શૈલેન્દ્ર ત્યાંથી
જલમસિંહની જગ્યાએ લેવા વાડીમાં વિદાય થયો, સુલક્ષણા પણ સર્વ સ-
ંજામ લઈ વાડીમાં ચાલી, અને જલમસિંહને મળી. તેણે જલમસિંહને પૂછ્યું,

“મારો મોકલેલો માણસ ક્યાં ? ”

“તે તમને મારા આવવાના જગ્યાએ આપવા અંદર ગયો છે.”

“તે ઘણાજ વિચક્ષણ છે ! ”

એ પ્રમાણે વાત ચીત ચાલે છે, તેવામાં બગીચાની લતાઓમાં થઈ
આવતા ડોઈ માણસનાં પગલાં સંભળાયાં જલમસિંહ શૈલેન્દ્રને કહ્યું.

“ જુઓ કોઈનાં પગલાં સંભળાય છે. ”

“ કોઈ નથી, પણ આપને ખાલી ભ્રમ થાય છે. ”

શૈલેન્દ્રે હવે સ્યું કરવું એમ વિશ્વાર કરતાં જલમસિંહને પૂછ્યું.

“ બોલો હવે આપની સ્યું ઇચ્છા છે ? ”

“ ઇચ્છા ? ઇચ્છા એ કે, અઘાપિ પર્યાંત સુલક્ષણા તમારી હતી તે આજથી મ્હારી થઈ છે ? આ સર્વ માલમતાનો માલિક આજથી હું પોતે છું. બોલો સુલક્ષણા ! તમારી સ્યું ઇચ્છા છે ? ”

“ શૈલેન્દ્ર ! હવે મ્હારી આશા મૂકીદો. આજથી હું જલમસિંહની બની છું. તું હવેથી તારી સાથે લગ્ન કરનાર નલિનીની સાથે રહે જો ! ” સુલક્ષણાએ હાસ્ય પૂર્વક શૈલેન્દ્રને ઉત્તર આપ્યો.

સુલક્ષણાના એ શબ્દો સાંભળી શૈલેન્દ્ર શિથિલ બની ગયો. તેણે કપાળે હાથ મૂક્યો. તેણે ધીક્કાર યુક્ત વચ્ચે સુલક્ષણાને કહ્યું.

“ સુલક્ષણા ! પિસાય વૃત્તિ વાળી સુલક્ષણા ! તું આ સ્યું કેહે છે ?

“ તું જો અનિતિને રસ્તે અવલંબ્યો હતો, તેવું પ્રાયશ્ચિત ભોગવવા નો તને સુલક્ષણા ઉપદેશ આપે છે ! ” જલમસિંહ વચ્ચે બોલી ઉઠ્યો.

“ શૈલેન્દ્ર ! વિચાર કર્યાં ! જેણે પોતાના પતિનો સંહાર કર્યો છે, તે ત્હારી કેવી રીતે થશે ? મ્હારા મનની ઇચ્છા પૂર્વક હું વર્તિશ ! તું નલિની સાથે સુખી થા ! બોલ્યો ! ત્હારી સાથે મેં જે ખ્યાસ હજાર રૂપિયાના નોટ મોકલ્યા હતા, અને તે અમરસિંહે હાથ કર્યા હતા, તે ક્યાં છે ? જો તેણે તે સર્ચરામને પાછા મોકલ્યા હતા, તેમાંથી પાંચ હજાર તું લઈ જા. આ કીના મારા માનીતા જલમસિંહને આપીશ ! ”

“ હા ! હું પણ તે પ્રમાણે કરવાં સંમતિ આપું છું. ” જલમસિંહે સુલક્ષણાના કેહેવાને સહાયતા આપી.

“ હાય ! આ હું સ્યું જઈ છું ! પાપાણુ હૃદયી સુલક્ષણા ! તે મ્હારા સર્વસ્વનો સંહાર કર્યો છે. મ્હને એક પણ બાળુનો રેહવા દીધો નથી.

શૈલેન્દ્રનાં વાક્યો સમાપ્ત થયાં નહોતાં, એટલામાં લતાકુંજમાંથી પી-સ્તોલનો અવાજ થયો. એકદમ બાળુબાળુ માણસોનો ઘેરાવો થઈ ગયો.

જલમસિંહે પોતાના સંગી જનોને બગીચાના દરવાજા તોડી નાસવા કહ્યું, પરંતુ સર્વ નિરર્થક ચારે બાજુ અસંખ્ય પાવણ ઘેરા ઘાલી હોલું દેખાયું, તે નિરૂપાય થઈ નીસ્તેજ વદને ચારે તરફ અવલોકવા લાગ્યો. એટલામાં લતાકુંજમાં એકાએક દીવાનો પ્રકાશ થયો. સુર્યરામ હાથમાં પિસ્તોલ લઈ આવતો દેખાયો, તેની પાછળ જલમસિંહને પત્ર આપી આવનાર નોકર નિહાળાયો.

જલમસિંહે સુર્યરામની સાથેના નોકરને સવાલ કર્યો. “ તું કોણ ? ”

હું તારો પરમ પ્રતિસ્પર્ધિ અમરસિંહ ! ”

અમરસિંહે પોતાનો ધારણ કરેલો કૃત્રિમ વેપ વેગળો કર્યો, અને એકદમ જલમસિંહ અને તેની સાથેનાં માણસોને ક્રેદ કર્યાં. જલમસિંહે પોતાની હાર કબુલ કરતાં અમરસિંહને કહ્યું.

અમરસિંહ ! આજથી મારું નામ જલમસિંહ બદલાઈ ગયું છે, મારું ખરું નામ નરનારી હત્યાકારી જનમારસિંહ છે. કદાપી પુનઃ તારો મારો તણતડીનો સમય પ્રાપ્ત થાય તો મને જનમારસિંહ તરીકે જ ઓળખી કાઢજે !

અમરસિંહને તેના કહેવાની કાંઈપણ અસર થઈ નહિ. તેણે સઘળાંને બંધન કરી જેલમાં મોકલાવ્યાં.

42785

ઉપસંહાર.

અમરસિંહ, વિદ્યા અને નલિનીને પોતાના મકાનપર મુકી સુર્યરામ પાસે જતો હતો, તે સમયે રસ્તામાં તેને સુર્યરામની સ્ત્રી સુલક્ષણાના માણસ મળ્યો હતો. અમરસિંહે તે માણસને સમજાવી સુલક્ષણાનો લખેલો પત્ર લીધો, અને પત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે પોતાના કાર્યની સંકલ્પના કરી પોતેજ પત્ર લઈ જલમસિંહ પાસે ગયો હતો.

અમરસિંહ જલમસિંહ પાસેથી આવી સુર્યરામના શયનગૃહ તરફ ગયો, તો તેણે સુર્યરામને સુલક્ષણા તરફથી આવવામાં આવેલા માદક પદાર્થથી પીડાતો જોયો, તેણે તેને સમયાનુસાર ઔષધોપચાર આપી સાવધ કર્યો, અને સુલક્ષણા તરફથી કરવામાં આવતી ધામધુમ અને પ્રપંચજન પુરેપુરી ખતાવી.

અમરસિંહે અગાઉથી જાણી રાખેલા સંકેત મુજબ તેના હાથ નિચેના અમલદારો સુર્યરામની વાડીની આગુબાગુ જલમસિંહ આવ્યા બાદ કરી વળ્યા હતા. એક પણ રસ્તેથી જલમસિંહ બહાર નીકળી શકે તેની બાંધી રાખી નહોતી.

આખરે સુર્યરામને સત્ય સમજાયું સર્વ પોગળ પ્રકાશ થયું, જલમસિંહ અને તેના સંગીજનો કારાગારને સ્વાધીન થયાં. હતભાગીની સુલક્ષણા સદાને માટે દેશનિકાલ થઈ શૈલેન્દ્રે સુર્યરામ પાસે ક્ષમા માગી, તેણે તેને તે આપી.

નલિની પોતાના પિતાને ઘેર આવી. રહી સુર્યરામે પત્યાસ હજાર રૂપિયાના પોતાના ગુમાવેલા નોટ જે અમરસિંહે આણી આપ્યા હતા, તે અમરસિંહને બક્ષીસ આપ્યા.

અમરસિંહના ઉપર સુર્યરામ તરફથી જે ચોરીની ફરીયાદ માંડવામાં આવી હતી તે મુકદ્દમો સુર્યરામે પાછો ખેંચી લીધો.

અમરસિંહ સાથે વિદ્યાનાં લગ્ન થયાં, તે વિવાહ સમયે અમરસિંહને સુર્યરામ તથા અન્ય મીત્રો તરફથી અતિશય ભેટો મળી.

સમાપ્ત.

દંતમંજન.

મનુષ્યના બધા અવયવોમાં દાંત એક પ્રધાન અંગ છે. વૈદક શાસ્ત્રના આધાર મુજબ એ વગર અનાજને ખોરાકનું પાચન મુશ્કેલ છે. અને તેથી ખદહજમી તથા અશ્ણુ જેવા રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. માટે તેનાથી બચવા સાફ શાસ્ત્રપ્રયોગથી આ દંતમંજન બનાવેલું છે કે જેનાથી દાંતના તમામ રોગો જેવા કે દાંત સડવાથી થતા સણકા તથા અવાળું તથા દાંતમાંથી લોહીનું નીકળવું વીગેરે દરદોને નાબુદ કરી દાંતને હાલતા અટકાવી સાફ ચળકતા કરે છે. બીજા હલકા મંજન વાપરી કંટાળી ગયેલાને આ દંતમંજન આશીર્વાદ સમાન છે. શીશી એકની કી. ૦-૪-૦.

આ શિવાય જેઓના દાંત પડી ગયેલા હશે તેઓને નવા દાંત ખાસ અકીક પથ્થરના શ્રીકાયત લાવથી મુકી આપવામાં આવે છે.

દાંતના ડોક્ટર.

પટણી જેઠાલાલ કરસનજી

રીચીરોડના પુલ ઉપર—અમદાવાદ.

ગ્રહસ્થો, શું તમો સ્ત્રી પુત્ર, પુત્રીઓને પવિત્રને
પ્રેમી કરી ઘર સંસાર સુધારવા ચાહો છો, ને
ચાહાતા હો તો મંગાવીને વંચાવો !

રતીકાન્તા ચાને મેવાડની

સિંહણ.

મુલ્ય ફક્ત બારઆના-પોષ્ટેજ ભુદ્ધ

આ અત્યુત્તમ નોવેલ માટે વધુ નહિ લખતા ફક્ત આર્ય સમાજનું
વાહન આર્ય પ્રકાશ તા. ૧૫-૫-૧૦ના આંકમાં શું લખે છે-આ
પુસ્તકની અંદર અસલ ઐતિહાસીક જમાનામાં આપણા દેશની ક્ષત્રાણીઓ
કેવી બહાદુર હતી અને રણસંગ્રામમાં તેઓ કેવું પ્રાકટ બતાવતી હતી
તે સારી રીતે બતાવી આપ્યું છે હાલમાં રજપુતાણીઓને જનાનખાનાની
જેલમાં રાખવામાં આવે છે, તેના કરતાં જે પ્રથમની માફક તેમને કેળવણી
આપી લશ્કરી તાલીમ તેમજ ઘોડેસવારી વીગેરે જે શીખવવામાં આવે તો
ક્ષત્રાણીઓ તેમજ તેની સંતતી પણ બહાદુર અને તેમાં કંઈ નવાઈ નથી
નિરભાવ્ય થઈ ગયેલા સ્ત્રી જાતીમાં મનુષ્યવતી લાગણી પ્રગમતી નીકળે
એવો આ પુસ્તકોનો હેતુ છે તે ઘણું ઉત્તમ છે અને આ પુસ્તકની ફતેહ
ધણીએ છીએ, વિગેરે વિગેરે !

મંજવાનુ ઠેકાણુ.

બુકસેલર્સ એન્ડ પબ્લીસર્સ

કેશવલાલ મગનલાલ દુધવાળા.

૬. કાલુપુર રોડ-અમદાવાદ.

વાંચો વાંચો ને વંચાવો

આ ઉપરથી સર્વે લોકોને ખબર આપવામાં આવે છે કે અમોએ નીચે લખેલ દવાઓ માહાત્મા પુરૂષના આશીરવાદથી બનાવી ૧૦ વરસનો અનુભવ મેળવી દવાઓ અનુભવી પ્રગટ કરીએ છે.

પ્રજા વર્ધક પાઉડર.

આ દવાથી વંદ્યા સ્ત્રીને પુત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે દવા વાપરવાની રીત દવા સાથેની બોટલ ઉપર છે કી. બોટલ એક રૂ. ૧ પોસ્ટેજ જુદુ.

અમરકારીક ગોળીઓ.

આ ગોળીથી બાર ભતના મહાન રોગો જુદા જુદા અનુપાનથી મટે છે તથા મર્ષને વીંછી કુતરી ભય છે ગોળી વાપરવાની રીત બોટલ સાથેના લેખલ માથે વાંચો કી. ૧૦૦ ગોળીની બોટલનો રૂ. ૧ પચાસનો રૂ. અરધો પચીસનો રૂ. ૦૧ પોસ્ટેજ જુદુ.

પ્યુસ વર્ષાણી.

અનેક રોગો ઉપર અપાય છે આ દવા મહાઅમરકારી ને રામબાણુ તથા એકદમ કાયદા કારક છે આ દવાનું અનુપાન ઘણું છે તેથી દવા સાથેના બોટલ ઉપર છે કી. તોલા એકનો રૂ. ૧ પોસ્ટેજ જુદુ આ શિવાય બીજી અનેક ભતની ઇંગ્રેજી શુનરાતી અનેક ભતની દવાઓ અમારે ભાં તૈયાર મળજે.

બનાવનાર, વૈદ ભાઈચંદ રાઈચંદ

મળવાનું ઠેકાણું.

કે, એસ, શુક્લ, એન્ડ કો, કમીશન એજન્ટ

કે. કાલુપુર રોડ નં. ૩૫૫-અમદાવાદ.

ખાસ અમારા એજંટો માટે.

ખીસ્સાનાં ઘડિયાળ.

(વિલાયતથી મોટા જથ્થામાં આવી પુગ્યાં છે.)

રમઝમટોનિક—ઘાતુપુટ્ટીની સર્વોત્તમ ગોળાઓ વીર્ય વીકારને ટાળી સંપૂર્ણ શક્તિ આપે છે રાજ રજવાડાઓમાં, અને શ્રીમંત વર્ગમાં એક માનીતું ટોનીક થઈ પડેલ છે કી. રૂ. ૨)

રમઝમખામ—નામદર્દી, પંઢત્વ સંધીવા લકવા શીરદર્દ ઝેરી ડંખની વેદના ઇત્યાદી ઉપર અકસીર મલમ કી. રૂ. ૨)

રમઝમ હુરમોઈલ—મુછો દાઢી અને માથાના વાળને વધારનાર આ તેલની ચોતરફ શ્તેહ થઈ ચુકી છે મુગંધીને માટે આ તેલ ખાસ વખણાય છે. નેત્રોને ઠંડક આપી મગજને શાંત કરે છે કી. રૂ. ૧)

ઉપરની ત્રણે ચીજો સામટી રૂપીઆ ૫)માં મંગાવી એજંટ થનારને એક પાંચ વરસની ગેરંટીવાળું સુંદર ખીસ્સાનું ઘડિયાળ બક્ષિસ,

ઠો. રમઝમડીપો-નડીયાદ.

સ્વદેશી માલની ખરીદી ઉપરજ દેશના

ઉદ્યનો આધાર છે.

નવો માલ આવી પુગ્યો છે.

રીચીરોડપર આવેલી મેસર્સ એમ. એમ. વકીલની કુ.

એકવાર જરૂર પધારજો.

જ્યાં તમારા દેશમાંજ બનેલ

આગ, ચોર, તથા પાણી સામે રાક્ષસી શ્તેહ પામેલી પ્રખ્યાત મેક-રોની બનાવેલી છેલ્લી શોધ મુજબની મજબુત તીજેરીઓ, પોલાદના દરવાજા કેસ બોક્સો, દરેક જાતનાં બ્રસો કીન્ડરગોરટનની પેટીઓ શાળા-પ્રયોગી સામાન, કસરતનો સામાન, જાત જાતનો સ્ટેશનરી સામાન-મંદીરો તથા વાલસેટો, ગાડી વીગેરેની મીણબત્તીઓ વાલસેટોનો ઉડીને આંખે વળગે તેવો માલ તૈયાર છે; પરદેશ ખાતેથી માલ મંગાવી મોકલી આપીએ છીએ.